

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET

KOPIA TILL:

ÄTGÄRD:

UTRIKESMIN

KABS

POLCH

Pol 3

Pol 1/Julin

(POL)

AMBASSADEN TEL AVIV 1987-01-07

UD STOCKHOLM

HIRDMAN.

FÖER JULIN FRAAN

RE RAOUL WALLENBERG.

87-01-09 Julin/GvK

, Moskva f kdm

FORTS

RE RAOUL WALLENBERG.

MITT PAASTAAENDE OM KAPLANSPAARET I HBR TILL SCHORI 26 NOVEMBER AER BASERAT PAA EFTERKLOKHET.

1. HOESTEN 1984 AVSLOEJADE VI KALINSKI SOM BREVFOERFALSKARE OCH MYTOMAN. DET GAELLDE SAERSKILT HANS UPPGIFTER OM RAOUL WALLENBERG EFTER 1967. VAAR SLUTSATS VAR ATT HAN SJAELV SKRIVIT DET S K BUTOVA-BREVET 1983.

2. DET VAR KALINSKI SOM 1978-79 GAV OSS UPPGIFTERNA OM JNN KAPLAN I MOSKVA OCH OM ATT DENNE SKULLE HA "SETT" WALLENBERG PAA ETT FAENGELSESJUKHUS. AEVEN I DENNA HISTORIA FIGURERAR ETT BREV, SOM SAEGS VARA SKRIVET DEN 14 JUNI 1979 AV FRU KAPLAN I MOSKVA TILL DOTTERN ANNA I ISRAEL. BREVET AER INSAENT MED HBR AKANDER-HIRDMAN 1979-07-27. DET FOERETER VID MIN YTLIGA BETRAKTELSE VISSA LIKHETER MED BUTOVA-BREVET DEN 8 JUNI 1983 OCH MED KALINSKIS HANDSTIL.

3. I AUGUSTI 1984 FOERMEDLADE KALINSKI FOER ANDRA GAANGEN ETT VITTNESMAAL FRAAN "DOTTERN" ANNA BILDER. JFR MINA KRYPTON 126 OCH 136 1984. JAG SKREV DAA ATT HON GJORDE ETT SYMPATISKT OCH TROVAERDIGT INTRYCK. I EFTERHAND TVIVLAR JAG PAA TROVAERDIGHETEN OCH LUTAR AAT ATT HON VAR ENGAGERAD AV KALINSKI FOER ATT STOEDJA HANS OLIKA BERAETTELSE.

4. HAAKAN WILKENS VAR FOER OEVRIGT REDAN I AUGUSTI 1979 TVEKSAM TILL KAPLANSPAARET OCH BILDER. JFR HBR WILKENS-HIRDMAN 1979-08-22.

5. BORTSETT FRAAN DEN ICKE TROVAERDIGE KALINSKI OCH HANS "AGENT" (?) BILDER HAR VI ALDRIG FAATT NAAGON OBEROENDE BEKRAEFTELSE AV KAPLANSPAARET.

6. MIN UPPFATTNING 1979, NAER JAG HANDLADE WALLENBERG-AERENDET, VAR ATT KALINSKIS URSPRUNGLIGA UPPGIFTER FRAAN 1950- OCH 1960-TALEN VAR TROVAERDIGA OCH MOTIVERADE DEN DIPLOMATISKA FRAMSTAELLNING VI GJORDE TILL RYSSARNA PAA KORREKT NIVAA I JANUARI 1979. JAG TROR FORTFARANDE ATT DET VAR EN RIKTIG BEDOEMNING. VI FICK OCKSAA ETT HOEVLIGT SVAR AV RYSSARNA.

7. I AUGUSTI 1979 TRODDE JAG VISSERLIGEN MER AEN NU PAA

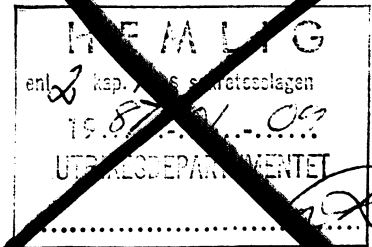
KAPLANSPAARET MEN ANSAAG ICKE ATT DET VAR SAA STARKT, ATT DET
MOTIVERADE EN FRAMSTAELLNING FRAAN DEN SVENSKA STATSMINISTERN TILL
DEN SOVJETISKE MINISTERPRESIDENTEN.

2

HIRDMAN

ex till:
kab sekr
polchefen
ch Pol I
Carlsson Pol I
Julin

exp 87-01-08
hK

HEMLIG enl sekr lagen 2:1

Handlande i fråga om Raoul Wallenberg

I sin utredning om Wallenberg-ärendet skrev ambassadör Nyström beträffande nya initiativ:

"Det förefaller för dagen som om man från svensk sida inte har några nya ovedersägliga fakta som skulle kunna meddelas sovjetmyndigheterna och som kunde på ett mera avgörande sätt föra Wallenberg-frågan framåt. Till att börja med kan man dock efterlysa ett klarläggande av Wallenbergs öde med hänsyn till Wallenbergs-affärens vikt för den svenska folkopinionen. Och ej blott för svensk folkopinion utan för vida kretsar runt om i världen ... - Svenska bilaterala aktioner på det politiska planet i Moskva, dvs markeringar av det slag som hittills ägt rum bör, då tillfälle så ges, kompletteras med aktioner - påminnelser etc - i multilaterala fora. Självfallet bär Sverige också välkomna aktioner av andra stater. Några gemensamma aktioner gentemot Sovjetunionen torde dock knappast vara tillrådliga. De riskerar blott att låsa situationen från sovjetisk sida. Viktigt är också att Sverige, trots den belastning som Wallenberg-ärendet utgör för de svensk-sovjetiska förbindelserna, har som mål att upprätthålla normala förbindelser med Sovjetunionen. - Mer konkret kan man på det bilaterala planet med hänvisning till vissa sovjetiska utsagor, begära utförligare upplysningar än de knapphändiga informationer som lämnats i meddelandet 1957 om Wallenbergs påstådda död ... - För införskaffandet av upplysningar från annat håll än från sovjetregeringen utgör "dissidenter" och andra sovjetmedborgare, som tillåts lämna Sovjetunionen, intressanta källor ... - Möjligheterna att intervjua avhoppare från exempelvis KGB bör också utnyttjas, eventuellt genom förmedling från främmande länders underrättelseväsen."

Nyström avslutar sin utredning med konklusionen att innan Sovjetunionen har utvecklats till en rättsstat i väster-

ländsk mening torde svenska regeringens utsikter att lösa gåtan Wallenberg vara begränsade. Denna bedömning får dock inte, framhåller han, "föranleda slutsatsen att ärendet bör avskrivas".

Nedan diskuteras möjligheter till framtida handlande, i första hand vad gäller de fortsatta efterforskningarna och agerandet gentemot Sovjetunionen, i andra hand vad gäller utrikesnämnden, familjen och allmänheten. Min utgångspunkt är därvid att målsättningen för vårt handlande bör vara att från den sovjetiska regeringen erhålla fullt övertygande visshet om Raoul Wallenbergs öde. Först därefter kan ärendet, i form av fortsatta efterforskningar och démarcher, avskrivas.

Nyströms utredning behandlade ej Gordijevskijs tungt vägande vittnesmål. Rönen av två samtal med honom vägs dock in i de resonemang som följer. Jag tar också upp de synpunkter och förslag som framförts av UD-tjänstemän som tidigare har haft direkt befattning med Wallenberg-ärendet.

Fortsatta efterforskningar

Nyström anför att dissidenter och andra personer som tillåts lämna Sovjetunionen kan utgöra intressanta källor. Professor Carlgren utvecklar tanken att man förmodligen kan räkna med att judiska immigranter, som kan ha haft kännedom om Wallenberg, kommer från Sovjetunionen till Israel.

Detta är tvivelsamt. Vi får förutsätta att om Wallenberg levde efter 1947 hölls han med säkerhet isolerad i ett "Nacht- und Nebelgefängnis". De informationer som ifrågavarande personer skulle kunna tillhandahålla torde därför i bästa fall vara överifierbar hörsägen eller indicier. Något som vi redan har övernog av.

Nyström påpekar vidare att t ex avhoppade KGB-agenter o dyl bör kunna ha något att förmedla. Professor Carl-gren och envoyén Lundvik, Pretoria, ansluter sig till denna tanke.

Jag har själv länge varit av uppfattningen att den enda möjligheten att inom överblickbar framtid få klarhet i Wallenbergs öde torde vara att höra avhoppade KGB-agenter. Riktigheten av denna tes bekräftades av de upplysningar som vi erhöll genom Gordijevskijs vittnesmål, vilket måste tillmätas tungt bevisvärde. Det var därför en besvikelse att Gordijevskij och den närvarande MI6-tjänstemannen vid det andra samtalet inte kunde ge ledtrådar på andra avhoppare än Jurtjenko och Sjevtjenko, vilka vi har sonderat (Jurtjenko genom amerikanska vederbörande) utan resultat. Gordijevskij nämnde dock den avhoppade KGB-tjänstemannen Gunderiev i USA som en eventuell källa.

Rekommendation: Vi bör i största förtröende be State Department utröna om Gunderiev vet något om Wallenberg. Skulle så vara fallet vill vi naturligtvis gärna intervjua honom.

Nyström har i sin utredning gjort en intressant koppling mellan två av varandra oberoende ungerska vittnen - den ene en ungerskjudisk läkare, den andre en avhoppad ungerskjudisk tjänsteman från säkerhetspolisen (AVO). Den förre skulle under tortyr år 1953 ha förmåtts gå med på att erkänna att han i januari 1945 hade mördat Wallenberg sedan han kommit på denne med oegentligheter. Den senare uppgav 1984 att han 1953 fått i uppdrag att förbereda en sionisträttegång. Av sovjetiska rådgivare fick han höra att Raoul Wallenberg skulle bli ett viktigt vittne, antingen i Moskva eller Budapest.

Ett uppslag från minister Nilsson, Moskva, till vilket jag ansluter mig, är att vi undersöker om det i väst kan

finnas fler avhoppade AVO-tjänstemän som kan komplettera de två vittnesmålen. Nilsson anför också att det väl heller inte kan uteslutas att det med nuvarande politiska klimat i Ungern inte skulle vara omöjligt att få någon i landet alltjämt bosatt och pensionerad tidigare AVO-tjänsteman att redogöra för vad KGB-kollegorna under Stalin-tiden kan ha berättat om Wallenbergs öde.

Det senare uppslaget förefaller riskabelt. Hur liberal den nuvarande ungerska regimen än råkar vara, har jag svårt att föreställa mig att den stillatigande skulle åse att vi kontakter dess förutvarande AVO-tjänstemän. Möjligen skulle vi kunna föra uppslaget vidare till familjen. Den bör känna till båda vittnesmålen, men har förmodligen inte heller gjort kopplingen mellan dem.

Rekommendation: Vi bör höra efter under hand och i största förtrolighet i Wien och Bonn om de känner till någon avhoppad AVO-tjänsteman som skulle kunna komplettera ovanstående vittnesmål. Vi bör överväga att under lämpliga former till familjen förmedla kopplingen mellan de två ungerska vittnesmålen för att ge den möjlighet att arbeta vidare på egen hand genom lämpliga kontakter i Ungern.

Jag är medveten om att den senare rekommendationen kan ha vissa implikationer, men anser likväl att den är värd att fullföljas, nota bene i utbyte mot tysthetslöfte.

Agerandet gentemot sovjetregeringen

Nyström föreslår att vi, med hänsyn till vissa sovjetiska utsagor under senare år, skulle kunna begära utförligare upplysningar om omständigheterna kring Wallenbergs död än de som meddelades 1957. Som ovan framhållits påpekar han att det av olika sovjetiska uttalanden att döma, i motsats till vad man på sovjetisk sida har hävdat, måste

finnas betydligt mera omfattande arkivmaterial än den handskrivna dödsattest som återopades i 1957 års besked. (Den sovjetiska "förklaringen" har varit att alla övriga akter förstördes av Beriia och Abakumov efter Stalins död.) Vi har inte krävt att få se nämnda attest, såvitt jag har förstått emedan vi inte ville löpa risken att konfronteras med sovjetiska falsifikat utan bevisvärde men med en betydande konfliktpotential.

Lars-Åke Nilsson, Moskva, och Sven Hirdman, Tel Aviv, har tagit fasta på tanken. De ställer frågan om tiden inte skulle vara inne att nu begära fram tillgänglig sovjetisk dokumentation. En sådan begäran skulle, påpekar Nilsson, kunna erbjuda den nuvarande sovjetiska regimen en utväg att presentera tidigare "förbisedda" handlingar. Han uttalar också förmodandet att de kriminaltekniska undersökningsmetoderna numera torde ha förfinats till den grad, att det har blivit lättare att skilja mellan "falsk och äkta vara".

Jag ställer mig i nuvarande läge skeptisk härtill, inte minst emedan metoderna att framställa falsifikat torde ha utvecklats pari passu med möjligheterna att avslöja sådana. Viktigare är dock att det föreslagna handlandet knappast skulle bidra till att föra frågan framåt. Sedan Sovjetunionen så sent som sommaren 1986 på högsta regeringsnivå fastslagit att 1957 års besked fortfarande gäller, torde man kunna förutsätta att en framställning av ifrågasvarande slag blott skulle utlösa en irriterad reaktion utan att uppluckra viljan att komma oss till mötes i sak.

Däremot kan jag föreställa mig att en lägligt framförd förfrågan om dokumentation skulle kunna få effekt i ett läge där Sovjetunionen skulle finna det vara till sin politiska fördel att göra en gest. Den lyckliga konstellation av politiska omständigheter som skulle föranlåta något dylikt torde dock förutsätta att Gromyko har försvunnit från Sovjets offentliga liv (såvida man inte genom någon politisk tvärvändning önskar diskreditera

honom). Intill dess vill jag förorda att vi avhåller oss från att begära dokumentation.

En mera angelägen och omedelbar fråga är hur vi framöver bör förhålla oss gentemot Sovjetunionen i fråga om Wallenberg-ärendet vid kontakter på politisk nivå. Sedan (det högst tvivelaktiga) Kalinski-spåret uppdagades 1978 har vi gjort två skriftliga och tolv muntliga démarches. Vid varje möte på polchefsnivå och däröver har gjorts en markering av innebörd att vi inte betraktar frågan som utagerad. Detta handlingsmönster håller redan på att få en rituell prägel. Envoyén Lundvik framhåller, helt riktigt enligt min mening, att "ger vi intrycket att det är en 'Pflichtübung' måste vi räkna med att ryssarna svarar i samma anda. Därmed trivialiseras ärendet, och positionerna låses".

Lundvik fortsätter: "Skall vi överhuvudtaget kunna få ut något av ryssarna, och chansen är inte stor, tror jag att saken måste tas upp på ett annat sätt. Inte vid stora förhandlingsbordet utan i en liten krets på hög nivå ... Pressen måste hållas utanför för att undvika intrycket av att det gäller inrikespolitiska poäng och för att möjliggöra en förtrolig dialog."

Härtill kan blott kommenteras att det var just denna approach som statsministern slog an vid besöket i Moskva i april 1986, tyvärr med negativt resultat.

Nilsson har i anslutning härtil föreslagit att

"statsministern i ett brev till den sovjetiske regeringschefen anknyter till deras samtal i april om Wallenberg. Därefter skulle en hänvisning kunna göras till Nyströms utredning ... Med stöd av utredningen skulle kunna konstateras att ett tillfredsställande och uttömmande sovjetiskt svar om Wallenbergs öde ännu inte lämnats. - Därefter skulle ... i brevet kunna följa ett avsnitt i vilket ärendets bilaterala och internationella betydelse anges. Syftet skulle vara att klargöra att fallet Wallenberg fortsätter att utgöra en belastning för de bilaterala förbindelserna - samt ett problem med växande internationella dimensioner - så länge inte Sovjetunionen lämnat ett uttömmande svar. Tonläget bör vara sådant att det inbjuder till en sovjetisk gest ägnad att förbättra de bilaterala relationerna".

Av ungefär samma skäl som jag ovan anfört beträffande en begäran om dokumentation, skulle jag i dagsläget vilja avråda från det föreslagna brevskrivandet. En dylik episod skulle, hur den än formulerades, framställa den sovjetiske ministerrådspresidenten som bristande i trovärdighet. Parallellen med 1979 års handlande inställer sig osökt. I början av året erhöll vi en bestämd men relativt hovsamt formulerad hänvisning till 1957 års besked som svar på en démarche föranledd av Kalinski-spåret. Statsminister Ullsten skrev därefter på sommaren samma år ett personligt brev till ministerrådspresidenten Kosygin och hemställde om förnyade undersökningar. Underhandsreaktionen i Moskva blev, lindrigt talat, skarp. Brevet torde ha bidragit till frågans lösning. (Enligt Hirdman var det så att "i tiden låg framställningen misstänkt nära det svenska riksdagsvalet i september 1979".)

Om vi sålunda inte utan att förlora i trovärdighet kan fortsätta med det handlingsmönster som har rått sedan 1979, uppstår frågan hur vi lämpligen skall bryta mönstret utan att uppge våra positioner.

En naturlig utväg vore givetvis att på lämplig nivå och på lämpligt vis gentemot Sovjetunionen klargöra att vi inte betraktar frågan som utagerad förrän vi fått klarhet om Wallenbergs öde, att vi tillsvidare ämnar avhålla oss rätten att återkomma när vi så finner lämpligt.

Hirdman har också framfört tanken att regeringen utfärdar en sammanfattande deklaration i Wallenberg-ärendet, t ex genom ett interpellationssvar i riksdagen. Detta förfaringssätt skulle ha fördelen att vi, förutom att få fram vårt budskap till Sovjetunionen, också gentemot allmänheten kunde redovisa Nyströms utredning och var vi står.

Rekommendation: Regeringen bör utfärda en deklaration (formen kan diskuteras, men förslagsvis till TT) i vilken dels Nyströms huvudkonklusioner redovisas, dels fastslås

- att regeringen under mer än 40 års tid har sökt skapa klarhet kring Wallenbergs öde, tyvärr utan resultat;
- att vi enbart under de senaste åtta åren har tagit upp ärendet med de sovjetiska myndigheterna två gånger skriftligen och tolv gånger muntligen;
- att trots alla hittillsvarande ansträngningar har regeringen inte lyckats att från den sovjetiska regeringen erhålla ett tillfredsställande och uttömmande besked om Wallenbergs öde;
- att frågan blir allt mer angelägen för såväl svensk som internationell opinion;
- att regeringen förbehåller sig rätten att, när den anser det påkallat, återigen ta upp den med de sovjetiska myndigheterna.

Handlandet gentemot "intressesekretsarna" utanför regeringskansliet, dvs utrikesnämnden, familjen och allmänheten, gäller i stor utsträckning hur vi skall hantera Nyströms utredning och de kommentarer som den ger upphov till. Härtill kommer, när det gäller en redovisning av Wallenberg-frågans nuvarande läge, de känsliga upplysningar som Gordijevskij samt, i viss mån i samma kategori, fru Lorentsson (Madame Kolontays förutavande hushållerska och sekreterare) har lämnat.

Som ett bestämt riktmärke måste gälla att Gordijevskijs vittnesmål under inga förhållanden får nämnas utanför UD:s och Rosenbads väggar, att det måste behandlas med den striktaste konfidentialitet; detta enligt överenskommelse med uppgiftlämnaren och MI6.

Vidare bör gälla att Nyströms utredning, inte ens efter drastisk tvättning och strykning är lämplig för offentliggörande:

- för det första - även om det är något vi bör kunna leva med - innehåller den kritik av regeringsagerande 1945 (och, för den delen, även Ullstens försök att utväxla den spiondömde Bergling mot Wallenberg);
- för det andra - innehåller den informationer av hemlig underrättelsekaraktär; jag åsyftar närmast den avhoppade AVO-tjänstemannens vittnesmål;

- för det tredje - och viktigast - innehåller den informationer om våra mellanhavanden med Sovjetunionen sedan 1969 (fram till dess är ju handlingarna frisläppta) som på allmändiplomatiska grunder och av hänsyn till de bilaterala förbindelserna inte bör offentliggöras.

Agerandet gentemot utrikesnämnden

Riksdagen informerades i november 1985 i ett interpellationssvar av utrikesministern om att ambassadör Nyström hade tillsatts som utredningsman. Han sade därvid:

"Jag vill gärna komplettera vad jag tidigare sade och således ännu en gång försäkra att vi kontinuerligt granskar frågan om vad vi ytterligare kan göra för att få klarhet i Raoul Wallenbergs öde. Som en ytterligare ökning av ansträngningarna kommer en särskild utredningsman inom kort att stå till mitt förfogande, vars enda uppgift är att ur olika aspekter belysa hela ärendet. Vi har ju ett gigantiskt material att tillgå. Det behövs alltså en ordentlig genomlysning och analys för att man skall få en grund för vidare arbete. Utredningsmannen kommer bl a att ha i uppdrag att överväga vilka eventuella nya initiativ som kan tas och vilka former dessa initiativ i så fall bör få."

Rekommendation: Det förefaller givet att utrikesnämnden bör få en ordentlig orientering om de i och för sig föga uppseendeväckande slutsatser som Nyström har nått i sin utredning. Därutöver bör den få en förhandsavisering om den eventuella regeringsdeklaration som har föreslagits ovan. Det är inte tillrådligt att utan vidare släppa Nyströms utredning in extenso till utrikesnämndens ledamöter. Redan omfånget - 55 sidor - reser hinder. Utrikesnämnden bör också muntligt kunna orienteras om innebörden av fru Lorentssons uppgifter. - I detta sammanhang skulle man för ö också kunna låta framskymta gentemot utrikesnämnden att utsikterna att Wallenberg fortfarande skulle vara i livet förmodligen är försvinnande små.

Agerandet gentemot familjen

Relationerna - och spelreglerna - mellan departementet och familjen har under den tid som jag har haft befattning med Wallenberg-ärendet (sedan januari 1984) varit

obestämda. Nina Lagergren fick mot tystnadslöfte läsa igenom min uppteckning av samtalet om den avhoppade AVO-tjänstemannen 1984. Nina Lagergren, Guy von Dardel och sekreteraren i Raoul Wallenberg-föreningen, Sonja Sonnenfeld, hade ett längre, allmänt samtal vintern 1984 med kabinettssekreteraren. Därutöver har kontakterna varit spasmodiska. Några uttalanden eller uttalade riktlinjer för hantering av känslig information gentemot familjen känner jag inte till.

En ledtråd beträffande föreningens hantering av information och andra meddelanden från UD kan hämtas från det tillämnade talet vid Raoul Wallenberg-högtidligheten i Storkyrkan den 17 januari 1987. Journalisten Erik Sjöquist (Expressen) har sagt sig därvid ämna läsa upp ett brev från utrikesministern till ambassadör Anger om förslaget att söka få Raoul Wallenberg utväxlad.

Riktlinjen torde vara, delvis i enlighet med vad vi känner från det förflutna, att familjen behandlar information efter vad man finner vara förenligt med dess intressen.

Av denna anledning vill jag avråda från att släppa Nyströms utredning till familjen.

Rekommendation: Familjen bör få en grundlig orientering på hög UD-nivå om kontentan av ambassadör Nyströms slutsatser. Det bör därvid framhållas att utredningen innehåller informationer om våra bilaterala politiska relationer med Sovjetunionen som gör att vi f n inte kan släppa den. Samtidigt bör (mot tystnadslöfte) orientering lämnas om fru Lorentssons vittnesmål samt om den eventuella regeringsförklaringen.

Agerandet gentemot allmänheten

Rekommendation: Här kan jag inskränka mig till att hänvisa till min rekommendation ovan om uttalande, exempel-

vis i form av en regeringsdeklaration. En sådan kommer förmodligen att ge upphov till frågor beträffande regeringens handlande - eller brist på handlande - i det förflutna och i nutid. Detta bör vi dock kunna möta utan besvärligheter med de starka kort som finns i fråga om agerande under de senaste åren.

En hel del fingerfärdighet kommer naturligtvis att erfordras, inte minst när det gäller sanningsenligt besvarande av eventuella frågor om utnyttjande av underrättelsekällor. Det lämpligaste svaret i detta hänseende torde vara att regeringen besvarar av princip inte sådana frågor.

Sven Julin

1987-01-09

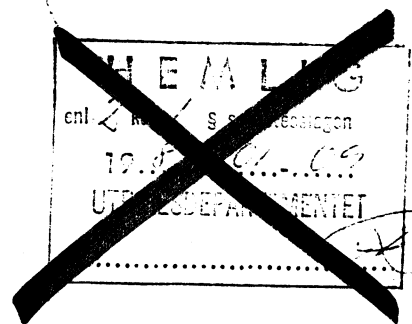
P2 Eu¹
1(2)

ex f kdm t:

kab sekr
polchefen
ch pol I
Carlsson pol I
Walder-Brundin
Julin

Ky 87/009

HEMLIG enl sekr lagen 2:1

Inför Raoul Wallenberg-dagen den 17 januari

(1 bil)

1. UD:s Wallenberg-arkiv utgör en vältalig vittnesbörd om regeringens ansträngningar för Raoul Wallenberg. Det består av närmare 100 dossierer på inemot 20 000 sidor. Av dessa har c:a en tredjedel tillkommit sedan 1979. Det till arkivet hörande kortregistret innehåller namnen på c:a 3 000 personer eller orter som har framkommit under efterforskningarna. Flertalet personer har intervjuats. Varje ledtråd har följts upp med yttersta noggrannhet för att fastställa dess trovärdighet.

Det mesta av arkivmaterialet för tiden t o m 1969 frisläpptes 1980-82. Det omfattar 49 band.

2. Sedan 1979 har vi gjort två skriftliga och tolv muntliga bilaterala démarcher samt fem sådana i multilaterala sammanhang (jfr bif förteckning). Efter regeringsskiftet 1982 har åtta muntliga och bilaterala démarcher gjorts och Raoul Wallenbergs öde berördes vid ett svenskt inlägg om MR-frågor i Wien i december 1986.

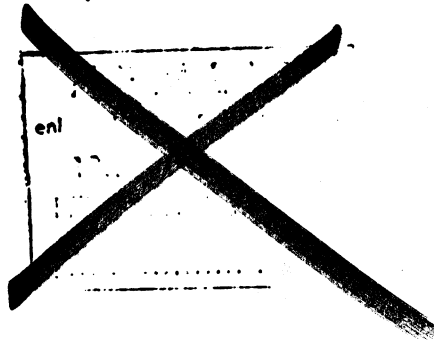
Ryssarna hänvisar enständigt till 1957 års besked.

3. Ambassadör Nyström fick i november 1985 i uppdrag att belysa hela Wallenberg-frågan. Även den redogör för den noggrannhet med vilken vi har insamlat och prövat olika

Ex t:

1986-12-19

Utr.min
Kabsek
Polch
Ch Pol I
Carlsson, Pol I
Julin
Amb Moskva u n
Noreén, SB

HEMLIG

Démarcher ang Raoul Wallenberg under senare år

Bilateralt

Skriftliga

1. Kabinettsssekreteraren Leifland överlämnar aide-mémoire till den sovjetiske chargén (med anledning av Kalinskispåret) 1979-01-03.
2. Brev statsminister Ullsten - ministerpresident Kosygin 1979-08-22.

Muntliga

1. Utrikesminister Ullsten med utrikesminsiter Gromyko i Moskva 1980-05-30
2. Kabinettsssekreteraren Leifland med ambassadör Farafonov (chef för MID:s skandinaviska avdelning) i Moskva 1981-09-10
3. Justitieminister Petri med justitieminister Terebilov i Moskva 1981-10-06

4. Polchefen Eckerberg med ambassadör Farafonov i Stockholm 1982-09-06
5. Kabinettssekreteraren Schori med ambassadör Farafonov i Moskva 1983-01-14
6. Polchefen Eliasson med ambassadör Farafonov i Moskva 1984-03-07
7. Polchefen Eliasson med ambassadör Farafonov i Stockholm 1985-02-19
8. Ambassadör Bekeris med minister Kondratjov vid ESK:s MR-möte i Ottawa 1985-06-14
9. Kabinettssekreteraren Schori med förste vice utrikesminister Maltsev i Stockholm 1985-08-07
10. Kabinettssekreteraren Schori med förste vice utrikesminister Maltsev i Moskva 1986-01-14
11. Statsminister Carlsson med ministerrådsresident Ryzjkov vid besök i Moskva 1986-04-14--17
12. Polchefen Eliasson med ambassadör Uspenskij (efterträdare till Farafonov) vid besök i Moskva 1986-09-10--12

Multilateralt

1. Utrikesminister Ullsten vid ESK i Madrid 1980-11-13

2. Ambassadör Rappe vid ESK i Madrid 1980-11-26
3. Svenske delegaten för korg III vid ESK i Madrid 1981-11-04
4. Ambassadör Ewerlöf vid FN:s kommission för mänskliga rättigheter 1982-02-25
5. Minister Elmér vid ESK i Wien 1986-12-02

Sy
Sven Gulin

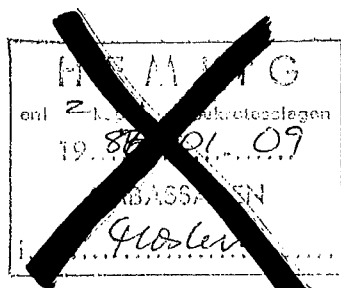
SVERIGES AMBASSAD

MOSKVA

1987-01-09

a f kdm t:
kab sekr
polchefen
ch pol I
Julin

Exp 870116
[Signature]

Kanslirådet Julin

UTRIKESDEPARTEMENTET

PERSONLIGT OCH FÖRTROLIGT

G:s vittnesmål

Hbr Julin-Nilsson 86-12-23

Broder,

Med ovan citerade handbrev har Du översänt uppteckningen från vårt gemensamma samtal i Wallenberg-ärendet 8 december 1986 i London med Oleg Gordijevskij. Du har också - i enlighet med vår överenskommelse - bett mig inkomma med eventuella kommentarer.

Jag kan fatta mig mycket kort. På uppteckningen som sådan har jag inga som helst synpunkter. Den överensstämmer helt med min minnesbild.

Jag delar även Din positiva bedömning av G:s allmänna trovärdighet. Han gav förvisso ett mycket gott intryck med sina lågmälda och övertygande resonemang.

Jag vill även instämma i Ditt påpekande av de tre svagheter G:s vittnesmål lider av, alltså att det rör sig om ett andrahandsvittnesmål som vi inte kan åberopa, att andra bevis eller indicier saknas på att NKVD sökt rekrytera Wallenberg som agent samt - för det tredje - att G:s utsaga motsägs av vittnesuppgifter om att Wallenberg varit vid liv långt efter 1947. Det är svårt att komma från in-

le

2.

trycket att vi genom G:s utsaga närmast oss en punkt, där det kan bli fråga om en trovärdighetsvägning mellan å den ena sidan det aktuella andrahandsvittnesmålet samt å den andra sidan alla de andrahandsvittnen (och väl främst då i Vladimir-spåret) som hävdar att W. varit vid liv senare än 1947. Med tanke på att vi via G. knappast kan komma längre än vad vi redan gjort, undrar jag om vi inte så långt möjligt på nuvarande stadium bör undvika den nämnda vägningen. Det kan ju, trots allt, inte helt uteslutas att G:s sagesman inom KGB främst traderade en muntlig tradition som går tillbaka till 1957 års sovjetiska svar. Isåfall skulle G:s vittnesmål vara i det närmaste värdelöst. Jag ställer mig med andra ord något tveksam till Din deciderade formulering längst ned på sidan 10 i uppteckningen att "G:s vittnesmål med stor sannolikhet har besvarat gåtan om Wallenbergs öde".

Nu anser jag emellertid personligen, liksom Du, att G. presenterat ett intressant indicium på att W. verkligen kan ha avlidit så tidigt som 1947. Detta indicium bör dock, enligt min mening, inte i sig ge anledning till en förändrad svensk taktik för det fortsatta bedrivandet av Wallenberg-ärendet. En helt annan sak är självfallet att denna taktisk-politiska bedömning kan - och möjligen bör - påverkas av faktorer som inte är relaterade till G:s vittnesmål.

*Med till ges denna - dygnet
att säga nyheter!*

Lars-Åke Nilsson

Åke Nilsson

1987-01-12

Pol I / fälgade

Kabinettssekreterare Pierre Schori

1987-01-16
Pol I/Osvald/ml

Ex till:

Osvald, Pol I
Julin, Pol

EXP. 1987-01-16/40

na 1/ (Pol)

D. No 12/026		
-01-14/13		
AVD. p	GR. 2	MÅL E. 11 I

Broder,

Du har med brev den 24 sistlidna september hemställt om eventuella synpunkter på en av Rune Nyström gjord utredning rörande Wallenberg-ärendet. I anledning härav vill jag i korthet anföra följande.

Beträffande själva utredningen tycker jag att Nyström har lyckats bra med den svåra uppgiften att ur det enorma materialet vaska fram de viktigaste omständigheterna. Utredningen kommer uppenbarligen att vara till stor nytta för dem som i framtiden har att handlägga frågan eller studera den historiskt.

Vad så avser slutsatserna kan jag i allt väsentligt ansluta mig till hans synpunkter och förslag.

Det är uppenbart, att en svensk regering inte kan låta frågan ligga. Från tid till annan måste den aktualiseras. Detta är nödvändigt redan av hänsyn till svensk och utländsk opinion men också, och långt viktigare, därför att Sverige inte kan låta sig avspisas med så uppenbart otillräckliga, om också inte nödvändigtvis alltid lögnaktiga, besked som hittills lämnats från sovjetisk sida om en svensk medborgare som tillfångatagits av sovjetiska myndigheter och i årtal hållits fängslad i Sovjet.

Hittills har frågan under årtionden mer eller mindre rutinmässigt tagits upp vid varje högnivåmöte mellan

Stockholm och Moskva. Man kan väl anta att MID tar fram samma dossier, d v s de delar av det totala materialet som KGB ställer till dess förfogande, inför varje sådant möte och lämnar de vanliga svaren.

Kan vi variera detta program ?

Det är inte lätt att komma med något konkret. Möjligen kan följande sägas.

Sten Andersson kommer att under året besöka Moskva. Det blir väl hans första egentliga samtal med Sovjetledarna. Han bör väl då säga att han själv efter sitt tillträde självfallet noga satt sig in i frågans alla aspekter. Han har därvid beväst i sin övertygelse att Sverige inte kan glömma bort saken. Han kan inte föreställa sig att det dokument som vi fick del av år 1957 är den enda handling som finns i ärendet. Han måste alltså begära att man på sovjetisk sida gör ytterligare ansträngningar för att vinna klarhet i Wallenbergs öde. Han hade fått intryck av statsminister Carlssons samtal i Moskva att den sovjetiska ledningen avser att fortsätta utredningen och ge oss del av dess resultat. Vi har tagit fasta på detta.

En sådan förklaring bör väl ges i en sorgsen och eftertänksam ton. Vi har ingen anledning att spela upp saken som en stor stridsfråga med antisovjetiska övertoner. Utan att det direkt utsägs, kan väl antydvas att tiderna förändrats och att mycket som kunde förklaras av krigets kaos och lidande (läs Stalin) nu kan diskuteras med större öppenhet och frimodighet. "Glasnostj" har ju blivit något av ett modeord i Sovjet.

(Mycket har faktiskt förändrats. Om Sacharov på inbjudan av Gorbatsjov får komma till Moskva och ge

intervjuer i västerländsk press, enligt ryktet rentav i Liternaturnaja Gazeta, så har t o m något mycket viktigt skett).

Kanske bör övervägas, om vi vid sidan av de påminnelser som regelbundet görs i samband med besöksutbytet även skall i det dagliga diplomatiska utbytet med Sovjet på lägre plan med vissa mellanrum efterlysa besked om något nytt finns att meddela. Ryssarna bör inte få intrycket att vi bara anser oss tvungna ritualistiskt ta fram frågan vid högtidliga tillfällen utan att vi även till vardags känner oss bekymrade.

Att tala om Wallenberg i multilaterala fora har för mig alltid tett sig mera tveksamt och snarast kontraproduktivt. Ur Moskvas synpunkt är vi då med och piskar upp en internationell opinion i det kalla krigets perspektiv. Men påminnelser i ESK och FN då och då är kanske ändå politiskt oundgängliga.

Självfallet bör vi inte göra gemensam sak i Moskva med någon enskild stat.

Viktigt för den atmosfär i vilken frågan handläggs är naturligtvis vilken grundläggande attityd vi bör ha till Sovjet. Undén säger i sin promemoria den 26 februari 1957 att vi inte har anledning att "hålla igång ett kontinuerligt gräl med Sovjet sedan vi nu sagt vår mening om var ansvaret ligger". Detta måste fortfarande vara en riktig bedömning. Med hänsyn till hela neutralitetspolitikens trovärdighet i öst och i väst bör vi inte ge intryck av att vi av allmänpolitiska eller ideologiska skäl ständigt intar en antisovjetisk ståndpunkt. Det innebär naturligtvis inte att vi inte skall säga ifrån med kraft när vi anser svenska nationella intressen stå på spel. Palmes "double

track approach" från socialdemokratiska partikongressen, som då biträdades av de andra politiska partierna, bör fortfarande vara riktningsgivande.

Jag tycker alltså inte att de Gaulles kända recept att en stat alltid bör ha "une grande querelle" pågående med någon eller några andra stater är tillämpligt i detta fall.

I själva verket har ryssarna fö i Wallenberg-ärendet ingenting att förebrå oss. Vi har sagt vår mening och krävt besked men aldrig "sökt gräl".

Ja, så här kan man spekulera när man som jag inte följer den löpande rapporteringen och inte har något ansvar för den förda politiken. Men Du bad om några synpunkter.

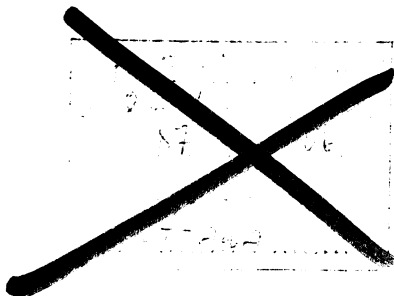
Handwritten signature:
Lennart Johansson

SVERIGES AMBASSAD

OTTAWA

1987-01-06

Ambassadör Rune Nyström
Utrikesdepartementet

6/001

INKOM UD		
1987-01-13		
AVD.	GR.	MAL
0	0	Eu

Svenskfödd "spion" berättar om sin fångenskap i Sovjet
(3 bil.)

Broder,

I våras fick ambassaden i uppdrag att söka kontakt med en fru Birgitta Bogards i Toronto, som uppgavs känna till en äldre man, som tillbringat många år i sovjetiska fängelser och som ev. kunde tänkas ha mött Raoul Wallenberg. Mannen visade sig vara fru Bogards far och som vi inrapporterade lovade fru Bogards att återkomma om hennes far var beredd att berätta något om sina år i Sovjet. Hon har emellertid inte hört av sig.

Under julhelgen har den upplagemässigt största tidningen i Canada, Toronto Star, haft några stort uppslagna artiklar om fru Bogards far, Edward Linder. Enligt artiklarna som bygger på långa intervjuer med Linder är denne född av svenska föräldrar i Kina där fadern var tobakshandlare. Han gick i skola i Sverige men har sedan tillbringat sitt liv på olika platser, bl.a. i Canada under det andra världskriget. Efter kriget återvände han till Sverige och kom där i kontakt med en amerikan troligen knuten till CIA. Han åtog sig att "rädda" nazistiska vetenskapsmän ut ur Östtyskland och det var i det sammanhanget som han tillfångatogs och fördes till Ljublankafängelset i Moskva 1949. Under förhören torterades han och misshandlades så svårt att ansiktet, som framgår av bilderna, är missformat. Efter tio år i arbetsläger och 26 år i "exil" i Ukraina lyckades hans dotter få honom fri. Enligt artiklarna har Linder varit försvunnen sedan i september och det är uppenbarligen oklart var han befinner sig även om det uppges att han besökt Stockholm för att hälsa på vänner under hösten.

Artiklarna innehåller inte något om Wallenberg men kan kanske ändå ha ett intresse.

Adress:
441 MacLaren Street
Ottawa Ont K2P 2H3

Telefon:
(613) 236-8553

Telegram:
SVENSK

Telex:
053-3331

Tacksam Du översänder ett ex av artiklarna till Ulf Håkansson på
pressbyrån, som blivit uppmärksammade på deras existens.

./1-3

Många hälsningar
Din Allmoges
Staffan Wrigstad

Staffan Wrigstad

Ottawa searching for mystery man

Held in Soviet Union for 36 years,
has former 'spy' gone back? ||

By John Picton Toronto Star

An official search is being launched for a mystery man who disappeared from Toronto after 36 years as a captive in the Soviet Union.

"We are sending a message to our embassy in Moscow to see if they know whether he has returned," said an official in Ottawa.

A spokesman at the Soviet embassy in Ottawa commented: "Our consular section doesn't know anything about him."

The search by the external affairs department follows a story in The Sunday Star two weeks ago that detailed the cloak-and-dagger life of Edward Linder, 74.

He claimed to have spied for the Royal Canadian Mounted Police and for the U.S. Central Intelligence Agency before being captured by the Soviets in East Germany in 1949.

He had been released by the Soviets in May, 1985, after his daughter fought a 10-year battle with the Kremlin to have him brought to Canada.

Linder had been collaborating with The Sunday Star on a book and a series of articles when he disappeared suddenly from his daughter's Toronto apartment on Sept. 19.

The good life

He left a note that said he was gaining access to "certain files" and would return in mid-October, "if all goes well."

In a letter to his daughter, dated Sept. 28 but not mailed until Oct. 18, Linder said he hoped to be back in Toronto in mid-November. Nothing has been heard from him since.

His name reportedly went through a computer at an airport in Washington, D.C., about six weeks ago, but no one knows whether it was the same man.

In conversations and interviews with The Star, which had been told about him by a source shortly after he arrived in Canada, Linder showed a keen interest in the good life after his years of deprivation in the Soviet Union.

He wanted to know about the prices of cars and indicated he was anxious to own one.

He talked about hiding from the Soviet KGB after his book was published and of retiring to a rural area of New Zealand.

Yet, when a reporter traced him to West Berlin, a friend whom he had visited said Linder had applied

for a visa to enter Poland on his way back to the Soviet Union "to try to get out his wife of 30 years."

But another friend, who served with Linder in the Royal Norwegian Air Force — based in Toronto — during World War II, said it is extremely unlikely that Linder has gone back since he described such harsh treatment during his 36 years there.

And, in hours of taped interviews, Linder told of the KGB infiltrating his classes (he taught English, one of the 13 languages he speaks) in the closed Ukrainian city of Sumy.

He told of female students trying to seduce him to learn details of his background during "pillow talk," and explained how the children of high-ranking officials would take him luxury items that the ordinary Soviet never saw, such as special brands of vodka and foodstuffs that never appeared in shops.

And he would tell of being turfed out of his apartment building (it was reserved for writers and artists) at regular intervals for a "fumigation" squad, although everyone knew it was a pretext for the KGB to plant new bugging devices.

He claimed the secret police even installed listening equipment around secluded park benches, knowing that people would talk openly there thinking they weren't being overheard.

In the interviews, Linder claimed to have joined the Labor Progressive party (later the Communist party of Canada) as an agent

of the RCMP in the early 1940s. (He had been born in China, where his Swedish father ran a tobacco factory.)

He said he had carried out a spy mission in wartime Germany for British intelligence and, in 1948, had been recruited by the CIA to set up an escape operation by which Nazi rocket scientists trapped by the Soviet army in East Germany were smuggled to the West.

The man who recruited him, he said, was a U.S. government official — and undercover CIA agent — whom he had met at the Grand Hotel in Stockholm, Sweden, which was considered the centre of espionage and international intrigue in Europe at the time.

The Sunday Star was able, through U.S. government archives, to confirm the existence of the official, George Frederick Dowling, who had served in Haiti before being sent to Stockholm.

In response to a request under the U.S. Freedom of Information Act, the intelligence agency informed The Star last week that it "may neither confirm nor deny" any connection with the two men.

Such information "would be classified for reasons of national security," the letter said.

Linder claimed that the Mounties had given him a cover story when he joined the Labor Progressive party — that he had belonged to the Communist party in pre-war Germany.

Kick in shins

He gave the same information to his interrogators during months of questioning in Moscow's feared Lubyanka Prison, praying that all membership records in Germany had been destroyed in the bombing.

"They asked me who I knew (in the party in Canada) and what cell I visited, and I said I was in the Rose group (run by a relative of then Canadian MP Fred Rose, who later was jailed as a traitor).

"They asked me who was head of the party and I said Tim Buck. They asked me where we met in Toronto (in a building on King St.), where the party held meetings in Vancouver (on Harrow Rd.)."

All the time, Linder kept telling his captors that he had been in East Germany at the time he was caught simply to look for friends he'd known in the area before the war.

During the interrogations, ques-

tioners would strike him between the eyes or kick him in the shins. One interrogator stubbed cigarettes on his cheek, demanding: "Do you like the smell of burned meat?" Others beat him with rubber truncheons as he was hung by his ankles and wrists, smashing the right side of his face.

Even when his arm was dislocated, Linder said, "I never cried out. I wouldn't give the bastards the satisfaction."

Deprived of sleep so that he never knew what time it was, he judged it was morning when he heard members of the KGB being drilled outside, chanting: "Our duty is to guard against the enemies of the people. We must show no mercy to the enemies of our beloved country."

One questioner, playing "good cop" as a contrast to the violent tormentors, would offer Linder strong Oleg Kazbeck cigarettes. "I'd put out each smoke three or four times to make them last longer, and I'd save the butt to chew in my cell. I would look in every thread of my pocket for a grain of tobacco."

KGB 'knights'

Starved, with only cups of warm water to drink, Linder lived for months with the stench of a toilet bucket in his nostrils and the grunts from other cells of prisoners being punched.

He refused to sign a confession written in Russian (he pretended he didn't know the language, which gave him time to formulate answers to questions being put through an interpreter), asking that it be put in English or German.

"You are not in Canada or America now," his interrogators would shout. "We are Soviet citizens and we do not do dishonest things. A KGB officer is a knight." And for each round of questioning he would be walked through a labyrinth of corridors by two guards who kept making clicking sounds as they moved, which the prisoner thought to be a system for alerting anyone who was heading in their direction.

If they heard someone coming, his guards would push him into one of the telephone-booth-like boxes along the walls, pressing his head to the stone so that he could not see who was passing.

"If anyone ever tells you they've seen anyone in Lubyanka, they're liars," Linder would say, clenching his fist for emphasis.

Mystery man held by Soviets disappears

Former 'spy' told of torture, beatings

Continued from page A1

not heard from him," she said in Russian.

When asked how she knew where he was if he had not contacted her, she replied: "I must go. Goodbye."

A Sunday Star writer had been interviewing Linder since early last summer, preparing background for his book and for a series of newspaper stories.

The writer had been told by a source about Linder shortly after he entered Canada in May, 1965.

Linder had been released by the Soviets after his daughter, Gitta, a Toronto business woman, fought for 10 years with the Kremlin to get him released.

At age 72 at the time (he's now 74), he was frail and ailing — he was under medical treatment when he disappeared — and his mouth was distorted from what he said were beatings he took with rubber truncheons from KGB torturers at a prison he knew as "The Monastery."

"That's why they were reluctant to let me go. They didn't want people in the West to see my face, to see what they'd done to me."

His release had been kept secret by authorities and only top civil servants in Ottawa knew about it. Even senior officials on the Soviet desk at the external affairs department weren't told about him, or that anyone with the stateless-person papers had been issued in Moscow was entering Canada.

Daughter's sponsorship

Government officials are reluctant to comment on Linder's status. They do confirm that he'd entered Canada in May last year under his daughter's sponsorship.

They also say that his visa was processed through the Canadian embassy in Moscow and that he claimed to have been taken prisoner by the Soviets in 1945 — four years earlier than he stated in the interviews.

On his visa application form, he said he had been living in the Soviet zone of Germany at the time, but could not say under what circumstances.

Officials at the external affairs department in Ottawa say it was by their business to ask.

"I thought he was dead," says Gitta, who visited her father once at his small apartment in the closed city of Sverdlovsk where he taught English to senior language students.

(A) The journalist who speaks 13 languages, including two dialects of

Chinese. Linder even had books published in English when he was in the Soviet Union. "Yes, I was paid for them, but I didn't get any royalties," he said with a wry smile during interviews.

The last his daughter heard from him was a letter, in his handwriting and dated Sept. 28, that said he was planning to visit London and Washington, and would be back in Toronto some time in November.

The letter was not signed, had been mailed in West Berlin on Oct. 18, and the envelope had been addressed — to Linder himself — by his stamp-collector friend, whose writing was known to Gitta.

Memorial unveiling

Nothing has been heard of him since.

The Sunday Star had told Linder had been unique and had interested publishers in Toronto and New York.

Born in China, where his Swedish father ran a tobacco plant, he'd been educated in the top private school in Stockholm, which was attended by members of the Swedish royal family.

He'd come to Canada as a young man and had worked for a lumber mill in Trois Rivières, Que. But he'd always wanted to fly and eventually moved to California, where he became a flight instructor.

Licensed by Sweden's neutrality during World War II, and by some pro-German acts carried out by the Swedish government, Linder came to Toronto. He joined the Royal Norwegian Air Force and was based in Little Norway and in Muskoka, where he attended the unveiling of a memorial last summer.

He's a member of the Toronto unit's veterans organization, which earlier this year presented him with a special plaque which he cherished and took with him when he left.

On his visa application, he said he'd been in the Royal Canadian Air Force, delivering planes to Europe as part of Ferry Command.

He told of being recruited by the RCMP because of his language skills, to spy on the many foreign nationals who were members of Canada's Labor Progressive party, later renamed the Communist party.

He said he even joined the party as a cover, a move that later would save his life.

During hours of taped interviews, Linder told of being re-

cruted by British intelligence for a spy mission in Germany during the war.

Disguised as a German soldier on leave, he entered the country from Switzerland with orders to target factories for Allied bombing raids. (A British spy who was sent in with him was captured).

"They wanted me to go in again but, since that sort of work was voluntary, I refused," he said.

Linder returned to Sweden after the war, where he met a U.S. government official he identified as Freddie Dowling. It was Dowling, Linder said, who got him involved with the CIA.

The Sunday Star traced Dowling through records in the U.S. national archives, where he was shown as having worked for a wartime agency called the U.S. Commercial Co. in Stockholm in 1945 and 1946.

Records of the Swedish foreign ministry, dated November, 1945, also show that Dowling was based in Stockholm as a U.S. government official.

In hundreds of pages of memos, requisitions and other correspondence, many stamped secret or confidential, Dowling is shown as a man who bought tons of matches, toilet rolls, cardboard products and lumber for the U.S. Army.

Documents also show he dabbled in sewing machines and electric irons and once was offered, on behalf of the U.S. government, 200,000 two-pound cans a month of codfish cakes, at \$13.60 a case, by a Swedish company.

Trading company

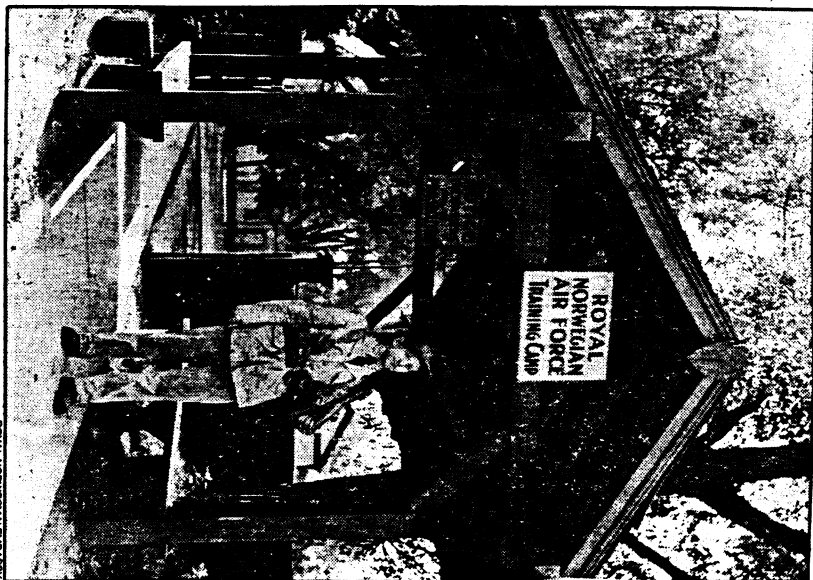
Linder claimed that Dowling also was attached to the CIA.

The archives documents suggest that Dowling stayed in Sweden after his government contract expired. Linder said they set up a joint trading company there.

Then, he said, Dowling got him involved with an organization they knew of as Freedom Road. It was an offshoot of Operation Paper Clip that was set up by U.S. intelligence to rescue Nazi rocket scientists, who'd been trapped in East Germany by the occupying Soviet army, and guide them to the West.

Linder said he'd been involved in about 150 escape operations when, on May 12, 1948, he was shot in the stomach by a Soviet patrol and captured on the East German side of the border.

Linder was taken to Moscow's dreaded Lubyanka prison, where he underwent months of starvation and interrogation.

Training camp: First training camp of the Royal Norwegian Air Force was on Toronto Island. Edward Linder, who joined the unit in World War II and was later captured by the Soviets, is missing.

Man held for 36 years by Soviets disappears from Metro

By John Pictor Toronto Star
Copyright © 1986 Toronto Star
A mystery man who told a unique tale of being held captive in the Soviet Union for 36 years has disappeared from Toronto.

Edward Linder, who claimed to have spied for the Royal Canadian Mounted Police and for the American CIA before being captured by the Soviets in East Germany in 1950, was on the verge of writing a book about his exploits.

Star, which was tipped off to his story 18 months ago, Linder had started approaching publishers for the sale of the book recounting his lost years behind the Iron Curtain.

In hours of taped interviews, he recalled years of beatings, torture and starvation, and 10 years in a labor camp before being exiled for 26 years to the closed Ukraine city of Sumy.

He was released by the Soviets in May, 1985, after his daughter, who lives in Toronto, waged a 10-year campaign to bring him to Canada.

Now, he has vanished and his daughter and friends don't know if he's returned to the Soviet Union, gone into hiding or has suffered some mishap.

Linder's disappearance, on Sept. 19, was as mysterious as most of his life.

He cleared out his bank account, leaving \$1.10 on deposit, and left a note saying he was getting access to "certain files" and would return in mid-October "if all goes well."

The Sunday Star traced Linder to Stockholm, Sweden, where he visited relatives, and then to West Berlin, where he visited a friend.

The friend says he last saw him when he drove him to a West Berlin railway station, where Linder applied for a visa to enter Poland on his way back to the Soviet Union.

"He said he wanted to try to get out his wife of 30 years and to see his friends for the last time," says the friend, a wealthy West Berlin stamp collector.

A woman who answered the telephone at Linder's former number in the Soviet Union identified herself as his wife, Lydia. She said Linder "has not returned" and that "he is not coming back."

"He is in Vancouver, but I have not seen him for a long time," she said.

See MYSTERY/page A13

□ Linder's story of Soviet captivity, Page A12.

THE VANISHING
SPY

See MYSTERY/page A13

Life of adventure ended in Soviet prison

Edward Linder, a mystery man who claimed to have spied for the RCMP and the CIA before being captured in East Germany in 1949, came to Toronto to live with his daughter in May, 1985, from the Soviet Union where, he says, he was a captive for 36 years. He disappeared again in September after hours of taped interviews with *The Sunday Star's* John Picton. This is Linder's story.

By John Picton

Copyright ©1986 Toronto Star

Edward Linder was an adventurer. And he'd led a pampered life.

He'd been born in China in 1912, the son of a wealthy Swedish tobacco merchant. He spoke two dialects of Chinese as a child, one for the family's servants, the other for the upper-class businessmen who visited his home.

He lived in the American sector of Shanghai and, so, spoke English; he went to the French school, so he spoke French.

As a teenage student in the best school in Stockholm, where he rubbed shoulders with members of Sweden's royal family, he learned German, and absorbed other languages naturally as a deckhand on freighters sailing the Mediterranean during his summer vacations.

It was not the sort of preparation for years of hardship that would count for half his life.

An uncle got him a job in a paper mill in Trois Rivières, Que. But he wanted to be a pilot and moved to Glendale, Calif., where he became a flying instructor.

When Norway was invaded by the German army and his native Sweden remained neutral, Linder came to Toronto and joined the Royal Norwegian Air Force.

His language skills brought him to the attention of the Royal Canadian Mounted Police, who recruited him to infiltrate the Labor Progressive Party — later the Communist Party — and to report on members' activities.

Linder even joined the party, a move that later would save his life.

His activities were noted by British intelligence — "in those days, the Canadians didn't run anything the British ran everything" — who sent him into Germany disguised as a soldier on leave.

Pinpoint targets

His mission was to identify what products were being made at what factories as pinpoint targets for Allied bombers, although "by that time most of the plants were being built underground."

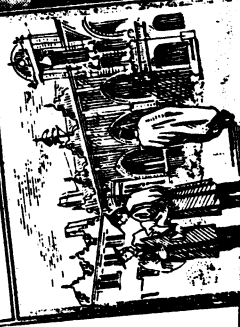
A British agent who went in with him.

Edward Linder enjoyed the finest cars, food, clothing and the company of glamorous women until his thirst for action led him to 36 years in captivity

Everyday English Sayings Explained

It is Interesting to know

E. R. Linder, L. K. Mashova, R. I. Tsyba

Edward Linder: With his face misshapen from blows he says he received during interrogation, former CIA agent spent 36 years in the Soviet Union where he was a teacher and writer of English books.

burg, in northern Germany, on May 12, 1949.

(In his visa application to enter Canada, he said he was captured in the Eastern zone of Germany in 1945. "He could not say under what circumstances," according to an official at the external affairs department in Ottawa.)

Linder, still hurting from a stomach wound, was flown to Moscow, where he was picked up in a bread van and taken to the feared Lubyanka prison. ("They never use paddy wagons in the Soviet Union because, in a perfect society, no one ever gets arrested.")

Bucket for toilet

He was put in a cramped cell he refers to as The Box, with a foul-smelling bucket in the corner as a toilet. The bed, on which he was not allowed to sleep, was three feet off the ground so his feet would swell when he let his legs dangle for too long.

Linder was taken out regularly for interrogations, always at night, often without sleep, always taken a different way to the interrogation room through a maze of passages and steps, having to hold up his pants because his captors had taken away his zipper.

With astonishing recall, he remembered the names of the people who faced him: Rumyantsev, Panamarenko, Panamov.

He noted the lights, although high above, were covered with fine wire so that a prisoner could not try to electrocute himself, saw that the stair wells were strung with heavy wire to prevent people trying to throw themselves to their death.

The interrogators, regularly changing their uniforms and rank to confuse prisoners, would punch him and stub their cigarettes on his cheek. Once, he was told his mother was on the phone. When he picked up the receiver and put it to his face, "I received such a shock, I thought my brains were spilling out. It threw me against the wall and I was sick for days. They all laughed. They thought it was such a joke."

He was dragged back to his cell, his pants loose around his ankles.

He was astonished when they showed him some of his personal possessions that obviously had been taken from his secret address in West Berlin. To this day, he thinks that someone must have betrayed him.

And he was impressed when they showed him a list of names of people he knew to have been naval intelligence officers in Vancouver and Victoria. Two of

were being built underground."

George Frederick Dowling, who was in uniform masquerading as a German officer, was caught after he'd thanked a waitress for serving him. "A German officer would never thank a waitress."

The woman was a member of the Gestapo.

Linder was back in Canada when World War II ended, then returned to Sweden to see his parents and daughter (he was divorced from his wife at this time).

And he went home with a large sum of money — in the form of gold, bought from miners in bars at a third of the market price because it had been stolen in a form of operation known in the mining industry as high-grading. He had 16 pounds of the metal when he arrived in Stockholm (worth about \$8,000 at the time, when a house in Toronto could be bought for \$7,800 and a new Chevrolet cost \$1,300).

Already known to Stockholm's cafe society, Linder became a man-about-town, a playboy. "I never missed a ballet, or an opera." He was seen with the most beautiful women, had discreet affairs with the wives of some of Sweden's most prominent industrialists.

But Edward Linder — young, handsome, a little mysterious — was alone that night he walked into the 60-watt twilight of the Grand Hotel, the centre of espionage in Europe at the time.

Linder never had trouble getting a table. "I was well known because I spent enough money for the waiters to get to like me."

Yet, that night, there was no room. The waiters made no move to accommodate him at one of the tables they reserved for the big tippers.

Instead, the maitre d' asked him if he would care to join the couple over there, where the man with the big diamond ring was beckoning him.

"My name's Freddie Dowling," said the man, with a smile. "This is my friend, Annette."

Dowling was an American, an official with the U.S. Commercial Co., an agency that had been set up during the war to buy commodities for the U.S. government.

He would boast how he had managed to cut off supplies of essential ball bearings from Sweden to Germany during the war by having millions of dollars' worth purchased and stored in Swedish warehouses.

Dumped on market

At the end of the war, he'd say, he'd had them dumped on the world market. (Files of the giant Swedish engineering conglomerate SKF show that American officials did manage to curtail supplies of ball bearings to Germany in favor of Britain and the United States, although no record could be found of the people who had been involved.)

George Frederick Dowling liked the good life. He drank only cognac — always the finest — lived in a large apartment in a fashionable part of Stock-

bought at government expense and, even after his office appears to have been closed, the U.S. embassy in Stockholm was trying to clarify repair expenses for Dowling's Studebaker after it was involved in an accident.

Much of the mail is addressed to officials who were housed in temporary accommodation near the Washington Monument.

Says an official at the U.S. national archives: "The only person I ever met who'd worked out of that address was in the CIA."

Dowling often complained to Linder about his job, so it was little surprise when the American said he was setting up his own trading company, based in Stockholm.

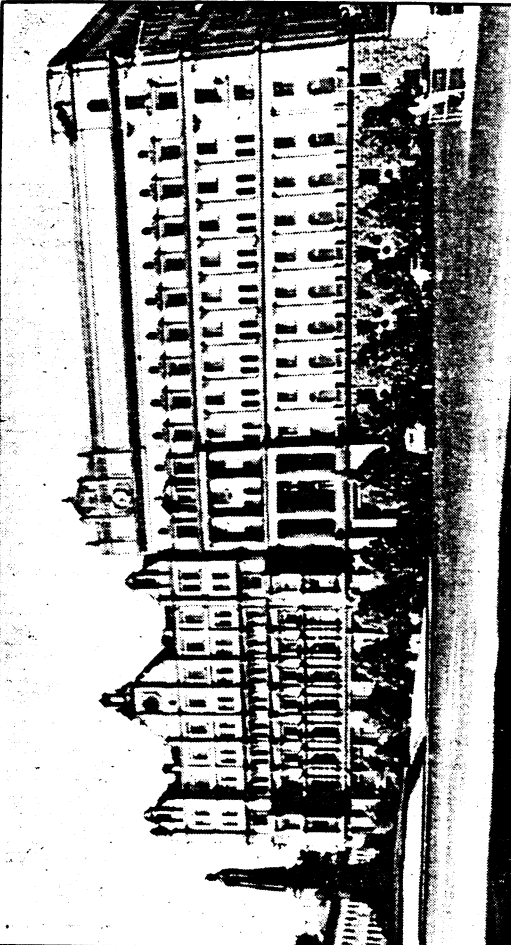
But Dowling didn't want his name mentioned on any documentation. Would Linder, being Swedish, front for him? (Dowling did, however, have a private office, with a sound-proof door and an electric switch under his desk to unlock the door).

Peanut oil

Linder, and another Swedish national known as Kiki, did. And Linder started making real money.

Through his U.S. contacts, Dowling was able to get 2,000 tons of peanut oil, which the company sold to a large Swedish chocolate manufacturer. Linder's share of the profit: 100,000 Swedish crowns (then worth about \$3,570).

Dowling secured a shipment of 11 mil-

Notorious prison: Edward Linder says he was interrogated in Moscow's feared Lubyanka prison, above, in 1949, before being sent to a labor camp for 10 years and

then on to the closed city of Sumy, Ukraine, where he lived until his release from the Soviet Union in May, 1985, after a long battle by his daughter, who lives in Toronto.

liver units of insulin, then in short supply in Europe, which Linder sold to Swiss pharmaceutical companies. His share of the profit: About 200,000 Swiss francs (\$9,000).

And there was radar equipment, and electrical goods.

"I was living high, too damn high, and I didn't know the value of money," Linder bought a Buick and a Lancia, and owned a chalet at Locarno in Switzerland. He had 50 suits in his closet, bought shirts by the dozen, would rent a nightclub for an evening to entertain his friends.

But Dowling had assessed him as an adventurer and offered even greater rewards. Since Linder had experience with crossing dangerous borders, would he like to take part in a secret operation that was being mounted by the CIA?

The enterprise: to rescue, from East Germany, Nazi scientists who hadn't yet been identified as such by their Russian occupiers. (The Soviets were still busy hunting down war criminals).

Linder still would receive his share of the company profits and would be paid an additional \$500 a month for running a series of escape teams, plus a bonus of \$1,000 for every scientist brought out.

He would be overseer and paymaster of an operation that was to be run by German war veterans.

Edward Linder agreed, was based in West Berlin and, according to his figures, was instrumental in rescuing "about 150" people when he was captured during an operation near the border town of Lauen-

der's daughter, who thought her father was dead, heard the news and started her 10-year fight to get him released.

A former Royal Norwegian Air Force friend in Toronto says he heard about 30 years ago that Linder had been shot and killed, but he can't remember who told him.

In ill health, Linder was sent to the town of Sumy, in the Ukraine, a place closed to foreigners because it houses a rocket and artillery academy.

There, he taught English to senior students and had several books published in English. They tell of life in Britain, the meaning of such colloquialisms as "raining cats and dogs," "rule of thumb" and "to handle with kid gloves."

He had a pedigree dog named Tommy, (British breeds have particular snob value in the Soviet Union).

But he remained a flyer to the end. "I'd even celebrate Britain day," he said. "I'd buy a bottle, lock myself in my room and get drunk, and I wouldn't open the door to anyone."

Edward Linder added: "In all my years in the Soviet Union, I never took a drink with a Russian. Drink loosens the tongue."

the Soviet Union where he was a teacher and writer of English books.

There was another name at the bottom of the list, as though it were that of the person who had supplied the list. The name was S. Carr. Sam Carr was one of the Soviet agents identified after the capture of Igor Gouzenko detected in 1945 and blew the whistle on a big Soviet spy ring in Canada.

After months of questioning, Linder was taken to a place he knew of as The Monastery, "where they really went to work on me." Within minutes, he was thrown into a cell with two muscular Tartars who threw him one to the other, "punching me wherever they could."

Over the next few weeks, he was given electric-shock treatment, was banged by his ankles and wrists and beaten with rubber truncheons, which smashed the right side of his face.

He was told to confess or his leg would be plunged into scalding water — and then would be thrust into ice-cold water.

I'm a Communist

And all the time he kept telling his tormentors: "But comrade, I am a member of the Communist Party in Canada. Check it out."

Linder believes that was the factor that saved him from execution. He served 10 years in a slave labor camp, where his entire body was shaved regularly by a female prisoner, using a straight razor and no soap, in a bid to control lice.

There, the prisoners would fight to get out of their huts every morning because the last person out was beaten by the guards, "until the snow was red with blood."

It was at the camp that he met an American prisoner, Johnny Noble, who, on his release, told authorities that Linder was still alive.

It was through that revelation that Linder's daughter, who thought her father was dead, heard the news and started her 10-year fight to get him released.

A former Royal Norwegian Air Force friend in Toronto says he heard about 30 years ago that Linder had been shot and killed, but he can't remember who told him.

In ill health, Linder was sent to the town of Sumy, in the Ukraine, a place closed to foreigners because it houses a rocket and artillery academy.

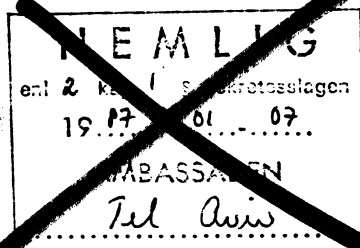
There, he taught English to senior students and had several books published in English. They tell of life in Britain, the meaning of such colloquialisms as "raining cats and dogs," "rule of thumb" and "to handle with kid gloves."

He had a pedigree dog named Tommy, (British breeds have particular snob value in the Soviet Union).

But he remained a flyer to the end. "I'd even celebrate Britain day," he said. "I'd buy a bottle, lock myself in my room and get drunk, and I wouldn't open the door to anyone."

Edward Linder added: "In all my years in the Soviet Union, I never took a drink with a Russian. Drink loosens the tongue."

1987-01-07

Kanslirådet Sven Julin
Politiska avdelningen
UTRIKESDEPARTEMENTET

HEMLIG
SkrL 2:1

Raoul Wallenberg
Hbr Duhs-Julin 1986-12-05

7/001
Hbr ✓

INKOM UD		
1987-01-13		
AVD.	GR.	MAL
P	2	Eu ^I

Broder,

./. Som framgår av bifogade annons i Jerusalem Post den 2 januari torde det vara vår gamle bekantning Shifrin som ligger bakom den nya boken "Raoul Wallenberg is Alive".

Sven Hirdman

bm

72 Cut

Hanukka is a Time to Remember Raoul Wallenberg!

Raoul Wallenberg is Alive!

In a letter to his mother dated May, 1978, Raoul Wallenberg says:

"My dear and beloved Mother,

Permit me to turn to you, my own dear Mother, for the first time in 33 years.

I crave to embrace and kiss you endlessly. But, my dearest, it has not fallen to my lot to be with you.

This extract is but one of the many deeply moving documents and letters in "RAOUL WALLENBERG IS ALIVE!" the amazing and heart-rending autobiography of the former KGB officer who had contact with Wallenberg in the Wrangel Island prison camp in 1960-62. The book proves that Wallenberg is still alive, and it is one of the most important and revealing works on this tragic period.

RAOUL WALLENBERG IS ALIVE! is due to appear this month. It will be published by the RESCUE PUBLISHING COMPANY, POB 3576, JERUSALEM, TEL. 02-525353.

All rights still available.

2/1/87

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Handläggare: Kr S Julin/GvK

14/001
PROMEMORIA

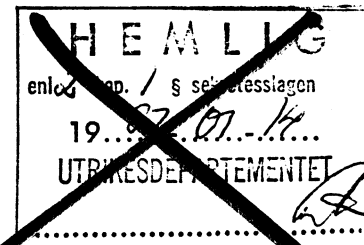
1987-01-14

P2 E u I

ex för kommentarer till:
Osvald, Pol I

ex f kdm till:
Odevall, Info
Walder Brundin
Julin

Exp 870114/
WZ

HEMLIG enl sekr lagen 2:1

Förslag till förord av utrikesministern till UD-skrift
om Raoul Wallenberg

Raoul Wallenberg och hans gärning i Budapest representerar det bästa i svensk humanitär tradition. - Engagemang, oräddhet, offervilja. - Utan en tanke på sig själv räddade han tiotusentals människoliv från förintelse i det andra världskrigets slutskede.

Med all rätt har Raoul Wallenbergs orättmätiga öde engagerat svensk och internationell opinion inte minst under senare år. Härom vittnar bl a att han rönt den sällsynta erkänslan av att ha blivit utnämnd till hedersmedborgare i USA, Canada och Israel.

Statsminister Olof Palme uttalade på fyrioårsdagen av Raoul Wallenbergs försvinnande att så länge ovissheten om vad som hände honom består, kommer regeringen att även i fortsättningen gripa varje lägligt tillfälle att nå visshet om hans öde. Dessa ord gäller än idag.

Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1)

1987-01-14

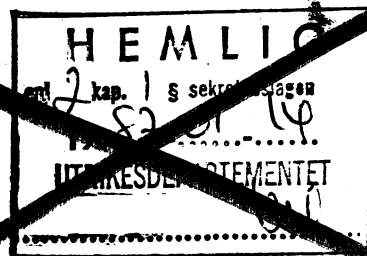
Dnr	14/001	Avd	Grupp	Mål
1987-01-14		P 2 E u I		

Bil:

- hbr Hirdman-Schori 1986-11-26
- chr 319 fr Julin 1986-12-18
- chr 3 fr amb Tel Aviv 1987-01-07

Ambassadör Leif Leifland

London

U. n.

HEMLIG

Wallenbergärendet
(3 bil.)

Bröder,

./.

Som svar på kabinettssekreterarens hemställan om kommentarer till Rune Nyströms Wallenbergutredning, inkom Sven Hirdman sistlidna november med bifogade yttrande. Hans synpunkter på Kaplan-spåret föranledde en ytterligare fråga från oss, och ett svar från Hirdman. Det vore intressant för oss att få dina kommentarer till Hirdmans slutsatser.

Peter Osvald

ml

Ifylles av postexp

Avsändt med

☒ av kurlr☐ uti kurlr☐ luftpost☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

14/1-87

Dnr	Avd	Grupp	Mål
		P 2	Eu 7

Pressbyrån/Hjelt/AB
1987 01 17

Uttalande av utrikesminister Sten Andersson
med anledning av 42-årsdagen av Raoul Wallenbergs
försvinnande

exp 870117/AB

Bifogade pressmeddelande har expedierats till:

Storstadspress
 Landsortspress
 Övriga tidningar och tidskrifter
 Sveriges Radio och Television
 Svenska Nyhetsbyråer
 Svenska Bildbyråer
 Utländska korrespondenter i Norden
 Utländska nyhetsbyråer i Sverige
 Utländska beskickningar i Sverige
 Pressattachéer vid utländska ambassader i Sverige
 Svenska beskickningar utomlands
 Svenska pressattachéer utomlands
 Svenska journalister utomlands
 Riksdag, regering, departement och myndigheter
 Organisationer och institutioner
 Politiska organisationer
 Fackliga organisationer
 Övriga (privatpersoner, forskare, freelancers)
 Utländska beskickningar utomlands
 Utländska journalister utomlands
 Svenska kulturattachéer utomlands

--

Internt UD (350 ex)
UD/H (125 ex)

Ifylles av postexp

Avsändt med

☐ av kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

1987-01-17

Uttalande av utrikesminister Sten Andersson med anledning av
42-årsdagen av Raoul Wallenbergs försvinnande

Vi minns i dag Raoul Wallenbergs outtröttliga och självuppoffrande arbete för att rädda tiotusentals människoliv. Minnet av hans gärning lever.

Sverige har enträget sökt skingra ovissheten om vad som hände Raoul Wallenberg. Så länge denna ovisshet består, kommer ansträngningarna att bringa klarhet i hans öde att fortsätta.

Sedan 1982 har regeringen vid åtta tillfällen tagit upp frågan om Raoul Wallenberg direkt med de sovjetiska myndigheterna. Hans öde har också vid flera tillfällen berörts vid internationella konferenser, senast i december i fjol i Wien.

UDs Wallenberg-arkiv utgör en värtalig vittnesbörd om regeringens ansträngningar för Raoul Wallenberg. Det består av närmare 100 dossierer på inemot 20 000 sidor. Av dessa har ca en tredjedel tillkommit sedan 1979. Det till arkivet hörande kortregistret innehåller namnen på ca 3 000 personer eller orter som har framkommit under efterforskningarna. Flertalet personer har intervjuats. Varje ledtråd har följts upp med yttersta noggrannhet.

Den särskilde utredningsman (ambassadör Rune Nyström) som jag tillkallade i november 1985 för att belysa hela Wallenbergfrågan har nu avslutat sitt arbete och överlämnat sin utredning till regeringen. Dess slutsatser studeras nu av regeringen.

Pressbyrån/Hjelt/MH
1987 01 17

Den	Avd	Grupp	Mål
			P 2 9u ⁵

Uttalande av utrikesminister Sten Andersson
med anledning av 42-årsdagen av Raoul
Wallenbergs försvinnande (eng övers)

exp 870125/MH

Bifogade pressmeddelande har expedierats till:

Storstadspress
 Landsortspress
 Övriga tidningar och tidskrifter
 Sveriges Radio och Television
 Svenska Nyhetsbyråer
 Svenska Bildbyråer
 Utländska korrespondenter i Norden
 Utländska nyhetsbyråer i Sverige
 Utländska beskickningar i Sverige
 Pressattachéer vid utländska ambassader i Sverige
 Svenska beskickningar utomlands
 Svenska pressattachéer utomlands
 Svenska journalister utomlands
 Riksdag, regering, departement och myndigheter
 Organisationer och institutioner
 Politiska organisationer
 Fackliga organisationer
 Övriga (privatpersoner, forskare, freelancers)
 Utländska beskickningar utomlands
 Utländska journalister utomlands
 Svenska kulturattachéer utomlands

--

Internt UD (350 ex)
 UD/H (125 ex)

Fylls av postexp

Avsänd med

☐

sv kurir

☐

utl kurir

☐

luftpost

☐

vanlig post

Avsändn datum

Sign

17 January 1987

Unofficial translation

Statement by the Minister for Foreign Affairs, Mr Sten Andersson, on the occasion of the 42nd anniversary of Raoul Wallenberg's disappearance

We remember today Raoul Wallenberg's untiring and self-sacrificing work to save tens of thousands of human lives. The memory of his deeds lives on.

Sweden has been insistent in its efforts to clear up the uncertainty about what happened to Raoul Wallenberg. As long as this uncertainty remains, our efforts to throw light on his fate will continue.

Since 1982 the Government has taken up the question of Raoul Wallenberg direct with the Soviet authorities on eight occasions. His fate has also been referred to on several occasions at international conferences, most recently in December last year at Vienna.

The Wallenberg archive at the Ministry for Foreign Affairs is an eloquent testimony to the Government's efforts for Raoul Wallenberg. It consists of nearly a hundred files containing almost 20 000 pages. Of these, about a third have been added since 1979. The card-index relating to this archive contains the names of some 3 000 people or places that have emerged during the inquiries. The majority of the people listed have been interviewed. Each clue has been followed up with scrupulous care.

In November 1985 I appointed Ambassador Rune Nyström as Special Expert to inquire into the whole Wallenberg question; he has now concluded his work and submitted his report to the Government. Its conclusions are now being studied by the Government.

PS Du känner möjligen inte till var jag skulle
kunna få informationer om förhållandena i dag
i det sovjetiska fångslägre i Blagoveschensk?
DS

Dok.enh., Prof. Carlgren/LS
Skr. tit. 1987-01-30

1986-01-10

UTRIKES DEP.
D. N:o 10/004
1987-01-19

AVD. p	GR 2	MÅL EU I
--------	------	----------

Wallenbergs-
ärendet

Bäste Broder,

Jag fick alltså ett ytterst vänligt svar av Utrikesminister Sten Andersson beträffande Jan Kaplans vittnesmål. Varmt tack för Din diskreta hjälp i kulisserna!

Nog för att jag hade hoppats att inte ännu en gång ^(GENÖVA)ockra på Din hjälpsamhet men jag sitter ohjälpligt fast med ett i och för sig visserligen inte stort men ändå inte oviktigt problem. Före RW:s ankomst till Budapest hemkallades militärattachén Harry Wester av UD i förtid. Varför? Han själv lär aldrig ha förstått orsaken. Han ersattes sedermera av den man som Raouls mor - Maj von Dardel - ansåg vara upphovet till mycket av det onda som drabbade hennes son. Mannen i fråga bar det pampiga namnet greve Michael Tolstoj-Kutusov. Han var rysk emigrant som blivit rysk agent. Det var denne som minister Danielsson anställde i Westers ställe och försedde med svenskt diplomatiskt skydd. Tolstoj hade belgiskt pass och var gift med en belgiska.

Tolstoj anförtröddes alltså Westers uppgift att ha uppsikt över ryska krigsfångar på sjukhuset och att se till att de behandlades efter Genevekonventionens regler. Efter ryssarnas inmarsch utsågs Tolstoj som chef för alla utlänningar som blivit kvar i den ungerska huvudstaden.

Jag vet nu att Maj von Dardel ansåg att denne Tolstoj förrådde Raoul till ryssarna.

Det mesta av det ovanstående torde Du känna till väl men en eller flera kommentarer från Din sida skulle jag sätta det allra största värde på.

Med vänliga hälsningar
Din sällsinnige
Kersti Lind

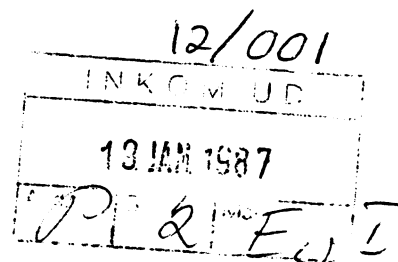
1987-01-12

P 2

Kanslirådet Sven Julin
Pol I

UTRIKESDEPARTEMENTET

aag

Wallenbergföreläsning av Elie Wiesel
Hbr Rösiö-Julin 1986-10-10

Broder,

I rubricerade handbrev berättade jag om de årliga Wallenberg-föreläsningar som avses hållas vid McGill University som en hyllning till universitetets professor Irwin Cotler som gjort stora insatser för mänskliga rättigheter. Avsikten var, som Du kanske erinrar Dig, att den första föreläsningen skulle ha hållits av Elie Wiesel i höstas men den måste uppskjutas och var avsedd att hållas i vår. Cotler säger mig nu att den måste uppskjutas ytterligare eftersom Wiesel inom kort reser till Moskva för att träffa Gorbachov och därefter möjligen skall göra ännu ett besök där. Jag skall träffa Cotler inom kort och sedermera informera Dig om vad som händer.

H. Wiesel - för en tid
Dr. Wiesel
Rosio

Bengt Rösiö

British Embassy
Skarpögatan 6 115 27 Stockholm

Telex 19340 Telephone 08/670140

D. No 16/003		
1987-01-23		
AVD P	GR 2	MAL T

Mr P Osvald
First Political Division
Ministry for Foreign Affairs
Gustav Adolfs torg 1
STOCKHOLM

Your reference

Our reference

Date

16 January

UD/Pol 1/Ds S Carlsson, mp
1987-01-20

Överlämnas jämte bil för känne-
dom till Nina Lagergren, Raoul Wallen-
berg-föreningen, Stockholm.

Dear Peter,

Exp: 87-01-20 m. vml post/MP

I enclose a letter and the enclosures that we have received from a lady in Britain about the case of Raoul Wallenberg.

As you will see, the lady would like these papers to be passed to the Wallenberg family. I should be most grateful if you could arrange for this to be done.

Yours sincerely,
R M Jackson

R M Jackson
Counsellor

92 ent

British Embassy
Skarpögatan 6 115 27 Stockholm
Telex 19340 Telephone 08/670140

Mrs E C Somerville
5 Holme Road
Didsbury
MANCHESTER
M20 8TX

Your reference

Our reference

Date

16 January 1987

✓
Dear Mrs. Somerville,

I am writing to acknowledge receipt of your letter of 23 December, with enclosures, to the Ambassador about the case of Raoul Wallenberg.

I have passed your letter and the enclosures to the Swedish Ministry of Foreign Affairs, asking that they transmit them to the Wallenberg family. I hope that one of them will be in touch with you in due course.

Yours sincerely,

R M Jackson
Counsellor

Taormina
5 Holme Road
Didsbury
Manchester M20 8TX

December 23rd 1986

The Ambassador
British Embassy
Stockholm
Sweden..

Dear Sir,,

I am taking the liberty of enclosing several copy letters concerning Raoull Wallenberg and my continued involvement. I do not need to explain my great interest although I have many letters and files going over the past post war years.

I recently phoned some of the people in London that I worked with, collecting signatures, telling people the story and my interest stemming from my American Red Cross days and meeting people from the various Nazi camps and hearing first hand stories. As you will read from my letters I had my brief case stolen just before the International Raoull Wallenberg meeting at The House of Commons, but I still have many other letters.

I particularly wish that the family of Raoull Wallenberg should know there are many people in England who do not forget this great Hero. I was hoping to speak to Anatoly Sharansky at a Meeting in the Manchester Free Trade Hall but I could not get near enough for the crowds around him. I hope this is an untapped source for information.

11 Please pass these letters on my behalf to the family Wallenberg and tell them I would like to hear from them. I have a strange story to relate, something that happened to me in Budapest.

Thanking you and hoping this letter will be read by the family.

Yours faithfully,
Mrs E.C. Somerville

From: GREVILLE JANNER, QC MP

Mrs. Edith Campbell Somerville
5 Holme Road
Didsbury
Manchester M20 8TX

15th December, 1986

Dear Mrs. Campbell Somerville,

I greatly appreciated your letter. There is, alas, still no news of Raoul Wallenberg - but those of us who are campaigning for his release are acting on the presumption that he is alive, unless and until the Soviet authorities provide evidence to the contrary.

With best wishes and many thanks for your concern.

Yours sincerely,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Greville Janner', written in a cursive style.

P2 en 5

Taormina
5 Holme Road
Didsbury
Manchester M20 8TX

The Hon. Greville Janner Q.C.M.P.
House of Commons
Westminster
London W.1.

December 5th 1986

Dear Sir,

I have been connected with the Raoul Wallenberg Committee for many years and have been present at various meetings, including the very important International Meeting at The House of Commons. Just prior to that Meeting I had my brief case stolen, this had all my notes and news cuttings, however I went to The House of Commons and told this story to a young man sitting next to me who turned out to be a Historian from Oxford University. I told him how I was first interested in the involvement by Sweden when I visited that country just after the war and I was very surprised to meet several Jewish people who told me they had been saved by the Swedish Government. Later on I met several people from the Concentration Camps, I had been attached to the American Red Cross, a section run by the late Lady Leese, wife of General Sir Oliver Leese, through my contacts I had met refugees and former Auschwitz prisoner who told me how she saw Raoul Wallenberg at the crossroads when they were on this dreadful march, he shouted for the prisoners to come forward and reclaim their "lost" passports, poor Violet was too weak to join the rush and eventually she died from the awful treatment she received at the hands of the Nazis.

I kept contact with Mr H. Samuelson but lately I wondered if the quest had finished and also wondered if word had come through the grapevine that Raoul Wallenberg had died. I was present at the Meeting in Manchester when Anatole Sharansky made a magnificent speech in our Free Trade Hall and I wondered if there could be any information that he could give to the Wallenberg Committee.

I am enclosing a cutting from our Manchester Evening News which was published in Mr Manchester's Diary, it would appear that the remaining family of Raoul Wallenberg still feel great sorrow and grief and still hope for news. I would like to write to the family to express my own sorrow and to let them know we still care deeply. I phoned the Evening News to make this point but have not received any information, perhaps you would tell me if I could have an address. As a matter of fact the Chairman of the Company where I work has contacts with Business Companies in Sweden and he told them about my involvement with the Raoul Wallenberg Committee and they were very moved and pleased that in England we were trying to answer the riddle and have worked very hard for this end.

I would be pleased to hear from you. I have many former Resistance friends with whom I include the daughter of the late Wing Commander Yeo-Thomas, The White Rabbit of the Resistance, and Notburga Tilt, widow of a much decorated Squadron Leader, all these people have amazing stories to tell and are the finest people this country will ever know. I had my own small part in espionage during the war, but unlike Peter Wright I kept my work a secret, I still look back and feel proud that I was able to do what I did for my Country.

Yours faithfully,

Mrs Edith Campbell Jonesville

92 Eu 7

Manchester's DR.

Michelle and a mystery

ADVENTURE-SEEKING Michelle Rogers has returned from Sweden, where she unwittingly found herself at the centre of one of the longest-running East-West disputes. At the tender age of 18 she successfully applied to become an au pair girl with the wealthy Wallenberg family, unaware of their amazing background. War hero Raoul Wallenberg, the uncle of her employer, saved 100,000 Jews from the gas chambers, but, for his efforts, was arrested by the Russian secret police and has not been seen publicly since 1945.

"I had never heard of him when I applied for the job," says 25-year-old Michelle, whose publishing parents live in Wilmslow. "But it was a very sore subject and the family are still trying to find out if he is alive."

Meanwhile, Michelle, fluent in Swedish, Norwegian, and Danish, declares she wants to be an air hostess, but admits: "I'm not that keen on flying, actually. I just enjoy meeting people."

PR

P 2 Eu¹

ARCHIVE COPY

MSG NO: 870119-114

DISTRIBUTION STATUS AT: 1987-01-19-10.46

TO:	STATUS:	TIME:	DIARY NO:
BERN	DISTRIBUTED	1987-01-19-09.33	0014 ✓
BONN	DISTRIBUTED	1987-01-19-09.33	0022 ✓
BRYSSEL/DEL	DISTRIBUTED	1987-01-19-09.33	0007 ✓
HAAG	DISTRIBUTED	1987-01-19-10.00	0015 ✓
HELSINGFORS	DISTRIBUTED	1987-01-19-09.33	0014 ✓
KOEPENHAMN	DISTRIBUTED	1987-01-19-09.34	0013 ✓
LONDON	DISTRIBUTED	1987-01-19-09.47	0027 ✓
LOS ANGELES	DISTRIBUTED	1987-01-19-09.48	0009 ✓
MADRID-T	DISTRIBUTED	1987-01-19-10.32	0015 ✓
MEXICO	DISTRIBUTED	1987-01-19-10.45	0019 ✓
NEW YORK/DEL	DISTRIBUTED	1987-01-19-10.22	0039 ✓
NEW YORK/SIS	DISTRIBUTED	1987-01-19-10.17	0029 ✓
OSLO	DISTRIBUTED	1987-01-19-09.40	0012 ✓
OTTAWA	DISTRIBUTED	1987-01-19-09.40	0011 ✓
PARIS/AMB	DISTRIBUTED	1987-01-19-09.41	0017 ✓
ROM	DISTRIBUTED	1987-01-19-10.06	0008 ✓
TOKYO	DISTRIBUTED	1987-01-19-09.41	0017 ✓
WASHINGTON	DISTRIBUTED	1987-01-19-10.46	0035 ✓
WIEN	DISTRIBUTED	1987-01-19-09.41	0013 ✓
MOSKVA	DISTRIBUTED	1987-01-19-09.48	0013 ✓
BUDAPEST-T	DISTRIBUTED	1987-01-19-09.48	0010 ✓

FROM: UD/PRESS

POSTED TIME: 1987-01-19-09.26

MSG NO: 870119-114

=URGENT
GRUPP/PRESSATT
MOSKVA
BUDAPEST-T+

UD STOCKHOLM 1987 01 19

AMBASSADEN BERN
AMBASSADEN BONN
AMBASSADEN HAAG

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

--	--	--

AMBASSADEN HELSINGFORS
AMBASSADEN KOEPENHAMN
AMBASSADEN LONDON
AMBASSADEN MADRID
AMBASSADEN MEXICO
AMBASSADEN OSLO
AMBASSADEN OTTAWA
AMBASSADEN PARIS
AMBASSADEN ROM
AMBASSADEN TOKYO
AMBASSADEN WASHINGTON
AMBASSADEN WIEN
GK LOS ANGELES
EG-DELEG BRYSSEL
FN-DELEG NEW YORK
SIS NEW YORK

AMBASSADEN BUDAPEST

FRAAN PRESSBYRAAN RE UTTALANDE AV UTRIKESMINISTERN PAA
WALLENBERG-DAGEN

PRESSBYRAAN GAV PAA LOERDAGEN UT FOELJANDE PRESSMEDDELANDE:

UTTALANDE AV UTRIKESMINISTER STEN ANDERSSON MED ANLEDNING
AV 42 AARSDAGEN AV RAOUL WALLENBERGS FOERSVINNANDE

VI MINNS I DAG RAOUL WALLENBERGS OUTTROETTLIGA OCH SJAELV-
UPPOFFRANDE ARBETE FOER ATT RAEDDA TIOTUSENTALS MAENNISKO-
LIV. MINNET AV HANS GAERNING LEVER.

SVERIGE HAR ENTRAEGET SOEKT SKINGRA OVISSHETEN OM VAD SOM
HAENDE RAOUL WALLENBERG. SAA LAENGE DENNA OVISSHET BE-
STAAR, KOMMER ANSTRAENGNINGARNA ATT BRINGA KLARHET I
HANS OEDE ATT FORTSAETTA.

SEDAN 1982 HAR REGERINGEN VID AATTA TILLFAELLEN TAGIT
UPP FRAAGAN OM RAOUL WALLENBERG DIREKT MED DE SOVJETISKA
MYNDIGHETERNA. HANS OEDE HAR OCKSAA VID FLERA TILLFAELLEN
BEROERTS VID INTERNATIONELLA KONFERENSER, SENAST I DECEMBER
I FJOL I WIEN.

UD:S WALLENBERG-ARKIV UTGOER EN VAELTALIG VITTNESBOERD
OM REGERINGENS ANSTRAENGNINGAR FOER RAOUL WALLENBERG. DET
BESTAAR AV NAERMARE 100 DOSSIERER PAA INEMOT 20 000 SIDOR.
AV DESSA HAR CA EN TREDJEDEL TILLKOMMIT SEDAN 1979. DET
TILL ARKIVET HOERANDE KORTREGISTRET INNEHAALLER NAMNEN PAA
CA 3 000 PERSONER ELLER ORTER SOM HAR FRAMKOMMIT UNDER
EFTERFORSKNINGARNA. FLERTALET PERSONER HAR INTERVJUATS.
VARJE LEDTRAAD HAR FOELJTS UPP MED YTTERSTA NOGGRANNHET.

--	--	--

DEN SAERSKILDA UTREDNINGSMAN (AMBASSADOER RUNE NYSTROEM)
SOM JAG TILLKALLADE I NOVEMBER 1985 FOER ATT BELYSA HELA
WALLENBERGFRAAGAN HAR NU AVSLUTAT SITT ARBETE OCH OEVER-
LAEMNAT SIN UTREDNING TILL REGERINGEN. DESS SLUTSATSER
STUDERAS NU AV REGERINGEN.

CABINET

UD STOCKHOLM

PRESSBYRAAN
HJELT/AAB

- End of printout

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

PR

P 2 Eu¹

ARCHIVE COPY

MSG NO: 870119-799

DISTRIBUTION STATUS AT: 1987-01-19-18.10

TO:	STATUS:	TIME:	DIARY NO:
TEL AVIV-T	DISTRIBUTED	1987-01-19-18.10	0018 ✓
MOSKVA	DISTRIBUTED	1987-01-19-18.02	0014 ✓

FROM: UDTEX 12

POSTED TIME: 1987-01-19-17.59

MSG NO: 870119-799

TEL AVIV-T
MOSKVA
+

UD STOCKHOLM 1987-01-19

AMBASSADEN TEL AVIV
AMBASSADEN MOSKVA

FRAAN PRESSBYRAAN. RE SVAR PAA PRESSFRAAGA - WALLENBERG.

PAA EVENTUELLA PRESSFRAAGOR LAEMNAR VI FOELJANDE SVAR:

VI PAA UD KAENNER INTE TILL DE NYA UPPGIFTER SOM DEN I ISRAEL BOSATTE, F D SOVJETISKE MEDBORGAREN JEFIM MUSJINSKIJ SKALL HA LAEMNAT OM RAOUL WALLENBERG. VI VET DOCK ATT VAAR AMBASSAD I TEL AVIV ERHAALLIT ETT EX AV BOKEN.

DAEREMOT HADE VI PAA 70-TALET KONTAKT MED MUSJINSKIJ. HAN LAEMNADE DAA UPPGIFTER OM WALLENBERG, ENLIGT VILKA DENNE SKULLE HA VARIT VID LIV PA 1960- OCH 1970-TALEN. I BOERJAN AV 1960-TALET SKULLE HAN HA VISTATS I FAANGLAEGER PAA WRANGEL-OEN. DESSA UPPGIFTER PROEVADES MED STOERSTA OMSORG, MEN DE HAR DESSVAERRE ICKE BIDRAGIT TILL ATT FOERA VIDARE ARBETET ATT BRINGA KLARHET I VAD SOM HAENDE RAOUL WALLENBERG.

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

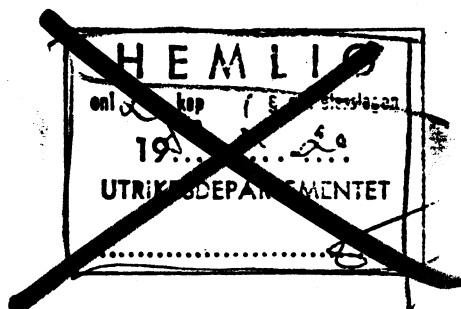
ORIGINAL TELEGRAM

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Andra enheten (Pol II)

20/003
PROMEMORIA

1987-01-20

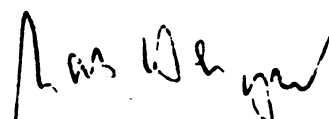
P2 EU-1
JN 32 Ua
P2 EU-1

HEMLIG

Den amerikanske andremannen Roland Kuchel ringde idag för att meddela att en amerikansk kongressdelegation, som skulle åka till ett IPU-möte i Madrid, hade anmält intresse angöra Stockholm på vägen tillbaka från Moskva under påskhelgen, påskafton till tisdag morgon. Kuchel ville nu egentligen bara ha vårt stöd för att meddela att tidpunkten vore helt omöjlig, vilket jag bekräftade. Det mesta jag kunde tänka mig vore att några av oss som var i staden kunde närvara vid en mottagning ~~e d~~ annandagen hos ambassadören. Organiserade samtal och gästfrihet från vår sida vore svårt att tänka sig. Allmänt sett, betonade jag dock att vi mycket välkomnade dessa delegationer.

Om delegationen nu kommer, leds den av den i Wallenbergsammanhang kände kongressledamoten Tom Lantos (D-Cal.) som, vilket framgår av efternamnet, själv är av ungerskt ursprung och vars fru Anette räddats av Wallenberg. Man kan anta att Lantos intresse ligger bakom önskan besöka Sverige och att Lantos själv sannolikt kan få de sammanträffanden han vill i denna sak under helgen med Wallenbergföreningen och Wallenbergs familj.

Mats Bergquist

(PR)

P	2	Eu ¹
---	---	-----------------

ARCHIVE COPY

MSG NO: 870120-330

DISTRIBUTION STATUS AT: 1987-01-20-11.55

TO:	STATUS:	TIME:	DIARY NO:
MOSKVA	DISTRIBUTED	1987-01-20-11.47	0015 ✓
TEL AVIV-T	DISTRIBUTED	1987-01-20-11.55	0019 ✓

FROM: UD/PRESS

POSTED TIME: 1987-01-20-11.41

MSG NO: 870120-330

MOSKVA
TEL AVIV-T+

UD STOCKHOLM 1987 01 20

AMBASSADEN MOSKVA
AMBASSADEN TEL AVIV

FRAAN PRESSBYRAAN RE DN-ARTIKEL OM WALLENBERG

NEDAN FOELJER UTDRAK UR ARTIKEL I DAGENS DAGENS NYHETER
MED RUBRIKEN 'NYA UPPGIFTER OM WALLENBERG UD SKEPTISKT'.
ARTIKELN AER SKRIVEN AV DISA HAASTAD.

'SVENSKA UD STAELLER SIG SKEPTISK TILL NYA UPPGIFTER
FRAAN EN SOVJETISK KGB-AVHOPPAR I ISRAEL ATT RAOUL
WALLENBERG SKULLE LEVA I ETT ARBETSLAAGER I SOVJET. UPP-
GIFTSLAEMNAREN VAR REDAN PAA 1970-TALET I KONTAKT MED UD
MEN TROTS NOGGRANN PROEVNING SAEGER ANSVARIGA PAA UD ATT
HANS UPPGIFTER INTE KUNNAT BEKRAEFTAS.

PAA DAGENS NYHETERS FRAAGA OM MAN PAA UTRIKESDEPARTE-
MENTET NU OEVERVAEGER ATT GOERA EN NY FRAMSTAELLNING
TILL SOVJET FOER ATT BRINGA KLARHET I RAOUL WALLENBERGS
OEDE VILL MAN INTE GE NAAGON KOMMENTAR.'

'JEFIM MUSJINSKIJ, SOM NU GER UT EN BOK I ISRAEL OCH
SOM TILL DEN AMERIKANSKA NYHETSBYRAAN AP HAR UPPGETT ATT
HAN TILLHOERDE DE SOVJETOFFICERARE FRAAN KONTRASPIONAGET
SMERSCH SOM ARRESTERADE WALLENBERG, HAEVDAR ATT WALLEN-
BERG LEVER I SOVJET OCH ATT HAN SAA SENT SOM FOERRA

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

--	--	--

MAANADEN MOTTOG ETT BREV MED UPPGIFT ATT WALLENBERG
LEVER."

"DET AER INTE OVANLIGT MED PERSONER SOM DYKER UPP MED
LAANGA OCH GANSKA DETALJRIKA BERAETTELSE OM MOETEN DE
SAEGER SIG HA HAFT MED RAOUL WALLENBERG.

PAA SVENSKA UD SAEGER MAN ATT DENNE MUSJINSKIJ REDAN PAA
1970-TALET HAEVDADE ATT WALLENBERG BEFANN SIG I FAANG-
LAEGER. HAN SKULLE HAFT UPPGIFT ATT WALLENBERG FANNS
PAA OEN WRANGELS LAND.

MAN HAR EJ KUNNAT JAEMFOERA DESSA UPPGIFTER MED DE NYA.
DAA MAN AENNU INTE FAATT STUDERA DEM. ETT EXEMPLAR AV
MUSJINSKIJS BOK FINNS DOCK NU PAA AMBASSADEN I TEL AVIV.
OM MUSJINSKIJ KOMMER ATT FOERHOERAS AV UD AER FOER TIDIGT
ATT SAEGA."

CABINET

UD STOCKHOLM

PRESSBYRAAN
WIREN/AAB

- End of printout

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

UTRIKESDEPARTEMENTET

ÄRENDE:

KOPIA TILL:

UTR MIN
KABS
POLCH
POL I
POL III
JULIN

ÅTGÄRD:

UTRIKESDEP.		
REF...../.....		
1987-01-22		
P	2	EU

AMBASSADEN TEL AVIV

1987-01-19

UD STOCKHOLM

FOER JULIN, POLAVD.

RE RAOUL WALLENBERG.

FORTS

RE RAOUL WALLENBERG.

DEN IGAAR I ISRAEL UTKOMNA NYA BOKEN OM WALLENBERG MED TITELN "RAOUL WALLENBERG IS ALIVE". AER INTE FOERFATTAD AV SHIFRIN UTAN AV VAAR ANDRE BEKANTING, DEN AVHOPPADE KGB-AGENTEN EFIM MOSHINSKY. HAN PAASTAAR JU ATT HAN VAR DEN SOM ARRESTERADE WALLENBERG 1945.

BOKEN INNEHAALLER BL A ETT BREV DATERAT 11 DECEMBER 1986 ENLIGT VILKET RAOUL WALLENBERG VID DENNA TIDPUNKT SKULLE LEVA I KRASNOJARSK OCH MAA BRA...

JAG TAR MED MIG ETT EXEMPLAR AV BOKEN TILL STOCKHOLM I MORGON.

HIRDMAN

PR

P	2	Eu ¹
---	---	-----------------

ARCHIVE COPY

MSG NO: 870121-877

DISTRIBUTION STATUS AT: 1987-01-21-18.22

TO:

STATUS:

TIME:

DIARY NO:

BRYSSEL/AMB

DISTRIBUTED

1987-01-21-18.22

0007 ✓

FROM: UDTEX 12

POSTED TIME: 1987-01-21-18.20

MSG NO: 870121-877

BRYSSEL/AMB+

UD STOCKHOLM 1987-01-21

AMBASSADEN BRYSSEL

FOER LUNDBERG FRAAN HALLQUIST RE WALLENBERG

EFTER KONTAKT POL FAATT BESKEDET DU BOER AVSTAA FRAAN KOMMENTAR
TILL EV. INITIATIVET I FRAAGAN. OM JOURNALISTEN INTE NOEJER SIG MED
DET BOER VI FAA VETA EXAKT VARI INITIATIVET SKULLE BESTAA INNAN
NAAGOT EVENTUELLT KAN SAEGAS.

CABINET

UD STOCKHOLM

PRESSBYRAAN
HALLQUIST/IA

- End of printout

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

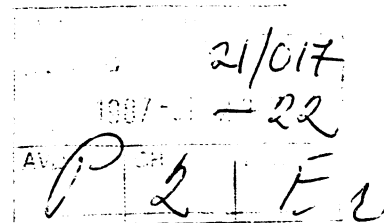
ORIGINAL TELEGRAM

Utrikesministerns kansli, lo
deps Carlsson/Pol I
Besv m skr fr utr min 870302

Skurup den 21 januari 1987

Utrikesminister Sten Andersson
Utrikesdepartementet
Box 16121
103 23 Stockholm

Ink. Utr.mln.
1987-01-22

Käre Vän,

Vad görs i nuläget från den svenska regeringens sida för att försöka bringa klarhet i fallet Raoul Wallenberg?

Mycket tacksam för svar.

Vänliga hälsningar

A handwritten signature in dark ink, appearing to be 'Lars Jönsson'.

Lars Jönsson
Stortorget 7B
274 00 Skurup

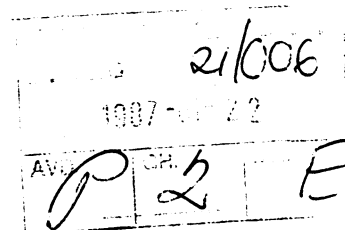
Utrikesministerns kansli, lo
deps Carlsson/Pol I
Besv m skr fr utr min 870302

Skurup den 21 januari 1987

Utrikesdepartementet

Box 16121

103 23 Stockholm

Vänner,

Vad görs i nuläget från den svenska regeringens sida för att försöka bringa klarhet i fallet Raoul Wallenberg?

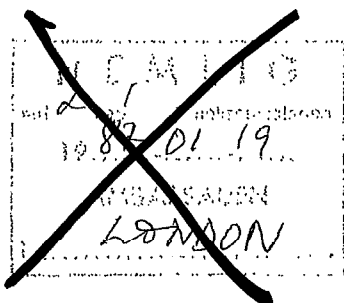
Mycket tacksam för svar.

Vänliga hälsningar

Lars Jönsson
Stortorget 7B
274 00 Skurup

SVERIGES AMBASSAD

London 1987-01-19

Departementsrådet Peter Osvald

Utrikesdepartementet

1987-01-27
Pol I/Osvald/ml

x till:

HEMLIG

Polch

Broder,

1682 19/001

INKOM UD		
1987-01-23		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	Eu I

Ditt handbrev den 14 januari om Raoul Wallenberg återopas.

1. Jag antar att Din fråga avser den del av Hirdmans brev som gäller vårt framtida agerande. Vad Hirdman skriver om Kalinsky, Kaplan och Bilder bygger väl i stor utsträckning på material som jag inte tagit del av.

Allmänt sett har väl också jag under årens lopp kommit att sätta allt flera frågetecken för Kalinskys tillförlitlighet och värde som Wallenberg-vittne, jfr den 10 augusti 1984. Men som sagt, utan tillgång till den fullständiga akten vill jag inte uttala mig mera bestämt om Kalinsky, Kaplan och Bilder.

2. Hirdmans beskrivning av "vårt vetande om Raoul Wallenberg i Sovjetunionen" är, såvitt jag förstår, invändningsfri - i varje fall delar jag i stort hans bedömningar om de olika spårens hållfasthet (igen med reservationer att jag inte sysslat med ärendet annat än fläckvis de senaste dryga fyra åren).

3. Vårt framtid agerande.

Utan att kanske i detalj endossera Sven Hirdmans förslag

cc Ambassadör S. Hirdman, Tel Aviv

vill jag instämma i hans grundtanke. Du erinrar Dig kanske att några tjänstemän för två år sedan samlades ho Pierre Shori för, som det heter i Mikael Westerlinds uppteckning den 12 februari 1985, "samråd om frågans fortsatta behandling inom departementet". Enligt Westerlinds uppteckning sade jag då:

Leifland kommenterade resultatet av de hittillsvarande framställningarna visavi de sovjetiska myndigheterna och instämde i bedömningen av svårigheterna att efter en förnyad hänvändelse få verklig klarhet i fallet. Man måste på svensk sida hålla i minnet att bevis saknades för att Wallenberg var i livet efter utgången av 50-talet. Det var angeläget att vi själva visste var vi står i frågan. Det skulle med tiden bli allt svårare att begagna den vedertagna frasen om att Wallenberg lever.

Westerlinds uppteckning är - och kanske av naturliga skäl - försiktigare i ordvalet än vad jag själv var, se mina egna minnesanteckningar nedtecknade omedelbart efter sammanträdet. ./.

Jag kan inte se att jag skulle ha någon anledning att ändra vad jag sade för två år sedan, men jag har inget recept för hur denna allmänna attityd skall omsättas i praktisk politik, d.v.s. hur vi i framtiden skall agera vis-à-vis Moskva. Sven Hirdmans uppslag är säkert värt att fundera över.

Den tillfrågade

Leif Leifland

Leif/Leifland

1985-02-12

Sammanträde hos P. Schori 31 jan. 1985 re R. Wallenberg

Tidpunkten måste någon gång komma då vi måste säga oss att sannolikheten för att R.W. lever är så liten att det kostar för mycket i form av belastning på våra relationer till Sovjet att fortsatt driva frågan - om vi inte gör det på grundval av nytt hållfast material.

En genomgång av materialet ger vid handen att vi, när det gäller tiden efter 1947, inte har något absolut 100 %-igt belägg för att R.W. varit i livet. Det mest intressanta spåret var Vladimir. Justitierådets granskning utmynnade i slutsatsen att R.W. med största sannolikhet varit i detta fängelse; men de säger också materialet inte har samma tyngd som vittnesutsagorna om Moskva-fängelserna 1945-47. Inte heller Nanna Svartz-spåret är helt entydigt. Senare spår - t.ex. Kalinsky och Kaplan - framstår inte som övertygande. Och generellt gäller att vi inte har några absolut säkra spår för tiden efter 1947 och att de mest intressanta av dessa spår avser uppgifterna som, om de är korrekta, skulle innebära att R.W. varit vid liv för mer än 20 år sedan.

Är R.W. fortfarande i livet (och då 72 år gammal)? Jag kan inte, vågar inte påstå att han inte skulle kunna vara i livet. Men jag menar att, allteftersom åren går utan att vi får nya säkra uppgifter, sannolikheten för att han fortfarande lever måste förefalla så liten att vi inte längre kan tillåta

att frågan skall belasta - ibland förgifta - våra relationer med Sovjet. Dessa relationer är komplicerade nog ändå till följd av de sovjetiska kränkningarna av vårt territorium, spionaffärer etc.

Allt detta innebär nu inte att vi skulle lägga ner fortsatt efterforskningsarbete - det måste vara vår målsättning att skapa definitiv klarhet om vad som hänt R.W. Alla nya spår måste alltså undersökas, och vi måste också borra vidare i spår som avser Moskva-fängelserna på 1940-talet, Vladimir etc. Men jag har svårt att se att det skulle ligga i våra långsiktiga intressen att ta upp frågan på nytt med den sovjetiska regeringen om vi inte får nya absolut hållfasta informationer.

KNR 227

*Sven Julin
företagare*

ZCZC
=LIST
UD/POL'CH
+

Staff-Carlsson
ORIGINAL TELEGRAM

INCOM 10

'87 JAN 24 -0:43

DNE
1 2 Eu

1987-01-29
Pol I/Carlsson/ml
besv m tel 65 Gk N.Y.

GENERALKONSULATET NEW YORK 1987-01-23

UD STOCKHOLM

46. FOER SVEN JULIN, POL. RE RAOUL WALLENBERG.

ENLIGT UPPGIFT GENOM ASSOCIATED PRESS SKALL EN AVHOPPAD
KGB-OFFICER UPPGIVIT ATT RAOUL WALLENBERG FORTFARANDE SKULLE
VARA VID LIV. HAN SA GER SIG VIDARE HA MOTTAGIT BREV FRAAN
WALLENBERG UNDER 1986. KGB-OFFICEREN BOR IDAG I ISRAEL. FINNS
NAAGON SVENSK KOMMENTAR TILL DESSA UPPGIFTER.

FAXEN

GENERALKONSULATET NEW YORK KL 16.45/MB

NNNN

SVERIGES AMBASSAD
BONN
Handläggare: L-E Lundin

1987-01-22 Nr 23

S. Carlsson
Pol I
Julen Jätt
Ungria / 12

Utrikesdepartementet

Pol 1, Ds S Carlsson, m
1987-02-03

Kopia: Wallenbergför-
eningen
Arsenalsgat 8 C,
103 22 STHLM

Pol I

Pa

INK UTRIKESDEP		
Dnr...../.....		
1987-01-26		
Avd	Gr	Mål
0	2	En I

Exp: 87-02-03/12

Raoul Wallenbergs gata i Leverkusen
(1 bil)

I samband med invigningen av Olof Palmes gata i Leverkusen blev jag uppmärksam på att också Raoul Wallenberg hedrats med att få en gata uppkallad efter sig i staden.

./. Jag bifogar en kopia av gatuskylten.

Lennart Eckerberg

Raoul Wallenberg (*4.8.1912 - ?) - Raoul Wallenberg rettete im Zweiten Weltkrieg als Diplomat an der schwedischen Botschaft in Budapest ca. 100.000 jüdische Bürger vor dem Zugriff der Nationalsozialisten. Am 17.1.1945 wurde er von sowjetischen Soldaten verhaftet und gilt seit diesem Zeitpunkt als verschollen. Seit dem 21.1.1986 trägt eine Straße in Leverkusen den Namen Raoul Wallenbergs.

January 26, 1987

(KABINETTSSEKRETERAREN)
 Utrikesministerns kansli
 Handläggare: kr Petersson

Dnr 26/002	Avd Grupp Mål P 2 Eu ^T
---------------	--------------------------------------

a+b f kdm t:

ambassadör Wachtmeister, Washington

Ms Rachel Oestreicher Haspel
 The Raoul Wallenberg Committee
 of the United States
 127 East 73rd Street
 NEW YORK, N.Y. 10021
 U.S.A.

Pol

Dear Rachel,

Let me now, finally, give you a formal reply to your letter of November 3, 1986 regarding your invitation to Prime Minister Carlsson to participate in the Raoul Wallenberg Awards Ceremony.

Your kind invitation has been carefully considered by the Government. You know how important we consider the Wallenberg issue and how much we appreciate your work in the Raoul Wallenberg Committee. Unfortunately, it has not proved possible for the Prime Minister himself to participate in the Ceremony. Instead he has asked Ambassador Wachtmeister to represent him and deliver a short message on behalf of the Swedish Government.

I am taking this opportunity to send you for your information a copy of the Foreign Minister's statement on January 17, the 42nd anniversary of Raoul Wallenberg's disappearance.

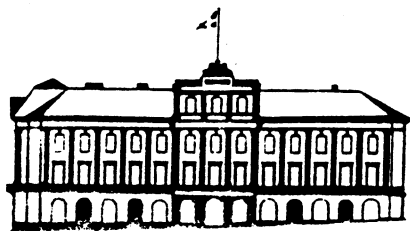
Yours sincerely,

Pierre Schori

Encl. ✓

Ifylles av postexp

Avsänd med	sv kurir	utl kurir	☒ luftpost	☐ vanlig post	Avsändn datum	Sign
Dep U 328 10 000ex 8603 Kh					870127	kh

Press Release

MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS

Press Division

17 January 1987

Unofficial translation

Statement by the Minister for Foreign Affairs, Mr Sten Andersson, on the occasion of the 42nd anniversary of Raoul Wallenberg's disappearance

We remember today Raoul Wallenberg's untiring and self-sacrificing work to save tens of thousands of human lives. The memory of his deeds lives on.

Sweden has been insistent in its efforts to clear up the uncertainty about what happened to Raoul Wallenberg. As long as this uncertainty remains, our efforts to throw light on his fate will continue.

Since 1982 the Government has taken up the question of Raoul Wallenberg direct with the Soviet authorities on eight occasions. His fate has also been referred to on several occasions at international conferences, most recently in December last year at Vienna.

The Wallenberg archive at the Ministry for Foreign Affairs is an eloquent testimony to the Government's efforts for Raoul Wallenberg. It consists of nearly a hundred files containing almost 20 000 pages. Of these, about a third have been added since 1979. The card-index relating to this archive contains the names of some 3 000 people or places that have emerged during the inquiries. The majority of the people listed have been interviewed. Each clue has been followed up with scrupulous care.

In November 1985 I appointed Ambassador Rune Nyström as Special Expert to inquire into the whole Wallenberg question; he has now concluded his work and submitted his report to the Government. Its conclusions are now being studied by the Government.

Postal Address
Box 16321
S-100 11 STOCKHOLM

Address
Gustav Adolfs torg 1

Telephone 786 60 00
Press Division 786 67 30
Head of Press-Info 786 67 25
Director Press 786 67 27

Telegram Cabinet
Telex 10590
Teletax 786 67 34

(fol)

P	2	Eu ¹
---	---	-----------------

ARCHIVE COPY

MSG NO: 870129-85

DISTRIBUTION STATUS AT: 1987-01-29-12.33

TO:

STATUS:

TIME:

DIARY NO:

NEW YORK/GK

DISTRIBUTED

1987-01-29-11.28

0065 ✓

FROM: UDTX 21

POSTED TIME: 1987-01-29-08.51

MSG NO: 870129-85

NEW YORK/GK

+

UD STOCKHOLM 1987-01-29

GENERALKONSULATET NEW YORK

FRAAN POL I RE WALLENBERG ERT 46 P 2

P R I M O

VI HAR I SVAR PAA PRESSFRAAGOR OM DE AV ER AABEROPADE UPPGIFTERNA
BL.A. KONSTATERT, ATT VI PAA 70-TALET HADE KONTAKT MED DEN F.D.
SOVJETISKE MEDBORGARE (EFIM MOSHINSKY) SOM LAEMNAT DE NYA UPP-
GIFTERNA OM WALLENBERG. HAN UPPGAV DAA, ATT WALLENBERG SKULLE
HA VARIT VID LIV PAA 1960- OCH 1970-TALEN. I BOERJAN AV 1960-
TALET SKULLE WALLENBERG HA VISTATS I FAANGLAEGER PAA WRANGELOEN.
DESSA UPPGIFTER PROEVADES MED STOERSTA OMSORG MED BIDROG DESS-
VAERRE ICKE TILL ATT FOERA ARBETET ATT BRINGA KLARHET I VAD SOM
HAENDE RAOUL WALLENBERG.

S E C U N D O

VI KOMMER SJAELVFALLET AENDAA ATT PROVA AEVEN DE NYA UPPGIFTER
MOSHINSKY LAEMNAT.

T E R T I O

FOER ER KAENNEDOM VILL VI NAEKNA, ATT FOERETRAEDARE FOER WALLENBERG-
FOERENINGEN I ETT TIDNINGSUTTALANDE (SVD 20 JANUARI) AVFAERDAT
MOSHINSKY SOM ICKE TROVAERDIG.

CABINET

ORIGINAL TELEGRAM

--	--	--

UD STOCKHOLM KL:08.45/ML

POL I/DEPS S. CARLSSON/ML

EX TILL:

POLCH

CH POL I

S CARLSSON, POL I

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

Dokumentationsenheten

1987-01-30

Dnr 30 / 001	Avd Grupp Mål P 2 Eu I
--------------------	---------------------------

Kenne Fant
Monte Leo
26 Avenue Maréchal
Koenig 06400
Cannes, France

(Upplysningar i Wallenbergärendet)

./.

Åberopande Ditt brev den 10 ds får jag översända två kopior av papper som ingår i de öppna volymerna i Wallenbergärendet. De innehåller en del uppgifter om Tolstoj.

Vad frågan om militärattachén Westers hemkallande beträffar, var väl detta i första hand en angelägenhet för försvarstaben. Det var ju därifrån som militärattachéernas förordnaden och längden på dessa dirigerades.

Du frågar om aktuella förhållanden i sovjetiska fångläger, men där har jag inga speciella informationer att komma med. Står det inte då och då uppgifter om sådana saker i pressen?

Wilhelm Carlgren

LS

Ifylles av postexp

Dep U 328 10 000 ex 8608

Avsant med	Avsändn datum	Sign
☐ sv kurir ☐ utl kurir ☒ luftpost ☐ vanlig post	87-03-05	Lp

1987-02-03
Patrik Karlsson/ul
beg. u. tel. 29
t. tel Aviv

pol

P	2	Eu ¹
---	---	-----------------

ARCHIVE COPY

MSG NO: 870201-42

DISTRIBUTION STATUS AT: 1987-02-01-11.21

TO:	STATUS:	TIME:	DIARY NO:
UD/POL 1	DISTRIBUTED	1987-02-01-11.21	32/001
UD/VAKTHAVANDE	DISTRIBUTED	1987-02-01-11.21	

FROM: POSTED TIME: 1987-02-01-11.21

MSG NO: 870201-42

MESSAGE HANDLED BY OPERATOR - ORIGINAL NO: 870201-35

=LIST
UD/POL 1+
2319 01-02-87 11:57

ATTN: STAFFAN KARLSSON POT 1 ULIN

BER DIG SE MIG SVENSKT OFFICIELLT ELLER INOFFIELLT OMDOME OM EFIM
MOSHINSKY I WALLENBEGRFALLET. TACKSAM SVAR TILL AMBASSADEN TEL AVIV.
ERIC SJOQUIST, EXPRESSEN.

ERIC SJOQUIST

- End of printout

ORIGINAL TELEGRAM

POL

ARCHIVE COPY

MSG NO: 870203-104

DISTRIBUTION STATUS AT: 1987-02-03-09.43

TO:

STATUS:

TIME:

DIARY NO:

TEL AVIV

DISTRIBUTED

1987-02-03-09.43

0029 ✓

FROM: UDTEX 21

POSTED TIME: 1987-02-03-09.14

MSG NO: 870203-104

TEL AVIV

+

UD STOCKHOLM 1987-02-03

AMBASSADEN TEL AVIV

FRAAN POL I RE WALLENBERGVITTNET MOSHINSKY ✓

TACKSAM FOELJANDE VIDAREBEFORDRAS TILL REDAKTOER ERIC SJOEQUIST,
SOM I TELEX TILL POL I EFTERLYST DEPARTEMENTETS SYN PAA WALLENBERG-
VITTNET MOSHINSKY:

P R I M O

VI HAR I SVAR PAA PRESSFRAAGOR OM MOSHINSKYS NYA UPPGIFTER
BL.A.KONSTATERT, ATT VI PAA 70-TALET HADE KONTAKT MED HONOM.
HAN UPPGAV DAA, ATT WALLENBERG SKULLE HA VARIT VID LIV PAA 1960-
OCH 1970-TALEN. I BOERJAN AV 1960-TALET SKULLE WALLENBERG HA VISTATS
I FAANGLAEGER PAA WRANGELOEN. DESSA UPPGIFTER PROEVADES MED
STOERSTA OMSORG MEN BIDROG DESSVAERRE ICKE TILL ATT FOERA ARBETET
VIDARE ATT BRINGA KLARHET I VAD SOM HAENDE RAOUL WALLENBERG.

S E C U N D O

VI KOMMER SJAEUVFALLET AENDAA ATT PROEVA AEVEN DE NYA UPPGIFTER
MOSHINSKY LAEMNAT.

T E R T I O

VI HAR NOTERAT, ATT FOERETRAEDARE FOER WALLENBERGFOERENINGEN I
ETT TIDNINGSUTTALANDE (SVD 20 JANUARI) AVFAERDAT MOSHINSKY
SOM ICKE TROVAERDIG.

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

--	--	--

CABINET

UD STOCKHOLM KL: 09.10/ML

POL I/DEPS S. CARLSSON/ML

EX TILL:

KABS

POLCH

CH POL I

S CARLSSON, POL I

- End of printout

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

**SVERIGES GENERALKONSULAT
LOS ANGELES**

1987-01-27

Nr 23

R 18

Kopia till:

- ✓ Ambassadör Per Anger
- ✓ Nina Lagergren

Utrikesdepartementet

Pol 1, Ds S Carlsson, mp
1987-03-04
a + 4 bil t A i TEL AVIV
Nr 21 f ben synpunkter.
u/P Qsvald

EXEDIERAT	
ack	den
6/3-1987	
[Signature]	

INK UTRIKESDEP		
Dnr...../.....		
1987-02--4		
Avd	Gr	Mål
0	2	En I

Teckning föreställande Raoul Wallenberg?
(4 bil.)

Den 3 november 1986 tog en person vid namn David Liebermann, kontakt med generalkonsulatet i Los Angeles och uppgav att han hade en tavla, som troligen föreställde Raoul Wallenberg. Jag sammanträffade den 26 november 1986 med Liebermann för att dels se tavlan, en teckning, dels söka utröna hur den kommit i Liebermanns ägo m m. Vid detta tillfälle var även närvarande ambassadör Per Anger och hans hustru Elena, vilka var på besök i Los Angeles.

Liebermann uppgav följande: Han var född i Ungern, hade bott i Israel i många år och flyttade för cirka 18 år sedan till USA. Teckningen hade han för cirka ett år sedan ärvt av en ingift farbroder, Dr Adolf Müller, München, som han beskrev som en "betydelsefull och känd person". Dennes änka Margit Müller avled 1986 (bil.1). Müllers hade bott flera år i Israel. Fru Müller hade två systrar, den ena fortfarande i livet, och jämte David Liebermann enda arvinge. (Kopia av artikel om Dr Müller se bil. 2).

Müller skulle vid samtal med Liebermann ofta ha refererat till tavlan som en dyrbar klenod, och därvid hänvisat till att den föreställde Raoul Wallenberg. Liebermann hade tidigare inte hört talas om Raoul Wallenberg, men nyligen läst om denne och därvid förstått att tavlan kunde ha ett mer allmänt intresse.

Müller hade ägt tavlan sedan han på 50-talet köpt den av sin bror. Brodern drev på 50-talet en restaurang i Rehobot, Israel. Brodern skulle ha fått tavlan av konstären, vars namn inte Liebermann kände till, i utbyte mot att konstnären under en tid fick äta på restaurangen.

Konstnären skulle ha kommit till Israel 1955-1956 efter att dessförinnan suttit i ryskt fängelse. Han hade där mött Raoul Wallenberg och gjort teckningen av denne.

Liebermann talar flytande tyska och talar engelska med kraftig brytning. Han hade enligt egen uppgift tidigare en rätt blygsam statlig befattning som och var nu pensionerad. Han uppgav att han var stor konstsamlare. Wallenberg-teckningen hade han dock inget eget intresse av. Det framgick inte om han önskade sälja teckningen, och, i så fall, vilket pris han tänkt sig. Det troliga är dock att han hoppades att via generalkonsulatet finna intresserade personer som kunde "överta" teckningen.

Liebermann verkade tillförlitlig beträffande de uppgifter, som ovan givits. Han underströk flera gånger att hans egen kännedom om tavlans ursprung och hur den kommit i farbroderns ägo, endast grundades på vad andra berättat för honom.

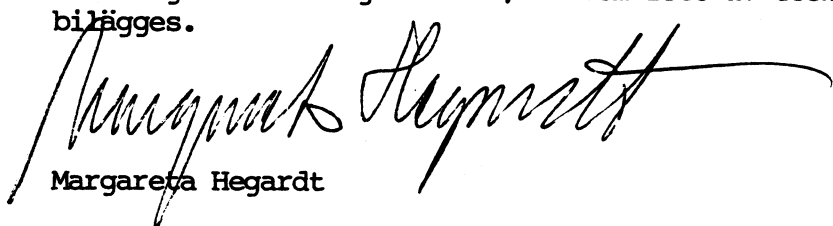
Per och Elena Anger hade tillfälle studera teckningen noggrant. Vid första anblicken tyckte Per Anger att särskilt vissa ansiktsdrag var påfallande lika Raoul Wallenbergs. Näsa, hårfäste, kropp och ben var däremot knappast lika Raoul Wallenbergs. Elena Anger underströk särskilt skillnaden mellan Raoul Wallenbergs relativt spensligt byggda kropp och figuren på teckningen, som snarast verkade föreställa en person van vid kraftigt kroppsarbete. Vidare ifrågasatte hon teckningens ålder. Den föreföll henne snarare vara gjord i en teknik vanlig kring sekelskiftet.

Om man önskar efterforska teckningens äkthet och konstnären, torde en möjlighet vara att söka kontakt med personer i Rehorot som känner till ägaren av restaurangen.

Liebermanns faster bor också i Rehorot. Hon är i nittioårsåldern och enligt Lieberman mycket klen.

Lieberman önskade ett besked om intresse finns för teckningen inom första halvåret 1987. Fotokopia av teckningen i verklig storlek, liksom foto av teckningen bilägges.

./3-4

Margareta Hegardt

bå

Reu^I

Geschäfts-Nr.: 94 VI 5293/85
Bitte bei allen Schreiben angeben!

8000 München 35, den 2. Mai 1986

Justizgebäude an der
Maxburgstraße 4

Fernruf 55971

Durchwahl 5597/ 715

Telex 522339

Nachbriefkasten für fristgebundene Anträge
Justizpalast, Haupteingang, Priemayerstraße 7
und Strafjustizzentrum, Eingang Sandstraße

Gemeinschaftlicher ~~Teil~~ - Erbschein -

Der/Die am 18.5.1903 in Odorheim/Ungarn

geborene, zuletzt in München

wohnhaft gewesene

Margit Müller, geb. Liebermann

Ist am 29.5.1985 in München

gestorben und beerbt worden von

David Liebermann, geb. 27.4.1920,
7634 Ponce Ave Canoga Park Ca 91304 California / USA,

Elisabeth Spira, geb. Liebermann, geb. 26.1.1900,
nachverstorben am 22.10.1985,

Irene Thamm, geb. Liebermann, geb. 26.7.1902,
76273 Rehoret, Gluskin 13 / Israel

- zu je 7/24 -

und

Klara Bardi, geb. Liebermann, geb. 13.7.1906,
Revai Jozsef Utka 58 A, Budapest 1145 / Ungarn

- zu 1/8 -

Schwanhäußer
Rechtspfleger

Für die Richtigkeit der Abschrift
München, den 4. JUNI 1986
Amtsgericht München
Nachlassgericht

[Signature]
Urkundenamt
des Nachlassgerichts

P. 100

REPORT OF THE DEATH OF AN AMERICAN CITIZEN ABROAD

American Consulate General, Munich, Germany, December 11, 1985
(Post & date of issue)

SSA No. 063-24-5830 A

MUELLER

(Last name)

Margit

(First name)

(Middle name)

May 29, 1985

(Date of death)

Name in full Margit MUELLER Age 82
Date and Place of Birth May 18, 1903, Hungary
Evidence of U.S. Citizenship US passport #Z3660762 issued Mar. 11, 1980, Munich, FRG
Address in U.S.A. none
Permanent or Temporary Address Abroad Otto-Engl-Platz 6, 8000 Muenchen 60
Date of death May 29 1985
(Month) (Day) (Hour) (Minute) (Year)
Place of death Otto-Engl-Platz 6 8000 Muenchen 60 Germany
(Number and street) or (Hospital or hotel) (City) (Country)
Cause of death cachexia according to Dr. Tscharnke, Public Health Office,
(Including authority for statement - if physician, include full name and official title, if any)
Dachauerstrasse 90, 8000 Muenchen 2.
Disposition of the remains interred at Cemetery Pasing, 8000 Muenchen 60,
grave no. 4 - 2 - 15.
Local law governing disinterment of remains provides that no objections to disinterment
during winter months and with grave owner's permission.
Disposition of the effects in possession of: Attorney Klaus U. Bueckle
Person or official responsible for custody of effects and accounting therefor
Attorney Klaus U. Bueckle, Waldtruderingerstrasse 14a, 8000 Muenchen 82

Traveling/residing abroad with relatives or friends as follows:

NAME

ADDRESS

Informed by telegram or telephone

NAME

ADDRESS

DATE SENT

n/a

Copy of this report sent to:

NAME

ADDRESS

DATE SENT

Attorney Klaus U. Bueckle Waldtruderingerstrasse 14a, December 11, 1985
8000 Muenchen 82

Mr. David Liebermann --- 7634 Ponce Avenue, Ganoga Park, Deemeber 11, 1985
CA 91304

Notification or copy sent to Federal Agencies: SSA X VA CSC Other
(State Agency)

The original copy of this document and information concerning the effects are being placed in the permanent files of the Department of State, Washington, D.C. 20520.

Remarks: US certificate of naturalization #7036293 annotated and
returned to Attorney Bueckle. Expired U. S. passport
#2244036 issued April 3, 1975 at Munich returned to
Attorney Bueckle. (Continue on reverse if necessary.)

Douglas B. Neumann (Signature on all copies)

[SEAL]

Vice Consul of the United States of America.

Additional certified copies available from The Correspondence Branch, Passport Services, Department of State, Washington, D.C. 20524. Each copy \$3.00.

Decay

FROM PAGE 1

gar in the United States has increased almost tenfold in the last 25 years.

Using the possibilities with the aid of modern dentistry, Americans have

problem by almost exclusive use of soft, fibrous, coarse foods and which also serve to exercise the tooth surfaces. Soft foods, furthermore, become impacted between the teeth and are more difficult to clean.

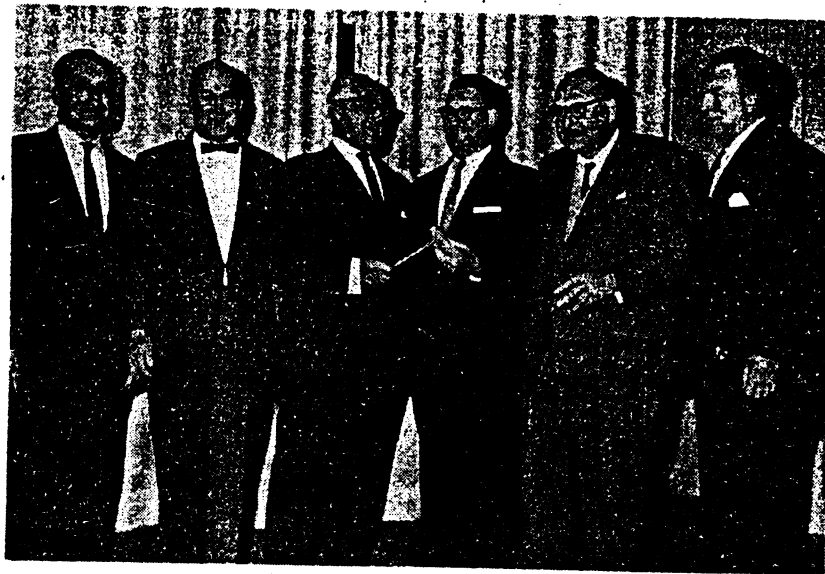
Lack of sweet and easy-to-chew food requires more diligent home care is necessary if dental health is to be maintained. If dental care is not observed, how long can we expect to live? The present estimate in the United States is that 97 million persons are over 65 million with gum disease and 10 million with no teeth.

According to the American Dental Association, it was revealed that a large number of adult dental patients are not believed that loss of teeth is inevitable. The wearing of dentures are not permanent teeth but that—permanent. It is difficult to understand why about them came into being more than half of the population over 45 years of age is not aware of, and it would seem reasonable that their children that their parents are too bright.

It is not inevitable and we can give up dental care and use artificial teeth. Artificial teeth are not as efficient as natural teeth.

Of children and their parents made aware of, and the vital importance of dental care, knowledge and skills can maintain the state of health and out life.

The teeth we have, and the children will have, if we take care of them and professional.

Receiving the gavel emblematic of the office of president for the coming year of the German-American Men's club is Dr. Adolf Mueller, (third from left,) who took over from Col Lee C. Miller, Southern Area Command commanding officer, (third from right) at the club's meeting at McGraw Officers' club January 16. Others in the photo, left to right, are Mr. Neil M. Ruge, retiring vice-president and now member of the board of governors; Col M. G. Miller, SACom deputy chief of staff, elected vice-president; Herr Heinz Forthmann, re-elected secretary, and Major Henry L. Covington III, retiring secretary.

Dr. Adolf Mueller Elected President of Munich G-A Club

MUNICH—Dr. Adolf Mueller, an active member for the past 10 years, was unanimously elected president of the Munich German-American Men's Club at a meeting held at McGraw Officers' Club January 16. He succeeds Col Lee C. Miller, Southern Area Command commanding officer.

Other officers chosen for the coming year, all of whom were also voted in unanimously, were Col M. G. Miller and Dr. Rudolf Sachtleben—vice presidents; Mr. Everett W. Schoeneng—treasurer; Herr Heinz Forthmann—secretary; Mr. Neil M. Ruge, Mr. George H. Godfrey, Mr. Paul Stess, Herr Alfred Stejskal, Oberst Widemar Mayer, Herr Herbert Jurisek—directors.

A review of the club's numerous activities for the past year was given by the secretary, Mr. Forthmann. The

club has a substantial balance in cash, the report of the treasurer, Major H. L. Covington III, showed.

Following the business session members and their guests were entertained by the 24th Infantry Division choir. American-folk songs, modern jazz and other selections drew enthusiastic applause from the audience.

Dr. Speckard to Speak on American Humor

MUNICH—American Humor has been spiced in the last century with the mellow wit of Mark Twain, the homey style of Will Rogers and the satirical repartee of Bob Hope. Recently, a journalism professor at Boston University indicated that no part of a newspaper is read with more regularity than the comic strips.

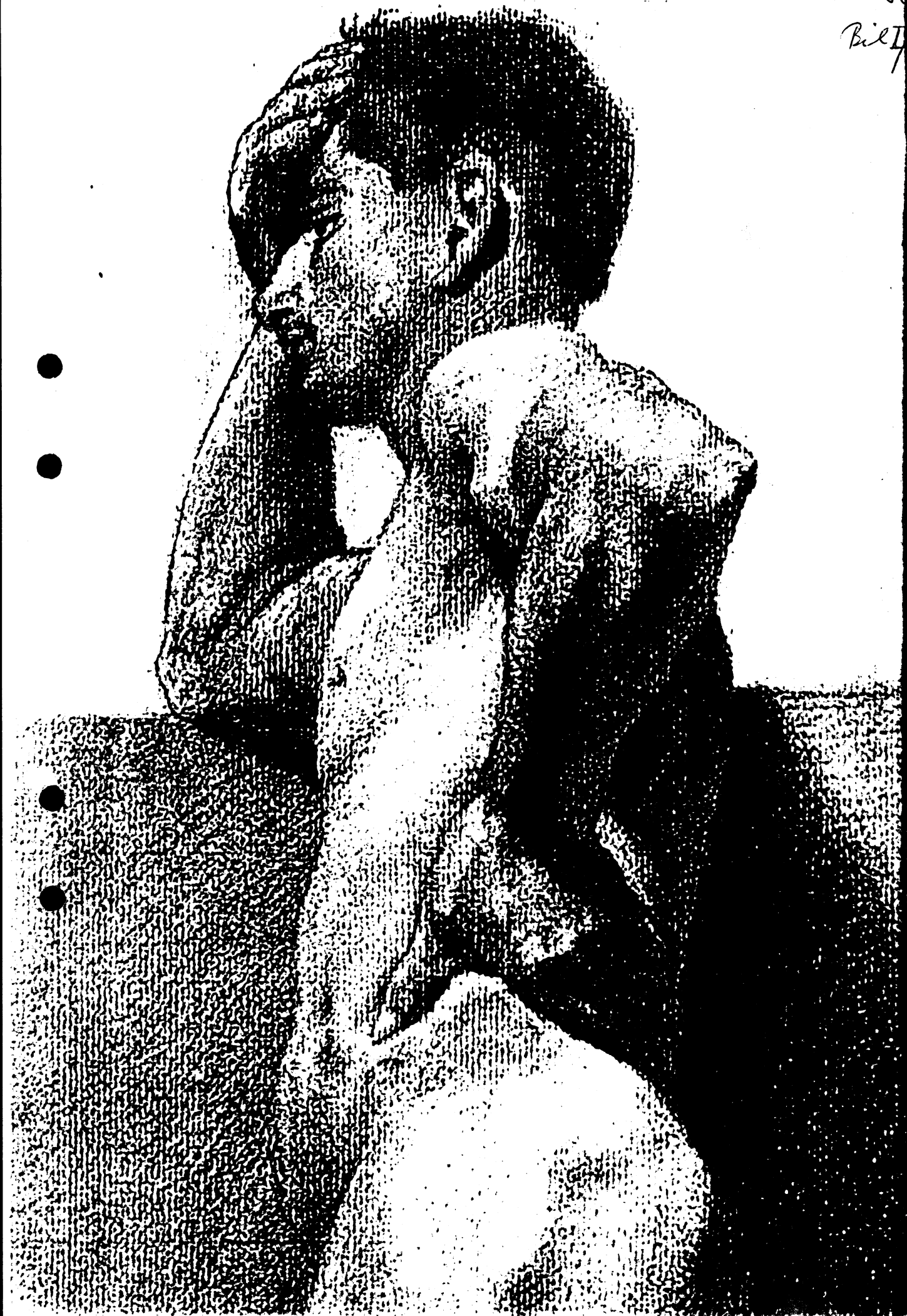
What is it about American humor that makes it so appealing?

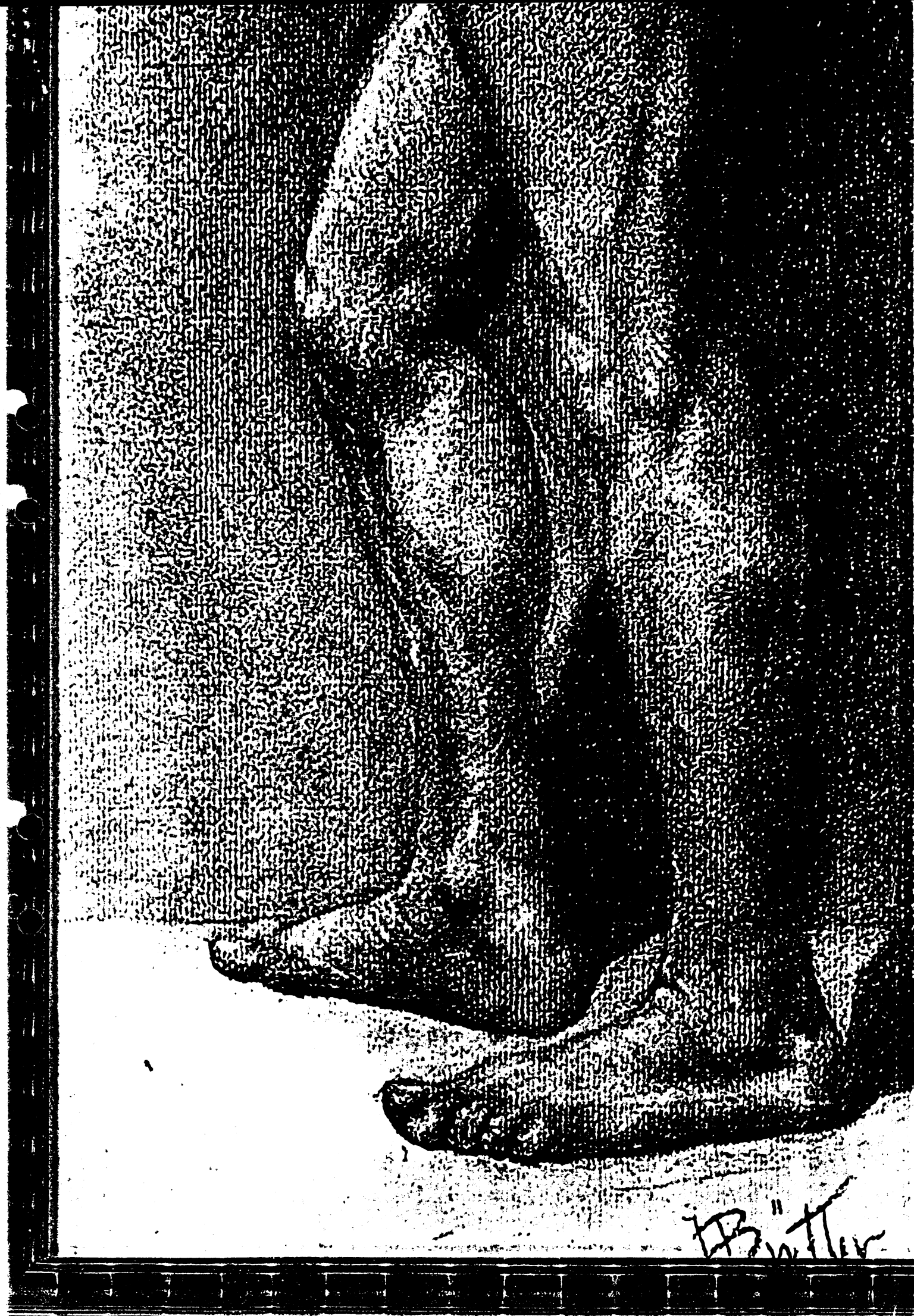
Dr. Robert Speckard, an English

SIFIED ADVERTISEMENTS

Bill
7

7B" Hunter

P	2	Eu'
---	---	-----

(PR)

ARCHIVE COPY

MSG NO: 870205-817

DISTRIBUTION STATUS AT: 1987-02-05-18.45

TO:	STATUS:	TIME:	DIARY NO:
MOSKVA	DISTRIBUTED	1987-02-05-18.45	0047
WASHINGTON	DISTRIBUTED	1987-02-05-18.41	0079

FROM: UDTEX 12

POSTED TIME: 1987-02-05-18.40

MSG NO: 870205-817

=URGENT
MOSKVA
WASHINGTON
+

UD STOCKHOLM 1987-02-05

AMBASSADEN MOSKVA
AMBASSADEN WASHINGTON

B R A A D S K A N D E

FRAAN PRESSBYRAAN.

PAA EN PRESSBRIEFING IDAG OM AATERFOERENINGSFALL HAR
SOVJETISKA AMBASSADEN MEDDELAT ATT MAN EFTER STATSMINISTER
INGVAR CARLSSONS BESOEK I MOSKVA LAEMNAT BESKED I WALLENBERG-
AERENDET.

MED ANLEDNING HAERAV GER UD IDAG FOELJANDE SVAR PAA PRESS-

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

--	--	--

FRAAGOR:

"NAER STATSMINISTERN BESOEKTE MOSKVA I APRIL 1986 FRAMFOERDE HAN EN BEGAERAN OM ATT DEN NYA SOVJETISKA STATSLEDNINGEN SKULLE GOERA EN NY UNDERSOEKNING AV RAOUL WALLENBERGS OEDE.

DEN 31 JULI TOG STATSMINISTERN ENOT DEN SOVJETISKE AMBASSADOEREN SOM FRAMFOERDE ATT EN KOMPLETTERANDE KONTROLL HADE VISAT ATT, SOM MAN TIDIGARE SAGT FRAAN SOVJETISK SIDA, RAOUL WALLENBERG AVLED I LJUBLJANKA-FAENGELSET 1947.

DET SOVJETISKA SVARET REDOVISADES DAEREFTER FOER REGERINGEN, PARTILEDARNA OCH UTRIKESNAEMNDEN.

DEN SVENSKA REGERINGENS INSTAELLNING I FALLET WALLENBERG AER OFOERAENDRAD: SAA LAENGE OVISSHETEN OM RAOUL WALLENBERGS OEDE BESTAAR KOMMER VAARA ANSTRAENGNINGAR ATT BRINGA KLARHET I HANS FALL ATT FORTSAETTA."

CABINET

UD STOCKHOLM KL 18.35

PRESSBYRAAN
GYLLENHAAL, IL

- End of printout

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

P	2	EH'
---	---	-----

PR

ARCHIVE COPY

MSG NO: 870206-163

DISTRIBUTION STATUS AT: 1987-02-06-09.48

TO:

STATUS:

TIME:

DIARY NO:

MOSKVA

DISTRIBUTED

1987-02-06-09.48

0048 ✓

FROM: UD/PRESS

POSTED TIME: 1987-02-06-09.41

MSG NO: 870206-163

=URGENT
MOSKVA
+

UD STOCKHOLM 1987-02-06

AMBASSADEN MOSKVA

FRAAN PRESSBYRAAN RE INSLAG I MORGONEKOT OM RAOUL WALLENBERG

CIT. 'REGERINGEN GOER NYA FOERSOEK ATT BRINGA KLARHET I RAOUL WALLENBERGS OEDE. DET MEDDELAR UTRIKESDEPARTEMENTET MED ANLEDNING AV UPPGIFTEN OM ATT SOVJETUNIONEN SAA SENT SOM I SOMRAS SKULLE HA GIVIT BESKED OM ATT INGENTING NYTT FANNS ATT SAEGA OM DEN FOERSVUNNE SVENSKEN.

NAER STATSMINISTER INGVAR CARLSSON VID SITT MOSKVABESOEK I FJOL KRAEVDE KLARHET OM VAD SOM HAENT RAOUL WALLENBERG. SAA VAR DET AATTONDE GAANGEN UNDER DE SENASTE FEM AAREN SOM REGERINGEN TAGIT UPP FRAAGAN PAA OFFICIELL NIVAA. ATT SVARET OCK-SAA NU BLEV EN UPPREPNING AV DEN KAENDA SOVJETISKA STAAND-PUNKTEN, DEN ATT WALLENBERG DOG I LJUBLJANKA-FAENGELSET 1947. DET FOERAENDRAR INGENTING, DET FOERAENDRAR INGENTING EN-LIGT UTRIKESDEPARTEMENTET.

ENLIGT UD FINNS HUNDRATALET DOSSIEER, 20 000 DOKUMENTSIDOR MED INFORMATION OCH VITTNESMAAL OM DEN FOERSVUNNE SVENSKA DIPLOMATEN.

SEDAN DRYGT ETT AAR TILLBAKA HAR AMBASSADOER RUNE NYSTROEM HAFT SOM SAERSKILT UPPDRAG ATT GAA IGENOM OCH VAERDERA DESSA

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

ORIGINAL TELEGRAM

--	--	--

HANDLINGAR. HANS RAPPORT AER NU KLAR ATT FOERELAEGGAS REGERINGEN. DEN KOMMER ATT BLI ETT VIKTIGT UNDERLAG FOER EVENTUELLA NYA SVENSKA AKTIONER I WALLENBERGSAKEN.

I SITT TAL PAA WALLENBERGDAGEN DEN 17 JANUARI FOERSAEKRADE UTRIKESMINISTER STEN ANDERSSON, ATT SAA LAENGE OVISSHET KVARSTAAR OM WALLENBERGS OEDE. SAA LAENGE KOMMER OCKSAA NYA ANSTRAENGNINGAR ATT GOERAS FOER ATT VINNA KLARHET OM VAD SOM HAENT HONOM.

FRAAN SOVJETISK SIDA AER WALLENBERG-AFFAEREN ETT IRRITATIONS-MOMENT I FOERBINDELSENA MED SVERIGE. SAMTIDIGT STAAR DET KLART ATT SOVJETUNIONEN UNDER GORBATJOV VILL FOERBAETTRA RELATIONERNA.

DET FINNS BEDOEMARE SOM HAEVDAR, ATT SKA NAAGOT NYTT HAENDA I FALLET WALLENBERG AER DET NU NAER GORBATJOV PAABOERJAR EN UPPGOERELSEN MED DET FOERFLUTNA I SOVJETSAMHAELLET. DAA SKAPAS MOEJLIGEN OCKSAA UTRYMME FOER EN GRUNDLIG OCH TROVAERDIG UTREDNING OM WALLENBERGS FAANGENSKAP I SOVJETUNIONEN.

(REPORTER: BOERJE REMDAHL)

CABINET

UD STOCKHOLM KL 0940

PRESSBYRAAN
HEINEBAECK/MH

- End of printout

1987-02-10

Om Raoul Wallenbergs öde
Fråga av Jan-Erik Wikström (fp)

Överlämnas till politiska avdelningen för utarbetande av svar. Frågan skall besvaras vid riksdagens frågestund torsdagen den 19 februari kl 14.30. Föredragning av frågan sker hos utrikesministern tisdag den 17 februari kl 10.30.

Ex till:
utr min
biståndsmin
utr handelsmin
kab sekr
ss Säve-Söderbergh
ss Åberg
polch
expch
rättsch
pressch
bitr polch

ch Pol I
ds Carlsson, Pol I - handläggare

inf sekr Näslund
kr Petersson
deps Dahl

amb Dahlgren, SB
deps Noreén, SB

exp
1742-10
R

Svaret lämnas torsdagen den
19 februari 1987

Svar på fråga av Jan-Erik Wikström om Raoul Wallenbergs öde

Herr/Fru talman!

Jan-Erik Wikström har frågat mig vilket svar regeringen fått på sina framstötter om Raoul Wallenbergs öde och när detta svar givits.

Statsministern tog under sitt besök i Sovjetunionen i april 1986 upp frågan om Raoul Wallenbergs öde. Den 31 juli förra året lämnade Sovjetunionens ambassadör i Sverige ett muntligt svar. Det besked vi då fick uppgavs bygga på en kompletterande kontroll, som sades visa, att Wallenberg avlidit i juli 1947 i Ljubljankafängelset, sannolikt till följd av en hjärtinfarkt. Dessa uppgifter lämnades som bekant första gången 1957.

Detta besked kastar inte något nytt ljus över Raoul Wallenbergs öde. Så länge ovissheten om Raoul Wallenberg består, kommer våra ansträngningar att skinra denna ovisshet att fortsätta.

1987-02-09

Besvarats av utrikesminister

Till

Sten Andersson torsd 19 feb 1987

utrikesminister Sten Andersson

POL

D. No 40/001		
1987-02-10		
AVD	GFL	MA
P	2	Eu

Ärendemening (ifylls av kammarkansliet)

Om Raoul Wallenbergs öde

Fråga

Enligt tidningsuppgifter har den sovjetiska ambassaden vid en presskonferens informerat om vad den sovjetiska regeringen svarat på den svenska regeringens frågor om Raoul Wallenberg.

Vilket svar har den svenska regeringen fått på sina framstötter till den sovjetiska regeringen om Raoul Wallenbergs öde och när gavs detta svar?

Namn

Parti

Bänknr

Jan-Erik Wikström

fp

12

Jan-Erik Wikström

Överlämnas den

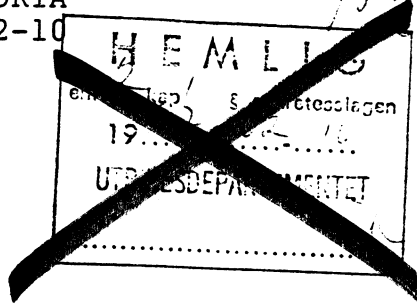
1987-02-09

Enligt uppdrag

Jan-Erik Wikström

UTRIKESDEPARTEMENTET
Rättsavdelningen
Rättschefen Hans Corell

Bil. hbr. ... *Oswald*
41/63; *Anell* 1987-08-06.
PROMEMORIA
1987-02-10

Pol I, Depr Oswald, mp
1987-08-06

hbr Oswald-L Anell, GENEVE

Exp: 87-08-06 m kurir *MP*

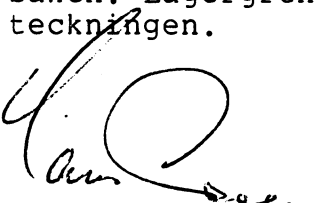
Nya uppgifter angående Raoul Wallenberg

Jag blev igår uppringd av justitiekanslern Bengt Hamdahl som förklarade att han hade vissa anteckningar från ett samtal i februari 1985 med en person som hade uppgifter i Wallenberg-ärendet. Hamdahl hade tidigare inte överlämnat dem till utrikesdepartementet, men han ansåg att han nu - mot bakgrund av de uppgifter som på senare tid förekommit i massmedia i ärendet - borde överlämna informationen till utrikesdepartementet. Hamdahl önskade emellertid först ett sammanträffande.

Jag tog omedelbart kontakt med ambassadören Rune Nyström, varefter bestämdes att Nyström och jag skulle sammanträffa hos justitiekanslern idag den 10 februari på förmiddagen.

./.

Vid sammanträffandet, som ägde rum kl. 10.30, överlämnade Hamdahl bifogade uppteckning, bilaga 1. Hamdahl förklarade att uppteckningen utgjorde en ordagrann utskrift av de handskrivna anteckningar som han gjorde på kvällen den 28 februari 1985. Vidare nämnde Hamdahl att han för några dagar sedan samtalat med förutvarande riksmarskalken Gunnar Lagergren om saken. Lagergren känner alltså till innehållet i uppteckningen.

Hans Corell

Den 28 februari 1985 omkring kl. 17 hemma hos Ella Ericsson Köhler omtalade f. chefsrådmannen Gunnar Linnander att han efter samråd med riksmarskalken Sten Rudholm bestämt sig för att berätta följande för mig.

Linnanders hustru är bosatt i Genève. På besök där, sannolikt i februari 1983, hade L. på en privat bjudning kommit i samspråk med en engelsman varvid samtalet kommit in på familjen Wallenberg. Engelsmannen hade förklarat att han kände familjen och på fråga av L. angående Raoul Wallenberg hade han sagt att denne ju var död sedan ett par månader. Engelsmannen hade vidare omtalat att han hade uppgiften från en sagesman, som han var villig att sammanföra L. med. Redan påföljande dag hade engelsmannen ringt upp L. och sagt att sagesmannen bjöd L. och engelsmannen på lunch på yachtklubben i Genève. L. hade infunnit sig till lunchen liksom engelsmannen och träffat sagesmannen, som var skandinav för att inte säga svensk. Det fick anses vara notoriskt att han var vapenhandlare och hade goda kontakter med flera politiker av världsklass. Efter någon halvtimmes samtal hade L. med avsikt låtit undslippa sig namnet Wallenberg. Sagesmannen hade då helt spontant berättat att en ryss som han kände under namnet ? Pavlov och som skulle vara andreman i KGB nyligen ringt upp honom i Genève och omtalat att Raoul Wallenberg, som hållits i husarrest i en villa i en skogstrakt i närheten av Moskva, avlidit av sjukdom någon kortare tid dessförinnan. När sagesmannen frågat varför ryssarna in i det sista förnekat att R. W. var vid liv hade ryssen, som antagligen varit alkoholpåverkad, sagt att de inte kunde erkänna att de ljugit under alla åren. L. hade frågat sagesmannen om han fick berätta vad sagesmannen omtalat och

denne hade först inte haft något att invända däremot. Sedan L. återkommit till lunchbordet efter att ha avlägsnat sig från matsalen några minuter hade emellertid sagesmannen och engelsmannen varit eniga om att L. måste lova att inte röja deras namn eller föra saken vidare. Engelsmannen hade bl.a. sagt att om saken kom ut skulle varken han eller L. få en lugn stund mera. L. ansåg sig ha fog för att påstå att ryssen existerade men att han inte var andreman i KGB och att det uppgivna namnet var fingerat.

Upptecknat 28/2 -85 kl. 19

/BOH

UTRIKESDEPARTEMENTET

ÄRENDE:

KOPIA TILL:

UTR MIN

KABS

POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

Pol I, Ds S Carlsson, mp

1987-03-05

Hbr Osvald - Nilsson, Moskva

1987-02-12

P 12 Ser

POL

AMBASSADEN MOSKVA

1987-02-12

UD STOCKHOLM

FOER POL 1

1985-08-13

1986-09-02

1986-09-04

A-50

RE SOVJETISKE DISSIDENTEN ZELITJONOK.

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

1

RE SOVJETISKE DISSIDENTEN ZELITJONOK.

MED TANKE PÅ TIDIGARE TELEGRAMVÄXLING OM ROALD ZELITJONOK OCH I
SYNNERHET DENNES INTRESSE FÖR WALLENBERGFALLET VILL VI FÄSTA ER
UPPMÄRKSAMHET PÅ VAD NI KANSKE REDAN NOTERAT, ALLTSÅ ATT
ZELITJONOK FÖREKOMMER PÅ DEN LISTA ÖVER DE 42 SOVJETISKA
SAMVETSFAANGAR SOM ENLIGT SACHAROV'S TÅLESKVINNA SKALL KOMMA ATT
BENÄNNAS (IHT 1987-02-08).

THUNBORG

Avsändn datum	Sign
13/2/87	

Vad vi därför denna gång skulle vilja be Dig om är en jämförande analys, i språkligt och grafologiskt hänseende, av tre brev, nämligen:

- a) Kaplans brev till Hirdman (det återfinns också under bilaga A);
- b) fru Butova brev från 1983; och
- c) fru Kaplans brev från 1979.

Med tack på förhand,

Peter Osvald
Departementsråd

SVERIGES AMBASSAD
LISSABON

1987-02-11

Förste ambassadsekreterare
Mathias Mossberg
(FN-delegationen)
NEW YORK

2/11

aa/2

PM

42/001

INKOM LID		
1987-02-11		
AVD.	GR	MAL
0	2	En I

Raoul Wallenberg

(\$ bil) ✓

Bracler

Besöket i Lissabon av Raoul Wallenberg-kommitténs representant har såvitt vi kan se inte fått någon publicitet alls. Jag närsluter emellertid de notiser/artiklar som förekommit de senaste månaderna i portugisisk press om Wallenberg.

Handwritten signature of Hans von Knorring

Hans von Knorring

“RECORTE”

ORGANIZAÇÃO PORTUGUESA DE RECORTES DA IMPRENSA, LDA.

O SÉCULO	Lisboa	30. AGO. 1987
CRIME (O)	Lisboa	

O caso do diplomata Wallemberg

A consciência algo intranquila, coisa surpreendente nos altos funcionários soviéticos, levou Guenadi Gueracimov, porta-voz do Ministério dos Negócios Estrangeiros da URSS, a declarar, no passado dia 7, que as «autoridades soviéticas realizaram em 1986 uma nova investigação sobre todas as circunstâncias relacionadas com o destino de Raoul Wallemberg e que o resultado estabeleceu, novamente, que ele faleceu em 1947, em consequência de enfarte de miocárdio», como já havia sido comunicado pelo Governo soviético em 1957.

Após essa declaração, Gueracimov criticou asperamente os meios de comunicação ocidentais, os suecos, particularmente, por transmitirem boatos no sentido de que Wallemberg ainda estava vivo depois de 1947. Mas pode ser que esteja vivo algures... O caso Wallemberg arrasta-se desde 17 de Janeiro de 1945, dia em que foi convocado

para se entrevistar com o general soviético Rodion Malinowski, que depois foi ministro da Defesa da URSS. Após esse dia perdeu-se o rasto de Wallemberg e tornou-se um dos mistérios soviéticos mais sombrios do pós-guerra.

Em 13 de Janeiro de 1945 forças do Exército Vermelho entraram em Budapeste, capital da Hungria, onde Raoul Wallemberg, homem de princípios democráticos, era embaixador da Suécia. Durante o período em que a Hungria esteve ocupada por tropas hitlerianas, Wallemberg proporcionou documentos de identidade a milhares de judeus-magiares que salvou da morte nos campos de concentração hitlerianos. 17 de Janeiro de 1945 foi o último dia que os funcionários da Embaixada sueca em Budapeste viram o seu colega. «Fui chamado pelo general Malinowski não sei se como prisioneiro ou como convidado» — foram as

últimas palavras ditas aos seus colegas da embaixada.

Em comunicado posterior, o Kremlin publicou que «todas as medidas foram adoptadas para proteger Raoul Wallemberg e os seus trabalhos». Wallemberg foi conduzido a Moscovo e preso sob a «acusação de espionagem a favor dos Estados Unidos». A partir de então um mistério mais do Kremlin abateu-se sobre Raoul Wallemberg que, por ordem do rei Gustavo V da Suécia, havia organizado na Hungria a fuga de judeus-magiares, dos quais 500 mil já tinham sido deportados para Auschwitz. Graças à acção de Wallemberg cerca de 25 mil salvaram a vida.

Em 1956, o então primeiro-ministro da Suécia, Tage Erlander, aproveitou uma entrevista com Kruschchev para saber de Wallemberg. Sem resultado. Mais tarde, Gromiko reconheceria que Wallemberg ha-

via sido preso e teria falecido vítima de crise cardíaca. Essa declaração de Gromiko foi desmentida por um velho prisioneiro russo do «Gulag» ao afirmar que, entre Fevereiro de 1947 e Agosto de 1953, ele esteve com Wallemberg em três campos de concentração. O Comité Wallemberg, criado na Suécia pelos familiares da vítima, trabalha activamente para desvendar o «caso» Wallemberg. Algumas testemunhas afirmam que Wallemberg esteve numa clínica psiquiátrica de Leninegrado.

O caso Raoul Wallemberg desmascara, uma vez mais, como os dirigentes soviéticos menosprezam os direitos mais elementares da pessoa humana. A declaração do passado dia 7 de Agosto, do porta-voz do Ministério dos Negócios Estrangeiros da URSS, Guenadi Gueracimov, parece ser uma expressão dos remorsos que perseguem sempre os homens perversos. □ F.F.

“RECORTE”

ORGANIZAÇÃO PORTUGUESA DE RECORTES DA IMPRENSA, LDA.

O SÉCULO	Lisboa	12 MAI 1987
CRIME (O)	Lisboa	
AUTO MUNDO	Lisboa	
AUTO SPORT		

Rel. 19-2.º F.
Da Codex

Wallenberg em Budapeste

Foi marcada para 2 de Maio corrente, na capital da Hungria, a inauguração oficial de uma estátua à memória de Raoul Wallenberg, diplomata sueco que salvou a vida a milhares de judeus húngaros detidos em campos hitlerianos quando da II Guerra Mundial.

Se esse Homem ainda vive é, certamente, o mais antigo preso político da União Soviética. Diplomata sueco, Raoul Wallenberg teve activa participação na corajosa tarefa de salvar a vida a milhares de judeus que se encontravam em campos hitlerianos. Wallenberg foi preso por agentes soviéticos no momento em que o Exército Vermelho ocupou Budapeste. Deste então as informações sobre Wallenberg são poucas e contraditórias.

Em 1945 o então ministro dos Negócios Estrangeiros da URSS, Andrei Vichinski, de triste memória, declarou que Wallenberg não se encontrava em território soviético e que as autoridades da URSS desconheciam esse nome.

Dez anos depois o novo ministro dos Negócios Estrangeiros soviéticos, Andrei Gromiko, declarou que Wallenberg teria falecido um mês depois de Vichinski ter falado com representantes suecos. Desde então tem havido rumores alguns mais verosímeis outros imaginários mas não mais irresponsáveis que as declarações dos ministros soviéticos mencionados: Vichinski e Gromiko.

Há fundamento para acreditar para Raoul Wallenberg ainda vive; em todo o caso ele estava vivo no ano de 1947 ou em 1957.

Em 1948 foi erigido no centro de Budapeste um monumento em honra de Wallenberg, construído com recursos angariados por subscrição popular. O escultor Pal Pattsai modelou a imagem simbólica do Homem que domina uma serpente. Essa estátua desapareceu de noite, na véspera da sua inauguração, do jardim onde fora erigida.

Anos depois, subitamente, sem qualquer explicação, ela surgiu de frente do Laboratório Farmacêutico da cidade de

Debretsen representando um Homem com uma serpente pelos vistos símbolo de Esculápio.

Há dias foi erigida, sobre a relva de um pequeno jardim ao lado da Estrada de Buda, um nova estátua: a imagem de Raoul Wallenberg, trabalho de Imre Varga, discípulo do falecido escultor Pal Pattsai. A inauguração oficial da nova escultura foi anunciada para 2 do mês corrente.

Em conversa telefónica com o correspondente do «New York Times» em Moscovo, o escultor Henry Cammom declarou que o lugar da nova escultura era pouco frequentado por habitantes de Budapeste mas passará agora a ser visitado para prestarem sua homenagem ao Homem que salvou milhares de vidas indefesas condenadas pelo nazismo ao extermínio.

A nova estátua foi encomendada e custeada pelo ex-embaxador dos Estados Unidos em Budapeste, Miklocha Chalgó, hebreu húngaro, que saiu da capital da Hungria antes da ocupação hitleriana.

Ao deixar Budapeste, em Novembro de 1986, Chalgó solicitou a Janos Kadar para permitir a colocação da estátua. E Janos Kadar permitiu essa honra.

A estátua de bronze e granito mostra Raoul Wallenberg com a mão esquerda na algeibra da gabardina e a direita estendida para a frente, em direcção a uma brecha da inacessível muralha formando duas lápides de granito. Num extremo do pedestal o escultor Imre Varga gravou em couro a imagem representando a primeira estátua erigida à memória de Raoul Wallenberg para não haver dúvidas de que Wallenberg aponta a imagem da suástica.

No pedestal do monumento está gravado em letras latinas:

“Quando o tempo é bom tens muitos amigos, mas quando surgem nuvens negras ficas só...”

Wallenberg é outro mistério do Gulag... □

“RECORTE”

ORGANIZAÇÃO PORTUGUESA DE RECORTES DA IMPRENSA, LDA.

20. MAI 1987

CORREIO DA MANHÃ

Lisboa

MARIA

Lisboa

Av. Almirante Reis, 19-2.º E.

JA Codex

COMERCIO do PORTO

Porto

JORNAL de ALMADA

Almada

VOZ de PALMELA

Palmela

JORNAL da LIXA (O)

Lixa

Factos e fotos

Raoul Wallenberg 74
eventualmente vivo

O meio-irmão de Raoul Wallenberg afirmou ontem estar convencido de que o diplomata sueco desaparecido desde a Segunda Guerra Mundial, e que teria salvo 30.000 judeus na Hungria, está vivo.

O professor Guy Von Dardel, da Comissão Internacional de Energia Atómica na Suécia, actualmente de visita a Israel, afirmou que informações recentemente recebidas pela sua família demonstravam «definitivamente» que Wallenberg, dado como falecido há muito tempo, está vivo.

Atribui-se a Wallenberg o salvamento de 30.000 judeus na Hungria ocupada durante a Segunda Guerra Mundial.

Em Janeiro de 1945, o diplomata sueco foi considerado preso na União Soviética sob acusação de espionagem.

A União Soviética afirma que Wallenberg morreu com um ataque cardíaco.

Von Dardel disse em entrevista concedida segunda-feira à televisão israelita que tinha «idéias pessoais» sobre o local onde se encontrava o meio-irmão (com 75 anos, caso esteja vivo), mas não quis adiantar mais pormenores.

Av. Almirante Reis, 19-2.º E.

1114 LISBOA Codex

7

Wallenberg

está

vivo

74
O professor Guy von Dardel, meio-irmão de Raoul Wallenberg, diplomata sueco desaparecido desde a Segunda Guerra Mundial, após ter salvo 30.000 judeus da Hungria que corriam o risco de ser exterminados pelos nazis, declarou, em Telavive, estar convencido de que Wallenberg está vivo.

Von Dardel, da Comissão Internacional de Energia Atómica da Suécia, actualmente em visita a Israel, precisou que informações recentemente recebidas pela sua família demonstram «definitivamente» que Wallenberg, dado como falecido há muito tempo pelas autoridades soviéticas, está vivo, acrescentando que tem «idéias pessoais» sobre o local onde se encontra o seu meio-irmão, que tem actualmente 75 anos, mas não quis adiantar mais pormenores.

Aquele cientista declarou ainda esperar que a política de abertura do novo líder soviético, Mikail Gorbachev, sobretudo relacionada com assuntos-chave, possa contribuir para o esclarecimento do «caso Wallenberg», por outro lado, acusou a Suécia de não exercer suficiente pressão sobre a União Soviética para encontrar o seu meio-irmão.

3, rue Xavier Blanc, F - 06800 HAUT DE CAGNES. Frankr. 1987-02-12

Utrikesdepartementet
Chefen för Politiska avdelningen
STOCKHOLM.

43/001

P 2 8u

För Wallenberg-ärendets handläggare

Misstyck inte att jag skriver en rad om en person som Ni kanske känner bättre än jag.

Enligt Andrej Sacharov ingår Iosip Terelya bland de frigivna dissidenterna. Han är ukrainare och katolik med ett långt förflutet i fängelser och psykiatriska kliniker. Han har också intresserat sig för Wallenberg-ärendet och skall 1976 ha bildat en W-kommitté i Ukraina. Det är väl känt att han redan talat en hel del om Raoul. Jag kan inte borge för värdet av hans upplysningar. Något av det jag har hört förefaller snarare handla om svenskar i Norilsk och kanske om den illustre baronen Anderson. Men också detta är ju av intresse.

Om Terelya slipper ut ur Sovjet, vilket må verka mindre troligt, vore det väl idé att tala med honom. Själv har jag inte tillfälle att jaga honom.

Bästa hälsningar

Harald Wigforss
Harald Wigforss

Pol 1, Ds S Carlsson, mp
1987-03-06

skr Osvald - tit

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (pol I)
ds S Carlsson/hh

REPLIKPAPPER

1987-02-17

P 2 E 5

Pol

Ac
/h

Riksdagsfrågan om Wallenberg

Fråga: Varför har regeringen inte informerat allmänheten om svaret?

Svar: Jag vill erinra om att olika svenska regeringar under årtionden har drivit Raoul Wallenbergs sak. En rikhaltig information har lämnats om detta arbete. Eftersom det senaste sovjetiska beskedet inte innehöll någon nytt i sak, gjorde vi bedömningen att information kunde lämnas i samband med en redovisning av vissa andra delar av vårt arbete i Wallenbergärendet. Jag tänker då på ambassadör Rune Nyströms utredning, som nu är slutförd. Dess rekommendationer övervägs av regeringen. En redovisning av denna utredning och de slutsatser regeringen drar kommer att lämnas inom den närmaste tiden.

Jag vill också nämna, att partiledarna och utrikesnämnden informerats om ambassadör Pankins svar.

För att inga missförstånd skall uppstå vill jag ånyo understryka vad jag framhöll i mitt svar till Jan-Erik Wikström. Vår linje ligger fast. Vi kommer inte att förtröttas. Vi kommer att använda alla upptänkliga möjligheter att bringa klarhet i vad som hände Raoul Wallenberg.

Fråga: Varför informerades inte familjen?

Svar: Självfallet håller vi fortlöpande kontakt med Raoul Wallenbergs familj. Det är vår strävan att så fort något nytt framkommer omedelbart lämna information till familjen. Familjen kommer att underrättas i särskild ordning om våra kontakter med Sovjetunionen, ambassadör Nyströms utredning och vissa överväganden i anslutning till denna utredning.

Dnr /	Avd Grupp M&I P. L. L. I
----------	-----------------------------

Pressbyrå/Hallqvist/AB
1987 02 19

Svar av utrikesminister Sten Andersson på
fråga av Jan-Erik Wikström om Raoul Wallenbergs
öde

exp 870219/AB

Bifogade pressmeddelande har expedierats till:

Storstadspress
 Landsortspress
 Övriga tidningar och tidskrifter
 Sveriges Radio och Television
 Svenska Nyhetsbyråer
 Svenska Bildbyråer
 Utländska korrespondenter i Norden
 Utländska nyhetsbyråer i Sverige
 Utländska beskickningar i Sverige
 Pressattachéer vid utländska ambassader i Sverige
 Svenska beskickningar utomlands
 Svenska pressattachéer utomlands
 Svenska journalister utomlands
 Riksdag, regering, departement och myndigheter
 Organisationer och institutioner
 Politiska organisationer
 Fackliga organisationer
 Övriga (privatpersoner, forskare, freelancers)
 Utländska beskickningar utomlands
 Utländska journalister utomlands
 Svenska kulturattachéer utomlands

--

Internt UD (350 ex)
 UD/H (125 ex)

Ifylles av postexp

Dep U 328 10 000 ex 8608	Avsänd med				Avsändn datum	Sign
	☐ av kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☐ vanlig post		

1987-02-19

FRAGA
Nr 1986/87:342

Svaret lämnas torsdagen den
19 februari 1987

Svar av utrikesminister Sten Andersson på fråga av Jan-Erik
Wikström om Raoul Wallenbergs öde

Herr/Fru talman!

Jan-Erik Wikström har frågat mig vilket svar regeringen fått på
sina framstötter om Raoul Wallenbergs öde och när detta svar
givits.

Statsministern tog under sitt besök i Sovjetunionen i april 1986
upp frågan om Raoul Wallenbergs öde. Den 31 juli förra året
lämnade Sovjetunionens ambassadör i Sverige ett muntligt svar.
Det besked vi då fick uppgavs bygga på en kompletterande
kontroll, som sades visa, att Wallenberg avlidit i juli 1947 i
Ljubljankafängelset, sannolikt till följd av en hjärtinfarkt.
Dessa uppgifter lämnades som bekant första gången 1957.

Detta besked kastar inte något nytt ljus över Raoul Wallenbergs
öde. Så länge ovissheten om Raoul Wallenberg består, kommer våra
ansträngningar att skingra denna ovisshet att fortsätta.

Ärende
MR: amerikanskt uttalande om
Raoul Wallenberg

1987-02-24

159

Av
HPSida
48

An

Adress
UD Stockholm

Text

FAX 159

För pol 5 och R 4 från Rolf Lindholm. Re MR-kommissionen;
amerikanskt uttalande om Raoul Wallenberg

Under dagordningspunkt 10 om tortyr och ofrivilliga
försvinnanden gjordes idag följande uttalande om Raoul
Wallenberg:

Cit Finally, Mr Chairman, while discussing the conduct of the Soviet Union under Item 10, which includes the problem of disappearances, my delegation would be remiss if we did not remind this Commission of one of history's most notorious and utterly indefensible disappearance cases. It was perpetrated by the Soviet Union against one of the most courageous and unselfish heroes of the Second World War. We speak, of course, about the Swedish diplomat Raoul Wallenberg, who saved so many innocent lives from the Nazi holocaust only to be taken into custody by Soviet authorities at the end of the war, never to be heard from again. The Congress of the United States has taken the rare but well-deserved action in this case of making Raoul Wallenberg an honorary United States citizen. But Raoul Wallenberg is a symbol of decency and humanity for people in every country who care about their fellow human beings and who are willing to risk everything to protect the human rights and fundamental freedoms of those who cannot protect themselves. In a century that has witnessed so much, what has been done to Raoul Wallenberg achieves a new level of cruelty and injustice. If "glasnost" is genuine, the Soviet Union will provide at long last a full and accurate report on the true fate of Raoul Wallenberg. slutoit

OLSSON

DELEGATIONEN GENEVE

Pol V/Ds Saland/acn
1987-02-25
Ex t:
Ch Pol 1:
Kr Juhlin, pol-avd
Carlsson, Pol 1
Sundh, Pol 5
Saland, Pol 5

Ref 70225

Utryckt av telegramcentralen

Avsänd den

Klockan

Sign

SVERIGES AMBASSAD

BERN

1987-02-23

P 2 En^I

Departementssekreteraren
Staffan Carlsson
Pol I
Utrikesdepartementet

Ex jämte bilaga t:

Wallenbergföreningen
Box 16076 103 22
Stockholm
Sven Julin, ESK, UD

Exp 870306/HH

59/001

IN KOM UD		
1987-02-27		
UP	21	En
P	2	En ^I

Öip 82

"Nur das Gewissen"
(1 bil.)

Broder,

./.

Du har kanske redan blivit uppmärksam på
Carl Lutz' bok "Nur das Gewissen" som recen-
seras i NZZ den 13 februari. Boken handlar
om Lutz' räddningsaktion för judarna i Ungern
och hans kontakter med Raoul Wallenberg. Om
Du så önskar kan vi inhandla boken till Dig.

Många hälsningar
Stefan
Björn Sternby
Björn Sternby

BN

Utrikesminister Sten Andersson,
personligt.

Utrikesministeriet	
D. N:o 50/033	
1987-03-02	
A.V.D. P	GR. 2
MAI I	

Pol

Ink. Utr.min. ✓

1987-03-02/10
Örebro den 19 februari 1987.

Broder.

Utrikesministerns kansli, 10
deps Carlsson/Pol I
Besv m skr fr utr min 870406

Med jämna mellanrum "förnyas" fallet Raoul Wallenberg. Nu senast kom det här med den avhoppade KGB-mannen i Israel. Och så här kommer det väl att fortsätta ett antal år framöver; alltid är det någon som kan tjäna några dollar på att furnera amerikanska tidningar med rykten och antydningar, som sedan sprids över världen. I ett tidevarv, då 140 svenska poliser kan hållas sysselsatta nästan ett helt år för att följa ett inplanterat "huvudspår" efter en statsministermördare, är det inte så märkligt att ryktessmiderierna kring ett ännu mer internationellt kändisförsvinnande antar dessa proportioner.

Nåväl, jag är rent privat förvånad över att sökandet efter RW inte kan länkas in på ett mer möjligt "spår" än de som hittills tycks intressera massmedia. Som artikelskrivare om nyutkomna böcker fick jag i min hand makarna Britt och Hans Ehrenstråles bok "Sju dagar i oktober 1947". Jag skrev en artikel om boken och den publicerades i ett antal dagstidningar. Ett antal år senare tog jag upp "ärendet" på nytt med anledning av att Expressen - som första svenska dagstidning - på ledarplats vågade sig på att betivla ryktena om att Wallenberg då ännu (1985!) levde och naturligtvis i ett sovjetiskt Gulag-läger. Jag sänder med en kopia av den artikeln, publicerad i Västgöta-Demokraten. Mina första recensionsartiklar uppmärksammades av makarna Ehrenstråle, som då var bosatta i London. Jag medsänder i detta brev till dig detta första brev och den fortsatta, något sporadiska kontakten med dessa två mycket intressanta människor. Min artikel kring Wallenbergboken sändes till en rad både borgerliga och socialdemokratiska tidningar, men jag "roade" mig med att dessutom tillställa även Norrskensflamman en kopia, närmast för att pröva hur man där skulle reagera på uppgiften att Raoul Wallenberg dog i sydöstra Polen någon gång i oktober 1947. Alf Lövenborgs vänliga svarsbrev saknar inte sitt speciella intresse, så nära förbunden med de sovjetiska synpunkterna som han måste anses vara.

Moskva har ju numera bestämt sig för att RW dog i ett sovjetiskt fängelse i juli 1947 och han därefter kremerades. Tidpunkten är intressant; det var möjligen då förberedelserna började för tågresan genom Polen till Prag och en tänkt utvärling där. Partisanernas attentat mot tåget kom emellan och om detta kan inte Moskva ha något mer att säga; Partisaner i östra Polen två år efter den sovjetiska befrielsen? Nej, ett sådant "erkännande" är omöjligt!

Men är det omöjligt för svenska intressen att klara ut det spåret?

Med goda hälsningar

Erik Kumm

London 6 januari 1986

Evert Kumm

c/o Södermanlands Nyheter

Box 335

S-61127 Nyköping.

En vänlig själ i Nyköping som känt till vår adress här i London har skickat en artikel på Kultursidan den 30 december i fjol. Eftersom den i högsta grad angår oss tar vi kontakt på det här sättet för att tacka författaren (Du är oss tyvärr okänd) för en välformulerad och viktig artikel i ett mycket svårt ämne, som vi själva ägnat oss en hel del åt. Det är ju nu snart fem år sedan vår lilla bok (sådan den blev) kom ut. Vi var fullt medvetna redan innan publiceringen att den tyvärr skulle förfela sitt syfte. Vi önskade inget hellre än att UD tagit upp saken med oss-förhört oss med andra ord-men man bara förklarade att "det var en fascinerande historia som vi inte tror på" och ville inte tala med oss.

Av redaktionella skäl tvangs vi också att utesluta vissa saker ur manuskriptet bland annat det min hustru berättade om vårt återbesök i Warszawa 1948-ett år efter "händelsen". Det var då vi fick indirekt bekräftelse på att männen i ladan hade avlidit och begravts som prästen lovat.

Hemma i Sverige i somras såg vi Raoul Wallenbergfilmen med Richard Chamberlain. Min hustru skrev då en liten insändare (texten bifogas) som skickades till alla större tidningar. Göteborgs Posten och Jönköpingsposten lär ha tagit in insändaren men Expressen gjorde det inte trots tidigare visat särskilt intresse. Jag bifogar också kopia av min hustrus brev till Expressen där vi uppmanade tidningen att skicka med en reporter då vi reser till Polen. Vi hade planerat göra det redan men blev av personliga skäl tvingade att uppskjuta resan. Nu hoppas vi den skall bli av i vår i stället. Vår avsikt är att försöka spåra personer som kände prästen (Cisak) och som kanske kan stärka vittnesbörden om vad som hände den gången, nu så länge sen.

Vi är tacksamma för Din artikel och hoppas att kanske någon få träffa Dig då vi är hemma. Vi brukar ibland besöka Nyköping där vi har släkt. Tills dess våra hjärtliga hälsningar

Lillan och Hans Ehrenstråle

Redaktören!

LOST HERO kan ge en undrande efterkrigsgeneration en idé om den överkliga verklighet där Raoul Wallenberg fick göra sin enastående humanitära insats. Filmen klädde i kött och blod de personliga egenskaper på gränsen till vågspel som hjälper oss förstå aktionerna i Budapest vintern 1944/45. Men när Richard Chamberlain agerat slutscenens klimax lämnas åskådaren i otillfredsställd tomhet. Vad hände sedan hjälten knuffats in i den ryska militärbilen?

Som bekant finns det en litteratur av unikt omfång om all^a/de vittnesmål som under fyra årtionden strömmat in om hur den försvunne skulle ha spårats på ett otal platser i Sovjetunionen, mestadels fångelser och läger. Tillsammanantagna tillmäts uppgifterna större tilltro än den officiella ryska informationen först 1947 att svensken ej längre fanns på sovjetterritorium och senare 1957 att han tvärtemot skulle ha avlidit ifängsligt förvar tio år tidigare, alltså 1947.

Med ryktena blandas en dissonans av antydningar, ibland anklagelser, för att man inte gjort tillräckligt för att få den saknade fri. Man må förstås ha olika meningar om graden och formen av åtgärder men kommer inte ifrån att aldrig har Sverige, officiellt och på privat initiativ, gjort så mycket för att vinna klarhet om ett enskilt öde.

Ändå måste vi vidgå otillräckligheten. Personligen blev jag chockerad över underlåtenheten den gången-1947-hos dem som stod Raoul Wallenberg närmast att ens vilja lyssna till ett uppslag som ledde till tre svårt sårade förlupna fångar som tagits om hand av en desperat grupp partisaner, själva på flykt i södra Polen. De som bort lystra i stället avfärdade blankt det hela som "det falska spåret". Om man reagerat annorlunda kunde klarhet ha vunnits och möjligen ha satt punkt för de fåvitska förhoppningar och spekulationer som med tiden förvandlat en heroisk tragedi till en ändlös serie av rykten.

När jag sett LOST HERO härnäst återupplevde jag min upprörda besvikelse. Varför, frågar jag mig, griper man inte tillfället medan det ännu erbjuder sig för att söka bekräftelse på vad som hände de tre männen? Kyrkan i Pilcno står med sannolikhet kvar på sin kulle i skogen och några restriktioner att besöka området finns ej längre.

Det skulle vara ofattbart om man dröjde ytterligare med att gå till grunden i denna angelägenhet av inte blott mänskliga utan nationella och internationella dimensioner.

Göteborg 20 oktober 1985

Britt Ehrenstråle

Hans Ehrenstråle
Stampgatan 54 A
41101 Göteborg

30 juli 1986

031-15 6634

Evert Kumm

Drottninggatan 37

702 22 Örebro.

Bröder!

Det har nu gått flera månader utan att vi gett livstecken vilket måste förefalla Dig egendomligt. Men en nära anförvant insjuknade i terminal cancer i april och sedan dess har vi båda (som enda nära) ställt upp under sjukdomen, begravningen och nu, senast, boudredningen. Med boudpteckningen i dagarna är äntligen vår tjänsteplikt över och vi hoppas få återta det normala.

Dit hade enligt våra tidigare planer hört ett besök nu under sommaren i södra Polen. Då vi först återkom till Sverige i början på maj fick vi emellertid avrådande besked - man menade att området ifråga blivit helt förgiftat efter Chernobylkatastrofen. Vi var besvikna men å andra sidan alltför engagerade i min svägers sjukdomsproblem för att ens hinna känna besvikelsen.

Nu lär "faran över" ha proklamerats för Krakowdistriktet men just nu måste vi resa tillbaka till London för c:a en månad. Vi räknar med att kunna återkomma till Sverige i slutet av september. Tror Du att en resa vid den tidpunkten kunde låta sig göra? Händelserna för 39 år sedan utspelades ju under en oktobervecka och själva landskapet kring 1700-talskyrkan vid Pilcno måste då te sig än mer som en återupplevelse.

Innan vi reser från Göteborg den 16 aug tar jag mig friheten ringa Dig någon dag i nästa vecka så kan vi kanske viva voce talas vid om saken.

Jo, en sak ytterligare. Jag nämnde om den engelska översättning av det oförkortade manuset som jag gjort och låtit fotokopiera. Den går nu - jag hoppas inte för sent - till Din son Björn på Iliongränd i Lund (gränden fanns inte på min tid men väcker grekiska associationer).

Som sagt, vi hörs per telefon endera dagen. Tills dess med bästa hälsningar

Hans

13 febr 87

Evert Kumm

Drottninggatan 37

702 22 Örebro.

Kalle Evert

Häromdan ringde mig en redaktör på Nerikes Allehanda och frågade vad jag kunde berätta honom om Raoul W. Han hade fått rådet av en kollega på Motala Tidning att kontakta mig. Nerikes Allehanda hade haft ett ledarstick om RW den 21 januari och han ville följa upp saken. Jag antydde helt kort vad jag kunde bidra med men tog mig f.ö. friheten hänvisa till din existens på närmare håll. Kanske låter han höra av sig.

På det viset får vi min hustru och jag då och då en påminnelse om att vi egentligen sedan länge bort ta kontakt igen för att besluta om resan till Krakowområdet. Det som gör det brådskande är väl främst att vi inte är så unga längre. Men det som gör det viktigt är förstås att det uopphörligt dyker upp nya rapporter om RW. Du såg, förmodar jag, den stort uppslagna nyheten om en viss Josef Mosjinski som kommit med ett andrahandsmeddelande att "vår vän" helt nyligen skulle ha setts i ett läger (Expressen 19 jan).

Enligt något äldre uppgift från i fjol lär docenten Rolf Karlbon i Karlstad ha kritiskt granskat UD-materialet om livstecken under flera decennier. Jag läste det i Vermlands T. 5 juni 86. Försök att komma över Karlbons bok RW fångenskap i Sovjet har inte lyckats hittills. Har du händelsevis hört om saken?

När vi ännu något tidigare hörde att den amerikanska RW filmen getts i svensk TV passade min hustru på att skriva en insändare efterlysande Mer Effektivitet i Sökandet. Hon skickade först till AB som aldrig svarade. Då skickade hon in den till GP som faktiskt publicerade den. Bifogar fotokopia just för att dokumentera vår syn på problemet:

"Om man reagerat annorlunda (1947 och 1980) kunde klarhet ha vunnits och möjligen satt punkt för de fåvitska förhoppningar och spekulationer som med tiden förvandlat en heroisk tragedi till en ändlös-serie av rykten. Varför, frågar jag mig, griper man inte tillfället medan det ännu erbjuder sig för att söka bekräftelse på vad som hände de tre männen?"

Ingenting har man ändrat vår syn på saken: lika tacksamma som vi var i slutet av fyrti- och början på femtitalet att UD höll sekretessens lock tätt åtslutet lika förvånade är vi alltjämt att UD efter sin- och vår-publicering 1980 aldrig har ens antytt att man önskade "förhöra" oss. Vi är ju knappast några farliga vittnen.

Oaktat vad som sker på den svenska sidan fortsätter vi som de privatpersoner vi är numera att sikta på en resa ner till Tarnow för att förvissa oss om att kyrkan i Pilcno alltså existerar och undersöka om vi kan få fram några spår av vad som skedde där för 37 år sedan 1947. Jag har på nytt skaffat in uppgifter om resemöjligheter (Rolf's Buss bl. annat) och ber få återkomma till dig när vi ser en möjlighet att fara. Det är klart att om vi kunnat få något stöd-kanske inte bara moraliskt utan kvasio-officiellt (vi skulle t.ex. ha önskat få litet bildmaterial, tandläkarkort o.s.d.) och kanske helst lån under några dagar av en av svenska ambassadens chaufförer (Savatsky var "vår" chaufför den gången) numera är han betrodd som chaufför och receptionist på ambassaden) så skulle vi kunna utnyttja besöket på platsen mycket mera effektivt. Men därom får vi talas vid då det klarnar hur och när vi kan företa resan. Vi återkommer.

Min hustru-som är nyckelfiguren-vill kanske själv lägga till något till dessa hastiga noter för att hålla dig ajour med vårt engagemang.

Med bästa hälsningar

Hilgione
Hans E.

Hej! Ja, Hans undrar om jag har något att tillägga. Jag har mycket, mycket men det får vänta till en annan gång. Fallet RW har gjort så många märkliga turer, inte minst vår. Men jag har alltid tyckt det vara konstigt att tom UD ägnar sig åt knackningar i väggen medan läderväslan som jag tog under RW:s huvud i partisanlägret i skogen aldrig lockat intresset. Att fru v. Dr. del inte ville se den, kan jag förstå. Men vi har ju polis med tekniska hjälpmedel...

Som sagt, mycket, mycket annat.

Jag har sagt mig själv att UD har ju kvar en del hemligt material, kanske finns där något. Bl.a. måste det finnas-eller ha funnits-en amerikansk rapport om fingeravtryck.

Frågorna är legio. Jag vet ett svar på dem alla men underligt nog är det det enda opassande svaret.

Tycker

Bert (*Hans*)

som hoppas att vi får ses någon gång

NORRSKENS FLAMMAN

Luleå 6/12 1985

Evert Kumm

Hej !

Vi tackar för ditt erbjudande, men återsänder artikeln. Jag skall förklara varför .

Redaktionsledningen tycker att din artikel är intressant. Inte ens vi visste om existensen av den bok du nämmer. Vi är likaledes överens med dig reaktionära krafter vill hålla liv i Wallenbergs-affären så länge som möjligt. Wallenberg är ju nu också adopterad av Ronald Reagan.

Bokens slutsats och historien i övrigt verkar inte orimlig, men den motsägs av att Sovjetunionen efter upprepningen av missförhållanden under Stalin-tiden, säger sig kunna bekräfta att Wallenberg avled i ett sovjetiskt fängelse. Efter detta konstaterande har man framför ett officiellt beklagande till den svenska regeringen.

Det är svårt att förstå varför detta skulle ha framförts om det vore utan grund. Enklare hade ju varit att säga att Wallenberg försvann i slutstridernas kaos eller också hade man kunnat knyta an till den version som Ehrenstråle berättar.

Det är alltså orsaken till att vi återsänder din artikel och vi hoppas att du förstår synpunkten. I övrigt är du välkommen med artiklar där vi kanske kan vara mera ense om slutsatserna.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Handslog	Bankgiro	Postgiro
Box 500 64			<i>Ref. Lövenborg</i>		
951 05 LULEÅ	Bergvikskurvan 11	0920-690 907		608-9668	6 00 91-6

UD betvivlar nya fakta om Wallenberg

Av DISA HÅSTAD

Svenska UD ställer sig skeptisk till nya uppgifter från en sovjetisk KGB-avhoppare i Israel att Raoul Wallenberg skulle leva i ett arbetsläger i Sovjet. Uppgiftslämnaren var redan på 1970-talet i kontakt med UD men trots noggann prövning säger ansvariga på UD att hans uppgifter inte kunnat bekräftas.

På Dagens Nyheters fråga om man på utrikesdepartementet nu överväger att göra en ny framställning till Sovjet för att bringa klarhet i Raoul Wallenbergs öde vill man inte ge någon kommentar.

Dagens Nyheter föreslog här-omdagen på ledarplats att den ökade öppenheten i Sovjet nu kanske skulle göra det möjligt att få ett mer sannfärdigt svar av Sovjetregeringen om vad som hänt Raoul Wallenberg.

Inte nöjd

Det var den 17 januari 1945 som den svenske diplomaten Raoul Wallenberg försvann. Han hade i Budapest räddat tusentals judar undan döden i gaskamrarna. Det sista man såg av honom var då han med eskort av några sovjetiska officerare och soldater

steg in i en bil på väg till Debre-
cen.

Sovjet förnekade först all kännedom om honom och avgav slutligen 1957 svar på de då många svenska framställningarna som sade att Wallenberg skulle ha avlidit i fängelset Lubjanka i Moskva 1947.

Åtskilliga vittnesmål har dock gett för handen att Wallenberg skulle ha hörts eller synts också efter detta datum. Den svenska regeringen gjorde sin senaste framställning 1979 och officiellt är man inte nöjd med den förklaring man fått om Wallenbergs död.

Under 1980-talet har Wallenbergfallet också uppmärksamats utomlands och Wallenberg har blivit hedersmedborgare i USA, där nu många av dem han räddat lever.

Den internationella berömmelsen satte nu fart på de olika vittnen som dyker upp till UD med uppgifter att de skulle ha sett Wallenberg i Sovjet. Särskilt några nya emigranter från Sovjet har varit intressanta men trots att spåren provas har hittills ingenting som med bestämdhet skulle bevisa att Wallenberg lever kommit fram.

Jefim Musjinskij, som nu ger ut en bok i Israel och som till den amerikanska nyhetsbyrån AP har uppgett att han tillhörde de sovjetofficerare från kontraspionaget SMERSH som arresterade

Wallenberg, hävdar att Wallenberg lever i Sovjet och att han så sent som förra månaden mottog ett brev med uppgift att Wallenberg lever.

Enligt Musjinskij skulle tre olika kontakter (i Zürich, Argentina och Beirut) ha skrivit till honom och hälsat från hans "vän" i Sovjet. Musjinskij hävdar att han sedan han flytt från Sovjet 1965 skulle ha fått sådana brev kontinuerligt. Musjinskij skulle dock ha hållit tyst om denna korrespondent av rädsla för sin sons öde, men han avslöjade den för den israeliska underrättelsetjänsten, Shin Bet, 1973.

Inget ovanligt

Enligt Musjinskij version skulle Wallenberg ha arresterats då han misstänktes för att ha stulit judisk egendom. Wallenberg skulle ha förhörts i två veckor och sedan satts på ett militärt flygplan med destination Moskva den 4 februari 1945.

Under förhören skulle Musjinskij och de andra ha förstått att Wallenberg inte stulit utan tvärtom räddat 30 000 människoliv. Trots detta sändes han till Moskva. I Sovjet skulle han ha satts på mentalsjukhus och sedan kommit till arbetsläger i Sibirien.

Det är inte ovanligt med personer som dyker upp med långa och ganska detaljrika berättelser om möten de säger sig ha haft med Raoul Wallenberg.

Ska Raoul Wallenberg någonsin tillåtas att dö?

Det är nu något mer än 40 år sedan Raoul Wallenberg försvann. I en ledarartikel i Expressen tisdagen den 17 januari i år stod att läsa:

"Sedan några år är det USA som går i spetsen för ansträngningar att ringa klarhet i Wallenbergs öde. Nya vittnesmål ger upphov till ständiga spekulationer om att han lever, någonsins i Gulag-arkipelagen. Det är ganska osannolikt: Raoul Wallenberg skulle i så fall vara över 70 år gammal."

Det var första gången en stor svensk dagstidning, som offrat massor av spalter på att "bevisa" att Wallenberg lever, avsluter möjligheten att han fortfarande är vid liv. Händelsen är värd att notera. Speciellt som man har anledning att anta att just Expressen vet att Wallenberg ligger begravnen i östra Polen, allt sedan oktober 1947. Makarna Britt och Hans Ehrenstråle kunde bevisa det redan för fyra-fem år sedan. Deras bok, "Sju dagar i oktober 1947", bevärdigades inte någon upplutning alls vid den presskonferens, som de två författarna inbjöd till den gången. Men alltsedan dess har ju ändå deras bok funnits i stockholmsredaktionernas bibliotek. Det är ett märkligt spel bakom denna långa historia om konsten att hålla Raoul Wallenberg vid liv så länge som möjligt.

Förhistorien

Boken om den döde diplomaten Wallenberg har följande förhistoria. Britt och Hans Ehrenstråle blev samordnare i Warszawa av den svenska Polenhjälpen vid krigsslutet 1945-46. Hans Ehrenstråle var chef och Britt Ehrenstråle ingick i hjälpexpeditionen som sjuksköterska.

Den svenska Polenhjälpen var splittrad på en mängd organisationer och nödsituationen var tämligen fruktansvärd.

I verksamheten ingick utspisning av ca. 20 000 barn, en försvinnande liten del av de nära tre miljonerna föräldralösa barn, som kriget lämnat hemlösa.

Svenskteamet i Warszawa arbetade genom skolor, befrielsekommittéer, kvinnogrupper, nunneordnar, sjukhus och kyrkoförsamlingar. "Det stod en dol av konserverad mat kring dem - torkmjölk, ost, ärtor, soppor, meschoklad (en vidrig söt, salt produkt, antagligen ett reservlager som vi på detta sätt kunde göra oss av dem utan att få statsrevisorer-na på oss)", berättar Hans Ehrenstråle i boken.

Förvirring

Den militära såväl som den politiska situationen var fortfarande ytterst förvirrad. Kommunisterna höll på att ta över statsmakten och speciellt i östra Polen, i gränstrakterna mot Sovjet pågick ett regelrätt gerillakrig. Där borta i öster hände saker som ingår i berättelsen om Raoul Wallenbergs försvinnande.

Sista veckan i oktober 1947

tråle av gerillafolk från öster, som kunde berätta att i skogstrakterna vid sovjetgränsen hade ett tåg från Moskva med Prag som slutmål sprängts i luften och ett antal resenärer, tydligen i en fängstransport, blivit dödade eller skadade.

Bland de skadade fanns åtminstone en svensk. Sjuksköterskan Lillian Broman, som något senare skulle bli fru Britt Ehrenstråle, sändes dit för att kontrollera uppgifterna. Allt tyder på att den svårt skadade svensken var Raoul Wallenberg.

Det var inte möjligt för fru Ehrenstråle att få kontakt med honom. Hon berättar i boken:

"Det här är vad som har hänt, i korthet, sade gerillamannen. Jag vet inte hur mycket min vän Wlodek har kunnat tala om för er. För mer än en månad sedan sprängdes ett tåg på väg från Iwów till Prag, inte långt från gränsen här."

Inte första gången

Det var inte första gången det skedde, fortsatte han sedan. Det har hänt ofta detta år. Men det här var det minsta tåg som vi gett oss på. Våra män var informerade om att det var transport av ammunition och kanske livsmedel. Som vanligt följde en liten styrka vaktpersonal med i vagnen närmast loket. Men om partisanerna hade vetat att en av vagnarna transporterade ett trettiotal fångar hade de antagligen inte utfört sprängningen. Vi fick rapport från Warszawa om att det var fångar med, men det går faktiskt fortare att få meddelandena hit från Warszawa än att sedan nå grupperna på färdet. Att fängstransporten hade hållits så hemlig berodde antagligen på att det bland annat fanns fångar som förmodligen skulle utväxlas i Prag. Jag är inte helt säker på alla nationaliteter som var representerade men vi vet att det var tre polacker, en holländare, en svensk och åtminstone en amerikan med.

- Vad har hänt med dem, undrade jag.

Han tog fram kartan igen.

Soldater vällde in

- Jo, här är bron över den ravin där sprängningen utfördes. Det blev en fruktansvärd explosion. Vaktssoldater och fångar rörde sig i ett virrvarr och blev beskjutna av de våra. Ni kan föreställa er, vilken förvirring det blev. När partisanerna så småningom insåg att det var fångar med var det redan för sent. Tragiskt att gå under av ett misstag. I alla fall, de som klarat sig blev förda till ett partisanläger i trakten flera var emellertid svårt skadade, ja döende. "Urspårningen", som ryssarna kallade det, upptäcktes så snart larmet gick. Efter bara någon timme vällde ryska soldater in på området och började smaka i skogarna."

Fru Ehrenstråle berättar vidare:

"Det namn som stod på de papper som låg i hans ränsel

- Vad hände med de papperen, frågade jag.

- Som alla papper som har något som helst att göra med identitet brändes de, fortsatte "partisanöversten".

- Hur mycket vet ni om honom?

- En av amerikanerna som var med berättade att han varit diplomat i Budapest. Där hade han råddat en massa judar från deportation och blivit tillfångatagen av ryssarna för två år sedan.

- Men, invände jag, inte kunde han väl tillfångatas därför att han hjälpt judar att komma undan tyskarna? Det var ju inget brott, sade jag.

Mellanhänder

- Nej, inte det, sade han, men - och detta är viktigt - att ta emot mycket viktiga papper ansågs vara ett brott. Det är därför han omhändertogs. Dagen innan han blev tillfångatagen, eller omhändertogs, hade han tagit emot en bunt dokument, som via en ungarsk medborgare hade kommit från en stormförsare i Tyskland, en tysk jude. Denne hade lyckats överlämna papperen till ungaren innan han blev depoterad till gaskammaren, och det var papper som Hitler skulle ha givit sitt hjärteblad för att få tag i. Papperen skulle sändas till Washington via en vänligt sinnad nation. Tydligen hade ungaren i Budapest fått veta om Raoul Wallenbergs verksamhet och till honom överlämnat dessa papper. Det var ju ingen hemlighet att han fick en massa papper och andra viktiga saker som via kurerpost sändes till Stockholm. Men nu är vi inne på diplomat och där är jag inte hemma."

Fru Ehrenstråle fördes till den döende svensken i partisanernas lada och en besöket där berättar hon:

"Jag var maktlös. Jag lät tabletterna glida ner i min väska och satte mig på en tom lada som stod där."

- Är ni Raoul Wallenberg så tryck min hand, sade jag upprepade gånger in i det växbleka örat.

Ingen reaktion märktes förrän efter fem sex gånger. Då

kände jag en lätt tryckning i handen.

Jag såg mannen under hästtacket och kände mig maktlös. Jag kände samma svar, en skälvande tryckning i handen. Jag såg på hans ögon. De var slutna, växbleka. Jag lyfte lätt på ens ögonlocket, ögat var uppåtvänt och det enda jag såg var en gulaktig öngonglob. Ungärfar samtidigt lade jag märke till att han hade en värta bakom höga ögat, en svag brunfärgad värta.

Vad hände när jag hade gått? Jag vet att de lämnade skogen men innan de drog iväg brände de ner ladan. Det fann inte ett spår av dem efteråt, enligt vad vi senare fick veta. Kanske finns där inne, under den tjocka mossan, en grav".

Så långt fru Ehrenstråles berättelse. Den liksom Hans Ehrenstråles rapport gick till Svenska UD.

Mer än 30 år senare skriver de två i förordet till sin bok:

"De upplevelser som beskrivs på efterföljande sidor tilldrog sig för trettio år sen. De som den gången gick i bräsch för Raoul Wallenberg-aktionen bedömde - och fördömde - händelserna som vilseförande manövrar, iscensatta från Moskva. Vi hade alla skäl att hålla fast vid vår egen uppfattning om vad som hänt vår saknade landsman. Vi respekterade sekretessen kring fallet och vi överlämnade en rapport om det vi erfarit till utrikesdepartementet. För övrigt iakttog vi tystnad."

Vi skulle ha fortsatt med denna självpåtvängde diskretion om inte den nyligen offentliggjorda dokumentinsamlingen från UD fått oss att bryta tystnaden. Det är inte så mycket dokumentens innehåll som varit avgörande för vårt beslut. Det är framförallt vad dokumenten inte innehåller men som vi väntat oss att finna där, som gör det angeläget för oss att ta till orda."

Sedan detta förord publicerades i nämnda bok, utgiven på Brombergs förlag, har ytterligare fem år gått.

Evert Kumm

London, 11th March 1946
Press Information Section

Ministry of Information & Public Relations

Room 10, Whitehall

London, W.C.2

Dear Sir,

I am a member of the Jewish Community here and also President of the Friends of the Hebrew University of Jerusalem. Recently we received a copy from the publishers of a book about Galenberry, a slave of the Jewish Community. This book was published by the publisher the Rescue Publishing Company, Jerusalem, Israel. It is a book about the Jewish Community Publishing Company, Jerusalem. I feel confident that you will have a copy.

I am thinking of ordering this book for our Jewish Chronicle. However, before doing so, I am rather anxious to find out if possible what the chances are that this book is sold, and not just a copy. I am at the Swedish Embassy here, and they have good means to give me your address. Can you give me any kind of comment?

Yours faithfully,

J. H. Kellner
(Joc. Info. 1312)

NO STRIKES OF		
P. NO		
NO. 10		
AVD	GR	W

Copy of letter to be
forwarded to the
address below

First told here

MR & JOE LANGSTEN
ELIZABETH ST
ST VICTORIA WEST 6001
NEW ZEALAND

SENDER'S NAME & ADDRESS

IF ANYTHING IS ENCLOSED, THIS FORM WILL BE
SURCHARGED AT RATE FOR AIRMAIL LETTERS
Approved by the New Zealand Post Office for posting in New Zealand
to overseas or inland addresses. N.Z.P.O. authority No.1004

Second told here

Raoul Wallenberg Comm
Press & Information Section
Ministry for Foreign Affairs
PO Box 16121 S10393
Stockholm
SWEDEN

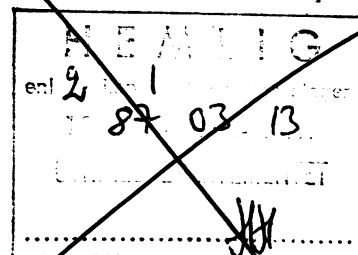

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol I)
ds S Carlsson/hh

72/02/
PROMEMORIA

1987-03-13

POL

Ex t:

kabs
polch
ch pol I
Julin, pol I
Carlsson, pol I

Inför samtal med Raoul Wallenbergs familj och företrädare för Wallenbergföreningen

1. Jag skulle i det här samtalet vilja ta upp följande frågor:

- statsministerns kontakter med den sovjetiska ledningen i Wallenbergärendet
- ambassadör Nyströms utredning
- ett nytt vittnesmål
- regeringens slutsatser beträffande vårt fortsatta handlande

2. Statsministern hade under sitt besök i Moskva i april 1986 ett ingående samtal med den sovjetiska ledningen om Raoul Wallenberg. Det besked som då gavs från sovjetisk sida var, att man skulle företa en undersökning och återkomma.

Det skedde genom den sovjetiske ambassadören i Stockholm, som i ett samtal med statsministern den 31 juli 1986 meddelande, att en kompletterande kontroll visade, att Raoul Wallenberg avlidit i juli 1947 i Ljubljanka, sannolikt till följd av en hjärtinfarkt. Det fanns alltså ingenting nytt i det sovjetiska beskedet.

3. För att se om någonting nytt gick att utvinna ur det omfattande materialet i UD:s arkiv och för att pröva möjligheterna till fortsatt agerande tillkallade utrikesministern hösten 1985 ambassadör Rune Nyström som särskild utredningsman. Huvuddragen i Nyströms utredning är följande.

Exp 870313/HH

Den enda bindande bevisning som enligt Nyströms uppfattning föreligger är vittnesmålen om Raoul Wallenbergs vistelse i Ljubljanka- och Lefortovskajafängelserna 1945-47 - vittnesmål, som på olika sätt, direkt och indirekt, styrkts av den sovjetiska regeringen själv. Uppgifterna om att Raoul Wallenberg senare än 1947 skulle ha befunnit sig i Vladimirfängelset bedömer Nyström som osäkrare.

Till grund för senare svenska framställningar låg som bekant vittnesmål från Avraham Kalinski och andrahandsuppgifter om Jan Kaplans iakttagelser. Kalinskis trovärdighet ifrågasätts av Nyström, som påpekar, att denne bevisligen företett förfalskade dokument. Kalinski tycks också enligt Nyström ha brukat Raoul Wallenbergs öde som ett instrument i en personlig vendetta mot Simon Wiesenthal och en annan person.

Andrahandsuppgifterna om Kaplans iakttagelser förtjänar enligt Nyström fortsatt uppmärksamhet, eftersom Kaplans släktingar förefaller trovärdiga.

Jag vill i detta sammanhang nämna, att vårt sändebud i Tel Aviv sedermera satt ett frågetecken även för Kaplanspåret. Han menar, att det brev från fru Kaplan som företetts av Kalinski, kan vara en förfalskning. Kaplans släkting i Israel kan av Kalinski ha förmåtts att ge felaktiga uppgifter.

Jag kan beträffande den resonerande delen av Nyströms utredning slutligen nämna, att han fäster uppmärksamheten vid vittnesmål om en före Stalins död i Ungern planerad rättegång för att kompromettera judiska intressen. Vid denna planerade rättegång skulle Raoul Wallenbergs person användas på något sätt.

4. De slutsatser Nyström drar beträffande vårt fortsatta agerande är följande:

- Våra möjligheter att med tillgängligt material eller genom egna undersökningar lösa frågan vad som hände Raoul Wallenberg är begränsade. Detta får dock inte föranleda att ärendet avskrivs.

- Det finns för närvarande inga ovedersägliga fakta som skulle kunna meddelas sovjetmyndigheterna och bidra till att på ett mer avgörande sätt föra frågan framåt. Det hindrar inte att vi bör fortsätta att ta upp Raoul Wallenbergs sak, både bilateralt och multilateralt.

- Om utvandringen från Sovjetunionen ökar, kan vissa sovjetmedborgare, inte minst olikstänkande, utgöra intressanta intervjuobjekt. Även sovjetmedborgare, som utan tillstånd lämnat Sovjetunionen, kan här ha sitt intresse.

- Det är möjligt, att en utväxling i ett tidigt skede skulle ha varit möjlig. Detta är dock knappast fallet idag. Det finns ingen anledning att nu överväga mer drastiska initiativ såsom utväxling.

5. Jag vill tillägga, att vi noga övervägt, om ambassadör Nyströms utredning, vars innehåll och slutsatser jag redogjort för, skulle kunna frisläppas. Vi har då konstaterat, att den innehåller känsliga uppgifter om våra kontakter med Sovjetunionen efter 1969. Ett frisläppande skulle skada våra möjligheter att i framtiden genom sådana förtroliga kontakter

driva svenska intressen, i Wallenbergärendet och i andra frågor.

6. Jag vill, innan jag redovisar regeringens slutsatser, orientera om ett nytt vittnesmål, som framkommit efter den nyströmska utredningen. Vi har i Moskva haft två samtal med Emy Lorentsson, som under Madame Kollontays tid som ambassadör i Sverige och därefter var hushållerska och sekreterare åt Kollontay. Lorentsson uppger, att Kollontay troligen 1948, efter sin återkomst till Moskva, skulle ha fått uppgiften att Raoul Wallenberg avlidit 1947.

Ombedd att bekräfta att det verkligen var 1948 som Kollontay fick denna uppgift sade sig Lorentsson dock inte var alldeles säker.

Kollontay avled som bekant 1952. Emy Lorentsson är idag i 90-årsåldern, och inte minst av hänsyn till hennes egen person är det absolut nödvändigt, att det jag här nämnt om hennes vittnesmål inte når offentligheten.

7. Vilka slutsatser har då regeringen dragit efter ambassadör Nyströms utredning?

För det första kommer vi att undersöka om det går att skaffa kompletterande uppgifter om den före Stalins död planerade rättegången, vid vilken Raoul Wallenbergs person skulle användas.

För det andra skall vi försöka fånga in vittnesmål från sovjetmedborgare, som kan ha något slags upplysningar om Raoul Wallenberg. Det gäller både medborgare som lämnat Sovjetunionen med myndigheternas tillstånd och medborgare som gjort det utan sådant tillstånd.

För det tredje har vi vidtagit åtgärder för att pröva Kaplanspårets bärighet.

För det fjärde måste vi undvika att ge Sovjetunionen ett intryck att vi handlägger Wallenbergfrågan på ett rutinmässigt sätt. Om vi fortsätter att vid varje kontakt med Sovjetunionen ta upp saken utan att ha något nytt att anföra, är risken att det uppfattas som en pliktmässig ritual. Vi bör istället klargöra, att vi inte anser frågan utagerad. Vi bör samtidigt understryka, att vi med all kraft kommer att fortsätta att följa upp varje nytt spår. Vi kommer, utan att med nödvändighet ta upp saken vid varje tillfälle, göra alla de framställningar som våra fortsatta efterforskningar ger anledning till.

8. Jag noterade, att i det brev jag fick före min avresa till Moskva den 5 mars underströk Nina Lagergren, att jag inte endast rutinmässigt borde ta upp Raoul Wallenbergs sak. Eftersom jag befarade, att det skulle ge just ett rutinmässigt intryck, om jag, efter statsministerns tunga framställning och det svar - förvisso helt otillfredsställande - som sedan erhöles på nytt skulle ta upp Raoul Wallenbergs fall utan att i sak ha något nytt att anföra, så avtog jag från att göra detta.

Jag vill slutligen säga, att vi självfallet vill
hålla kontakt med familjen och Wallenbergföreningen
om våra fortsatta efterforskningar och framställningar.

Staffan Carlsson

UTRIKESDEPARTEMENTET

ÄRENDE:

KOPIA TILL:

UTRMIN

KABS

POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

1987-03-17

as7

P 2 EK'

POL

AMBASSADEN MOSKVA

1987-03-17

UD STOCKHOLM

✓ FOER OSVALD/CARLSSON, POL 1
FRAAN NILSSON

RE WALLENBERG (HBR OSVALD-NILSSON 870305)

FORTS

UTRIKESDEPARTEMENTET

1

RE WALLENBERG (HBR OSVALD-NILSSON 870305)

TACK FOER OVAN CITERADE HANDBREV MED DE UTFOERLIGA RESONEMANGEN
OM ZELITJONOK OCH TERELJA. JAG VILL FOER DOSSIERN GAERNA REDOVISA
ATT JAG DELA ERA SYNPUNKTER. DET AER SVAART TRO ATT Z. ELLER T.
SKULLE HA NAAGOT AV OPERATIONELLT VAERDE ATT BERAETTA I WALLEN-
BERG-AERENDET. DESSUTOM RISKERAR VIVID FOERSOEK TILL KONTAKT-
TAGANDE ATT ALLVARLIGT KOMPROMETTER DEM.

THUNBORG

(UTRIKESMINISTERN)

Utrikesministerns kansli, 10

Handläggare: deps Carlsson

Politiska avdelningen

Första enheten

ARKIVEXEMPLAR

1987-03-02

Dnr 61/003	Avd Grupp Mål P 2 Eu -
---------------	---------------------------

Lars Jönsson
Stortorget 7 B

274 00 SKURUP

Pot

Tack för Ert brev. Ni frågar vad vi gör för att bringa klarhet i fallet Raoul Wallenberg. Jag kan försäkra Er, att vi inte lämnar någon möda ospard utan undersöker alla nya uppgifter. Statsministern tog upp saken vid sitt besök i Sovjetunionen förra året.

Vi kommer att fortsätta våra ansträngningar att nå klarhet, så länge ovissheten om Raoul Wallenberg består.

Med vänliga hälsningar

Sten Andersson

Ifylles av postexp

Avsant med

☐ sv kurir ☐ utl kurir ☐ luftpost ☒ vanlig post

Avsändn datum Sign

876362 10

Inh. Kalas 070303

RAOUL WALLENBERG-FÖRENINGEN

Ordförande Ingrid Gärde Widemar • Sekreterare Sonja Sonnenfeld

an lps

pol

3 mars 1987

P2 Eu^T

3 MARS 1987

Käre Pierre Schori,

Guy von Dardel ber Dig vänligen överlämna närslutna brev till Andrej Sakharov som Du kommer att träffa den 5 mars på Svenska Ambassaden i Moskva.

Brevet innehåller en kopia av vårt brev till M. Gorbachev samt en personlig hälsning från Guy.

Förhoppningsfullt har Du redan haft ett samtal med Guy som har försökt att nå Dig per telefon från Genève.

Tack för Din hjälp och vänliga hälsningar,

Sonja Sonnenfeld

UTRIKESDEPARTEMENTET

Kabinettssekreteraren

ARKIVEXEMPLAR

1987-05-04

Avd Grupp M&I

P 2 E u

Pol I/Handl depts S Carlsson/ml

Ex till:

Riksdagsman Carl Bildt

Kabs

Polch

Ch Pol I

S Julin, ESK-gr

S Carlsson, Pol I

Riksdagen

Riksdagsman Bengt Westerberg

Riksdagen

Riksdagsman Olof Johansson

Riksdagen

bil: amb Nyströms

PM 1986-07-14

(kabs PM 1986-09-24)

HEMLIG

Wallenbergutredningen

(1 bil.)

Broder,

./.

I enlighet med det önskemål som framfördes vid utrikesnämndens sammanträde igår, ber jag att för Din personliga och strängt förtroliga kännedom få överlämna ambassadör Rune Nyströms utredning rörande Wallenbergärendet. Vi avser, som sagt, att följa upp en rad av Nyströms förslag till fortsatt agerande, liksom de synpunkter vi fått från tjänstemän, som tidigare ansvarat för ärendets handläggning i utrikesförvaltningen. Vi har också, som utrikesministern klargjorde, att beakta vissa nya vittnesmål.

Jag vill tillägga, som utrikesministern också nämnde igår, att det efter ambassadör Nyströms utredning framkommit skäl att ifrågasätta bäringheten i det s.k. Kaplanspåret. Vi söker nu pröva dess hållbarhet och får kanske anledning att i någon form återkomma till saken.

Pierre Schori

ml

Postadress

Box 16121

103 23 STOCKHOLM

Gatuadress

Gustavslundsgatan 10

Telefon

786 6000

Fax

723 11 76 (G3)

Telex

10590 MINFOR S

Avsänd med

☐ sv kurir☐ utl kurir☐ luftpost☒ vanlig post

Avsändnings datum

Sign

Dep U 328 10 000ex 8603

med bud

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1)
Handläggare: Ds Staffan
Carlsson

ARKIVEXEMPLAR

1(4)

1987-03-05

Dnr 1987-03-05 64/001	Avd Grupp MÅL P 2 Eu
-----------------------------	-------------------------

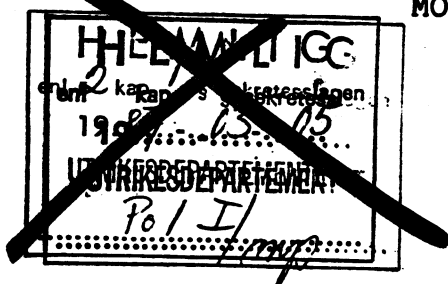
Ministern Nilsson

Pl

Ex till:

kabs
polch
ch pol I
S Julin, ESK
S Carlsson, pol 1

MOSKVA

HEMLIG

Wallenbergvittnen

Broder,

Tack för Din påminnelse om den från Wallenberg-dossierna bekante Zelitjonok. Även en annan olik-tänkande med Wallenberganknytning, nämligen Josif Terelja, hör tydligen till dem som benådats.

Frågan inställer sig, om vi på något sätt skall försöka få kontakt med Zelitjonok och Terelja. Som Du själv i just detta sammanhang påpekat vid ett tidigare tillfälle, måste vi göra en avvägning mellan å ena sidan vad vi skulle kunna få ut av ett samtal och å den andra den risk vi utsätter berörd sovjetmedborgare för genom att ta kontakt. Mycket har visserligen förändrats i Sovjetsamhället den senaste tiden, men vi kan inte komma ifrån att vi här skulle röra oss på ett område, på vilket säkerhetstjänstens intressen är direkt berörda.

Jag tycket den avvägningen är relativt lätt att göra i fallet Zelitjonok. Ingenting tyder på att han skulle sitta inne med någon information om Raoul

./...

Postadress

Box 16121

103 23 STOCKHOLM

Gatuadress

Gustav Adolfs väg 100 postexp 786 6000

Telefon

786 6000

Fax

723 11 76 (G3)

Telex

10590 MINFOR S

Dep U 328 10 000ex 8603

Avsänd med

sv kurir

utl kurir

luftpost

vanlig post

Avsändn datum

87-03-09

Sign

RS

Wallenberg. Vad vi tror oss veta är enbart, att han som judisk sovjetmedborgare intresserat sig för Wallenbergs person och gärning.

Jag vill för övrigt nämna, i anslutning till Din tidigare uppgift att ambassaden inte vid något tillfälle mottagit brev i saken från Zelitjonok, att utrikesminister Bodström i början av 1985 erhöll ett anonymt brev, till vilket fogats ett maskinskrivet meddelande, som uppgavs härröra från Zelitjonok. I det enligt uppgift från den anonyme brevskrivaren dikterade meddelandet, uppger Zelitjonok, att han tillsammans med några vänner förbereder hågkomsten av 40-årsdagen av Raoul Wallenbergs försvinnande och utber sig bl a om hjälp att etablera kontakt med organisationer, som uppmärksammar Raoul Wallenberg. Meddelandet, som skulle ha tillställts "Svenska konsulatet i Moskva" utan att nå fram (mottagningsbeviset hade ej erhållits i retur), överlämnades till Wallenberg-föreningen.

Om jag så återgår till den avvägning jag inledningsvis talade om, är den något svårare att göra i fallet Terelja. Saken diskuterades visserligen redan i en telegramväxling mellan Dig och Sven Julin i början av 1985. Vår inställning var då, att den ytterligare information som skulle kunna utvinnas genom ett samtal med T. via mellanhänder inte stod i proportion till risken för hans säkerhet. Spår avseende vistelseorter på 50-talet måste för att förtjäna uppföljning vara mer konkreta och verifierbara än T:s uppgifter.

En kort tid efter denna telegramväxling arresterades T. ånyo. Han fick senare, i augusti 1985, ett hårt frihetsstraff. Enligt från Förenta staterna erhållna uppgifter skulle en kopia av ett brev från T. till hans familj ha dykt upp i slutet av 1985. I det föregivna brevet uppger T. att han förhörts av en KGB-officer, som skulle ha talat om Wallenberg, som om denne fortfarande vore vid liv.

Vi måste då konstatera, att om uppgiften är riktig, användes Wallenbergs namn som ett hot mot en person, om vilken KGB visste, att han intresserat sig just för Wallenberg. Att man så långt ned i KGB-hierarkin, som det föregivna förhöret genomfördes, verkligen skulle ha vetat något om Raoul Wallenberg är mindre sannolikt. Känslig information som den om Raoul Wallenberg torde med säkerhet vara förbehållen ett litet fåtal, och vi måste anta, att den varken sprids nedåt i organisationen eller ens i sidled till andra instanser inom den sovjetiska förvaltningen.

Bedömningen av de tidigare uppgifterna från T. kvarstår. Värdet av de från det uppgivna brevet till familjen härrörande upplysningarna är tveksamt. Hur vi skulle kunna använda dem, ens om det kunde styrkas att KGB-officern yttrat sig om Wallenberg, är svårt att se. Faran för Tereljas personliga säkerhet, om vi säker ta kontakt, är - glasnost och perestrojka till trots - uppenbar. Tanken att vi i Sovjet skulle tvingas operera via amerikanska mellanhänder är inte heller tilltalande.

Sammantaget är alltså vår bedömning att vi tills vidare bör avstå från att etablera något slags kontakt

med T. Det hindrar inte, att vi under alla omständigheter, till exempel om T. lämnade Sovjetunionen, skulle vara intresserade av att tala med honom.

*Är du högljant
Din tillgång
Peter*

Peter Osvald

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen
Första enheten (Pol I)
Handläggare: Ds Staffan
Carlsson

ARKIVEXEMPLAR

1987-03-06

Dnr	Avd	Grupp	Mål
65/304	P	2	Eu I

Harald Wigforss
3, rue Xavier Blanc
F - 06800 HAUT DE CAGNES
Frankrike

Wallenbergvittnet Terelja

Tack för Ert brev om Wallenbergvittnet Terelja. Vi har tidigare analyserat de uppgifter som Terelja skall ha lämnat om Wallenberg. De rörde huvudsakligen vistelseorterna på 40- och 50-talen och deras tillförlitlighet är som åtskillig annan information om Raoul Wallenberg svår att bedöma.

Självfallet vore vi intresserade av att, som Ni föreslår, tala med Terelja, för den händelse han lämnar Sovjetunionen. Vi har dock av uppenbara skäl bedömt våra möjligheter till ett samtal med honom vara begränsade, så länge han blir kvar i sitt hemland.

Med vänlig hälsning
Peter Osvald

Peter Osvald
Departementsråd

mp

Postadress	Gatuadress	Telefon	Fax	Telex
Box 16121	Gustav Adolfs torg postexp	786 6000	723 11 76 (G3)	10590 MINFOR S
103 23 STOCKHOLM	AVSÄNT MED			Avsändn datum Sign
Dep U 328 10 000ex 8603	☐ sv kurir	☐ utl kurir	☒ luftpost	☐ vanlig post
				87-03-06 4/12

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol I)
Handl depr P Osvald/ml

68/030
PROMEMORIA

1987-03-09

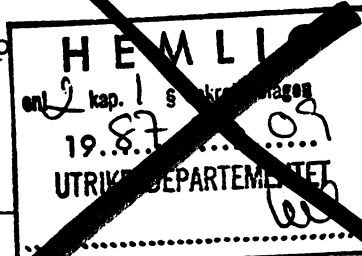
Bil. hbr...*Osvald*...*1*
Anell... 1987-08-06...

P2 ku^T

Pol I, Depr Osvald, mp
1987-08-06

hbr Osvald - L Anell,
GENEVE

Exp: 87-08-06/
MP

HEMLIG

✓
Wallenbergärendet: Linnanders berättelse
PM Corell 1987-02-10 m bil.

1. Efter kontakt med nuvarande regeringsrättsordföranden Bengt Hamdahl, ringde jag idag förre chefsrådsmanen Gunnar Linnander (tel. 018-344017). Linnander lämnade i sak exakt samma redogörelse som den som han på sin tid lämnade Hamdahl.
2. Linnander gjorde dock följande tillägg:
 - "Skandinaven", vapenhandlaren, kände Pavlov genom sina affärer. I dessa hade skandinaven för övrigt samarbetat med en medlem av familjen Wallenberg, Henry Wallenberg, affärsman, bosatt i Mougins, Frankrike. Skandinaven hade dock inte berättat för denna om vad han hört om Raoul Wallenberg.
 - Linnander hade själv försökt att identifiera Pavlov (som för övrigt hette, eller kallades, Sasja Pavlov, vilket inte framgår av Hamdahls uppteckning). För en kort tid sedan, i Time Magazine nr 4/1987, sid 28, fanns dock hänvisning till en sovjetisk KGB-man vid namn Sasja. Det rörde sig kanske om samma person, trodde Linnander. (Vid genomläsning av artikeln framgår dock att den Sasja som där omnämns fanns i Moskva, inte i Genève, som Linnander nog utgick från. Namnlikheten är enligt min mening inte tillräcklig grund för att dra några slutsatser om Pavlovs identitet.)

- Nina Lagergren och Per Anger tillmätte skandinavens uppgifter ringa trovärdighet.

3. Jag själv förklarade att eftersom både skandinav och engelsmannen bett att få vara anonyma, kunde vi på föreliggande uppgifter inte föra frågan vidare. Eftersom vi emellertid ville grundligt undersöka varje spår, undrade jag om Linnander trodde att skandinav skulle kunna tänka sig att framträda och lämna sin redogörelse för någon representant för departementet.

Linnander ansåg inte att han kunde uttala sig härom, men han skulle vid ett besök i Genève senare i månaden möjligen kunna fråga skandinav om han önskade lämna upplysningar till UD. Linnander var dock osäker om han ens ville gå så långt. Han önskade betänketid, och skulle ringa tillbaka.

Peter Osvald

Raising the \$3.35 Minimum

Many see it as "chump change"

They are dirty jobs, but someone has to do them: messenger, storeroom clerk, cook in a fast-food restaurant. The work requires few skills, pays little and offers almost no chance for advancement. Minimum-wage jobs. In the 1980s earning a living at minimal pay is more difficult than ever. During the inflationary spiral of the late '70s, the minimum wage was increased almost yearly, but since Ronald Reagan took office in 1981, the standard has been frozen at \$3.35 an hour. Not since World War II has it gone unchanged for so long.

"The minimum wage is not a living wage," says Senator Edward Kennedy, the Massachusetts Democrat, "and it is not a decent society in which a full-time job means a lifetime in poverty." For the 5 million people earning the minimum wage or less (out of 58 million hourly workers), a full-time job means \$6,968 a year at most. The poverty line for a single person is \$5,469 a year, for two people \$6,998, and for a family of four \$10,989.

As the new chairman of the Senate Labor and Human Resources Committee, Kennedy is expected to push for an increase in the minimum wage during this Congress. In the House, New York Democrat Mario Biaggi has submitted a bill to raise the current rate to \$5.05 an hour over a five-year period and index it after 1991 to half of average hourly earnings. The present minimum is less than 38% of average pay.

Kennedy and Biaggi will face formidable opposition from those who claim that an increase will only lead to higher unemployment and inflation. Hiking the minimum has a ripple effect on the pay scale, says Mark A. de Bernardo, manager of labor law at the U.S. Chamber of Commerce. "When you raise somebody's wages by a dollar," says De Bernardo, "then those people who are making a dollar more have to be raised as well." Higher labor costs to employers, he contends, will lead to higher prices and less service for consumers. Moreover, employers would fire laborers to make ends meet. If the minimum is raised, says Clifford Fry, an economist and chairman of the University of Houston's finance department, "companies will reduce payrolls and get rid of marginal workers. This will keep the poor and unskilled from being employed."

Yet advocates of an increase believe it would address one of the more confounding problems of the poverty cycle, what has been called the "chump change" dilemma: many able-bodied poor people see no profit in working for low wages when they can often earn more in welfare or hustling on the street. The problem is most severe among inner-city black youths, who make up the largest segment

Taking orders at a New York fast-food outlet
The wage has been frozen for six years.

of the nation's unemployed. Many liberals and labor leaders argue that upping the minimum wage will encourage more people to seek employment and get off the welfare rolls.

But even some supporters of a hike acknowledge that an increased minimum wage would still be disdained by large numbers of jobless young people, who are not inspired by the prospect of flipping hamburgers at a fast-food franchise. "These are dead-end jobs," says Lorna Barnes, an account executive at Chicago's Minority Economic Resources Corporation, which trains and places young people in jobs. Barnes contends that an aggressive job-education and retraining program would have far greater impact than a minimum-wage increase. That seems to be one idea on which left and right can agree: the Reagan Administration has proposed an \$800 million training program for youths receiving welfare benefits. Without the skills to build a career, workers will find the minimum wage is chump change no matter how high it goes.

—By Jacob V. Lumar Jr.
Reported by Gisela Bolte/Washington

Semper Fie

A Marine is arrested for spying

Marine Sergeant Clayton Lonetree, 25, was so highly regarded at his job as security guard at the U.S. embassy in Moscow that in November 1985 he was detached for special duty at the Reagan-Gorbachev summit in Geneva. Last week Lonetree sat in a brig at the Marine base at Quantico, Va., suspected by his superiors of helping the Soviet KGB filch classified U.S. documents from diplomatic offices in Moscow and Vienna.

Lonetree, authorities said, had an affair with a female KGB agent who was reportedly working as a translator at the embassy. The woman took him home a number of times, introducing him to her "Uncle Sasha," who was actually a KGB agent. The translator had been among 260 Soviets employed by the U.S. embassy in Moscow and the consulate in Leningrad until the Kremlin pulled them out last October to protest Washington's expulsion of 80 Soviet diplomats.

Although Navy investigators are still assessing the damage Lonetree may have caused, Defense Secretary Caspar Weinberger said the case represents a "potentially serious set of intelligence losses." Among the duties assigned to the Marine guard, who served in Moscow from September 1984 until last March and then in Vienna until December, were checking empty offices for unsecured documents and disposing of "burn bags" containing classified material to be destroyed. Pentagon sources indicate that Lonetree not only provided the Soviets with secret papers but also told them the names of CIA personnel in the two embassies, detailed the work habits of the American staff members and sketched the layout of the Moscow and Vienna embassy offices. Eventually Lonetree felt trapped by his Soviet controllers and turned himself in to U.S. authorities in Vienna.

The son of a Winnebago Indian father and a Navajo Indian mother, Lonetree joined the Marines in 1980. In Moscow he was one of 30 guards at the embassy. Subject to strict rules of conduct about associating with Soviet citizens, the Marines are forbidden to leave the embassy alone without permission, although that regulation is sometimes skirted.

While military lawyers were considering possible charges to bring against Lonetree—including espionage, which carries a possible death sentence—the situation served to illustrate the continuing problem of security breaches by low-level personnel. Like Lonetree, Navy Yeoman Michael Walker, 24, convicted last year of sending classified material from the aircraft carrier *Nimitz* to his father, Soviet Spy John Walker, had easy access to sensitive documents: he too was on the burn-bag squad. ■

Lonetree

PETITION TO YOUR GOVERNMENT TO SPUR THE EFFORTS TO SECURE THE RELEASE OF THE SWEDISH HERO, RAOUL WALLENBERG, FROM THE SOVIET PRISON.

March 18, 1987

DEAR PRIME MINISTER,

We are happy to hereby transmit to you via your embassy in Tel Aviv a copy of the petition recently signed during Raoul Wallenberg Week in Jerusalem by nearly 2000 Israeli citizens calling the governments and leaders of the free world to demand the immediate release of Raoul Wallenberg. As you will see from the enclosed book which we co-published with the Rescue Publishing Company of Jerusalem there is convincing proof that Wallenberg is alive.

We also enclose a new portrait of Wallenberg by the Norwegian-born artist Constanze Blom with some background information.

We believe that the time is ripe to demand the release of Raoul Wallenberg and we are confident that you will do all in your power to raise the matter urgently with Mr. Gorbachev so that he will admit that Wallenberg is alive and release him, thereby answering the prayers of the tens of thousands of people he saved from the Nazis and the millions all over the world who treasure his heroism and pray for his release and restoration to his homeland.

You will surely understand from this petition how much Raoul Wallenberg means to the people of Israel. In sincere appreciation and with very good wishes,

Israel Cohen,

Israel Cohen
RESCUE PUBLISHING COMPANY

TEXT OF THE PETITION SIGNED BY ISRAELI CITIZENS

We the undersigned, citizens of Israel and visitors to Jerusalem, call on the Government of Israel and the world's leaders to demand the immediate release by the Soviet Union of the Swedish diplomat and hero Raoul Wallenberg who saved tens of thousands of Jews and non-Jews in Hungary in 1944-5 from the Nazis.

The new book, 'Raoul Wallenberg is Alive', by the former KGB officer Efim Moshinsky, who arrested him in 1945, proves that he is alive today in a Soviet prison. In August Wallenberg will be 75 years old, having spent 42 years in Soviet prisons. We therefore appeal through you to Mikhail and Raisa Gorbachev to answer the prayers of millions of people all over the world by releasing him and his unfortunate fellow-prisoners, Paul Van der Borght, Dr. Morris Hamburger, Rudolf Trushnovich, Carlo Yanini and Guiseppe Riccardi who were on Wrangel Island with Efim Moshinsky and Wallenberg in 1960-62.

RESCUE PUBLISHING COMPANY, POB 3576, JERUSALEM, 02-525353.

ARENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
ES

KOPIA TILL:

UTR MIN

KABS

POLCH

POL 1

POL 2

ÅTGÄRD:

1987-03-20

P 2 EU'

POL

AMBASSADEN LONDON 1987-03-20

UD STOCKHOLM

FOER POL 1 OCH POL 2.

B R A A D S K A N D E

RE BRITTERNA TAR UPP WALLENBERG UNDER THATCHERS MOSKVA-BESOEK.

870324 Julin/GvK
relexas Moskva A

FORTS

RE BRITTERNA TAR UPP WALLENBERG UNDER THATCHERS MOSKVA-BESOEK.

ENLIGT DAGENS TIMES (TELEFAXAS) SKULLE REGERINGENS FOERETRAEDARE I OEVERHUSET, LADY HOOPER PAA FRAAGA SAGT ATT PREMIAERMINISTERN AVSAAG TA UPP WALLENBERG VID SITT BESOEK I MOSKVA. KONTAKT MED FCO:S SOVJETBYRAA GER VID HANDEN ATT MAN REKOMMENDERAT LADY HOOPER ATT SAEGA ATT HON SKULLE UPPMAERKSAMMA ("BRING TO HER ATTENTION") PREMIAERMINISTERN PAA AERENDET. AVSIKTEN AER, SAEGA VAAR SAGESMAN, ATT GEOFFREY HOWE SKALL TA UPP FRAAGAN. DET AER TAENKBART ATT LADY HOOPER GAATT LAENGRE AEN SIN "BRIEF" ELLER ATT HENNES SVAR MISSUPPFATTATS. VI AATERKOMMER MED TEXTEN TILL SVARET.

LEIFLAND

1987-03-20

15:09

AMBASSADEN LONDON

44 1 7244174

01

Avisbudsningsseri

LONDON/Daag/hd

Arrende

Re Britterna tar upp Wallenberg
under Thatchers Moskva-besök.

Datum

1987-03-20

Fax

nr. 45

Avt

Grupp

Mål

Adress

UD/Pol 1 och pol 2.

Text

INK UTRIKESDEP

Dnr...../.....

1987-03-20

Avt

Gr

Mål

P

2

Eu¹

New hope on Wallenberg

The Government hoped the new openness in the Soviet Union under Mr Mikhail Gorbachev's leadership will lead to a fuller explanation of the fate of Mr Ryszard Wallenberg, the lost hero, Lady Hooper, for the Government, said during question time.

She promised Lady Robson of Kiddington (SDP) that Mrs Thatcher will be raising the case on her visit to Moscow later this month.

Mr Wallenberg, a Swedish diplomat who saved thousands of Budapest Jews from the Germans, was arrested by the Russians after the Second World War.

Lady Robson, who was born in Sweden, said that the opportunities had never been greater to find the true answer about the disappearance of Mr Wallenberg, who was one of the greatest humanitarians of the century.

Leifland

Antal sidor: 1

1987-03-23

17:04

AMBASSADEN LONDON

44 1 7244174

01

Anordningsord

LONDON/Daag/hd

Ärenden

Re Wallenberg under Thatchers

Moskva-besök. (vårt fax 45)

Datum

1987-03-23

Änd

Grupp

Fax

FAX NR. 46

Mål

NK UTRIKESDEP

Dnr...../.....

1987-03-24 23

Änd

Gr

Mål

p 2 Eu¹

Adress

UD/pol 1 och pol 2. A

Text

Av nedan återgivna protokoll från House of Lords framgår att Times tydligen delvis missuppfattat replikskiftet om Wallenberg. Vad vi inberättat i annat sammanhang gäller således.

PM's Visit to Soviet Union

3.10 p.m.

Baroness Robson of Kiddington: My Lords, I beg leave to ask the Question standing in my name on the Order Paper.

The Question was as follows:

To ask Her Majesty's Government whether the Prime Minister intends to raise the case of Mr. Raoul Wallenberg during her forthcoming visit to the Soviet Union.

Baroness Hooper: My Lords, we have pressed the Soviet Authorities on a number of occasions for a full and frank account of the fate of Raoul Wallenberg. On this occasion I note the Question from the noble Baroness, and will ensure that it is drawn to the attention of my right honourable friend the Prime Minister.

Baroness Robson of Kiddington: My Lords, I thank the noble Baroness for that helpful reply. I hope she will agree that never has the opportunity been greater, in view of the apparent slight change of mind of the Soviet administration and Mr. Gorbachev's various statements about human rights. For the sake of his family, and for the sake of all of us, to find the true answer to the fate of Raoul Wallenberg—one of the greatest humanitarians this century has seen—would be very worth while.

Baroness Hooper: Yes, indeed, my Lords. We hope that the new openness in Soviet society will lead to a fuller explanation of Raoul Wallenberg's fate. We take every opportunity to raise human rights issues with the Russians.

Leif Leifland

Antal sidor:1

87-03-26 Julin/GvK
ex t R Wallenberg-
för, box 16076,
103 22 Sthlm

Cep 870326
[Signature]

Hyllas av telegramexpeditören

Avsänd den

Klockan

Sign

1987-03-18

S. J. ...

*aa 51 1 Julin
Boken hos*

Departementssekreteraren
Staffan Carlsson

Pol I

UTRIKESDEPARTEMENTET

Raoul Wallenberg
Hbr Duhs-Julin 1986-12-05
(S bil.) *se sep. merk*

(Pal)

77/001

INKOM UO		
1987-03-72		
AND	IGR.	RAL
P	2	Eu ²

Broder,

Initiativtagarna till den i januari publicerade boken "Raoul Wallenberg is alive!" förläggaren Israel Cohen och författaren Efim Moshinsky gjorde den 18 mars en uppvaktning om Wallenberg. Vid tillfället överlämnades kopior på 2.000 namnteckningar som insamlats i Jerusalem i syfte att kräva Wallenbergs frigivande. Dessutom uppvisades en målning gjord av en norsk konstnärinna som skall föreställa Wallenberg sådan denne numera ser ut. Under uppvaktningen mottog Cohen under dramatiska former ett telefonsamtal från en icke-namngiven person som "bemyndigade" honom att överlämna ett budskap om Wallenberg som mottagits av ett andligt medium bosatt i Israel. Uppvaktningen förstärkte intrycket att Cohen driver ärendet kommersiellt för att öka avsättningsmöjligheterna för boken.

Cohen nämnde att han skall presentera boken i samband med en kommande internationell bokmässa i Jerusalem och önskade att ambassaden var närvarande vid tillfället. Vi avser avböja att delta för att inte ge intryck av att ambassaden går i god för trovärdigheten av denna

tvivelaktiga publikation.

Allt material som Cohen överlämnade närsluts.

./.

Spärkig lättnad

Din hjälp

Staffan Duhs

Staffan Duhs

Avsändningsort

Julin Pol I/GvK

Ärende

Datum

1987-03-24

Änd

P

Grupp

2

Mål

EA

Adress

AMBASSADEN MOSKVA

Text

... re britterna tar upp Wallenberg under Thatchers Moskva-besök

P R I M O Under secundo översändes från ambassaden i London^(20/3) inkommet krypto om att Thatcher under sitt Moskva-besök kommer att ta upp Wallenberg-fallet.

S E C U N D O cit Enligt dagens times (telefaxas) skulle regeringens företrädare i överhuset, Lady Hooper, på fråga sagt att premiärministern avsåg ta upp Wallenberg vid sitt besök i Moskva. Kontakt med FCO:s sovjetbyrå ger vid handen att man rekommenderat Lady Hooper att säga att hon skulle uppmärksamma ("bring to her attention") premiärministern på ärendet. Avsikten är, säger vår sagesman, att Geoffrey Howe skall ta upp frågan. Det är tänkbart att Lady Hooper gått längre än sin "brief" eller att hennes svar missuppfattats. Vi återkommer med texten till svaret. slutcit

Cabinet

POL

P 226^I

84/C16

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol I)
Depr P Osvald/Ds S Carlsson, mp

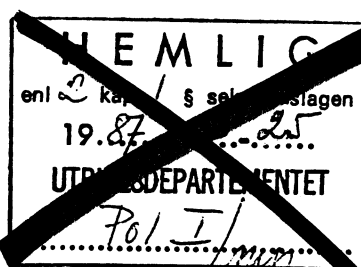
PROMEMORIA

1(3)

1987-03-25

Ex till:

kabs
polch
ch pol I
Julin, pol
S Carlsson, pol I

Exp 187-13-27
1/10

HEMLIG

Inför pressbriefing i Wallenbergfrågan

1. Jag skulle i det här samtalet vilja ta upp följande frågor:

- statsministerns kontakter med den sovjetiska ledningen i Wallenbergärendet

- ambassadör Nyströms utredning

- regeringens slutsatser beträffande vårt fortsatta handlande

2. Statsministern hade under sitt besök i Moskva i april 1986 ett ingående samtal med den sovjetiska ledningen om Raoul Wallenberg. Det besked som då gavs från sovjetisk sida var, att man skulle företa en undersökning och återkomma.

Det skedde genom den sovjetiske ambassadören i Stockholm, som i ett samtal med statsministern den 31 juli 1986 meddelade, att en kompletterande kontroll visade, att Raoul Wallenberg avlidit i juli 1947 i Ljubljanka, sannolikt till följd av en hjärtinfarkt. Det fanns alltså ingenting nytt i det sovjetiska beskedet.

3. För att se om någonting nytt gick att utvinna ur det omfattande materialet i UD:s arkiv och för att pröva möjligheterna till fortsatt agerande tillkallade utrikesministern hösten 1985 ambassadör Rune Nyström som särskild utredningsman.

Nyström har ingående och kritiskt granskat alla viktiga vittnesmål. Någon omvärdering av grundläggande utgångspunkter i efterforskningsarbetet har detta inte lett till, men några tidigare observerade svagheter i vissa vittnesmål har snarare förstärkts.

4. De slutsatser Nyström drar beträffande vårt fortsatta agerande är bl a följande:

- Våra möjligheter att med tillgängligt material eller genom egna undersökningar lösa frågan vad som hände Raoul Wallenberg är begränsade. Detta får dock inte föranleda att ärendet avskrivs.

- Det finns för närvarande inga ovedersägliga fakta som skulle kunna meddelas sovjetmyndigheterna och bidra till att på ett mer avgörande sätt föra frågan framåt. Det hindrar inte att vi bör fortsätta att ta upp Raoul Wallenbergs sak, både bilateralt och multilateralt.

- Olika sovjetmedborgare, som lämnat Sovjetunionen, kan utgöra intressanta intervjuobjekt.

5. Jag vill tillägga, att vi noga övervägt, om ambassadör Nyströms utredning skulle kunna frisläppas. Vi har då konstaterat, att den innehåller känsliga uppgifter om våra kontakter med Sovjetunionen efter 1969. Ett frisläppande skulle skada våra möjligheter att i framtiden genom sådana förtroliga kontakter driva svenska intressen, i Wallenbergärendet och i andra frågor.

6. Vilka slutsatser har då regeringen dragit efter ambassadör Nyströms utredning?

Vi skall fortsätta att försöka fånga in vittnesmål från sovjetmedborgare, som kan ha något slags upplysningar om Raoul Wallenberg. Det gäller både medborgare som lämnat Sovjetunionen med myndigheternas tillstånd och medborgare som gjort det utan sådant tillstånd. Vi skall fortsätta att pröva bärigheten av några tidigare spår vi följt. Vi skall fortsätta att noggrant pröva alla övriga ledtrådar och vittnesmål som kommer till vår kännedom.

Gentemot Sovjetunionen vill vi undvika att ge ett intryck att vi handlägger Wallenbergfrågan på ett rutinmässigt sätt. Vi kommer åter att klargöra, att vi inte anser frågan utagerad, och att vi med all kraft kommer att fortsätta att följa upp varje nytt spår. Vi kommer, utan att med nödvändighet ta upp saken vid varje tillfälle, göra alla de framställningar som våra fortsatta efterforskningar ger anledning till.

7. Jag vill slutligen nämna att på olika sätt markeras från svensk sida den betydelse vi tillmäter Raoul Wallenbergs gärning. Postverket kommer i serien "I humanitetens tjänst" att ge ut ett Raoul Wallenbergfrimärke. Skolöverstyrelsen utarbetar ett informationshäfte om Raoul Wallenberg för skolbruk. Själva kommer vi inom kort att ge ut en skrift om Raoul Wallenberg i serien "UD informerar".

Staffan Carlsson

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol I)
Ds Staffan Carlsson, mp

84/011
PROMEMORIA

1987-03-25

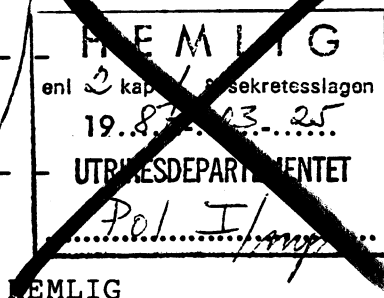
P2Eu¹
1(7)

Amb. MOSKVA Nr 45

Ex till:

utrikesmin
kabs
polch
ch pol I
Julin, pol
S Carlsson,
pol I

H Dahlgren, SB
S Noréen, SB

Sammanträffande med företrädare för Wallenbergföreningen

Kabinettssekreteraren sammanträffade den 16 mars med fru Nina Lagergren och f d justitierådet Ingrid Gärde Widemar från Wallenbergföreningen.

Schori sade sig vilja göra en så grundlig genomgång av läget i Wallenbergfrågan som möjligt. I tillämpliga delar skulle vi skriftligt kunna redovisa de besked som nu lämnades. Delvis var informationen förtrolig och enbart avsedd för personlig kännedom.

I sak ville Schori ta upp fyra frågor, nämligen statsministerns kontakter med den sovjetiska ledningen i Wallenbergärendet, ambassadör Nyströms utredning, ett nytt vittnesmål och regeringens slutsatser beträffande vårt fortsatta handlande.

Statsministern tog under sitt besök i Moskva i april 1986 direkt med den nya sovjetiska ledningen upp Raoul Wallenbergs öde. Han framhöll, att han för mycket länge sedan hade arbetat med frågan i regeringskansliet. Statsministern hade dock inte kunnat drömma om, att den fortfarande skulle vara aktuell, när han tre årtionden senare kom på officiellt besök till Sovjetunionen.

EXP 12-14

26/3-87
48

Ett svar hade den 31 juli 1986 lämnats från sovjetisk sida. Sovjetunionens ambassadör i Stockholm meddelade i ett samtal med statsministern, att en kompletterande kontroll visade, att Raoul Wallenberg avlidit i juli 1947 i Ljubljanka, sannolikt till följd av en hjärtinfarkt. Det fanns alltså ingenting nytt i det sovjetiska beskedet.

Statsministern beklagade detta besked och klargjorde, att frågan för svensk del inte var utagerad.

För två år sedan, i samband med 1985 års sändebudsmöte, hade kabinettssekreteraren samlat en rad höga tjänstemän inom utrikesförvaltningen, som i tidigare skeden arbetat med frågan om Raoul Wallenberg, till en diskussion om vad som i rådande läge kunde göras för att söka uppnå den klarhet i fallet som vi önskade. I detta sammanhang uppkom tanken att låta en särskild utredningsman gå igenom det digra Wallenbergmaterialet i UD:s dossierer. Uppdraget hade givits åt ambassadör Rune Nyström.

Denne hade kommit till följande slutsatser. Den enda bindande bevisning som enligt Nyströms uppfattning förelåg, var vittnesmålen om Raoul Wallenbergs vistelse i Ljubljanka- och Lefortovofängelserna 1945-47 - vittnesmål, som på olika sätt, direkt och indirekt, styrkts av den sovjetiska regeringen själv. Uppgifterna om att Raoul Wallenberg senare än 1947 skulle ha befunnit sig i Vladimirfängelset bedömde Nyström som osäkrare.

Avraham Kalinskis vittnesmål hade tillsammans med andrahandsuppgifter om Jan Kaplans iakttagelser legat till grund för senare framställningar av den svenska regeringen. Kalinskis trovärdighet ifrågasattes av Nyström, som påpekade, att denne bevisligen företett

förfalskade dokument. Kalinski tycktes också enligt Nyström ha brukat Raoul Wallenbergs öde som ett instrument i en personlig vendetta mot Simon Wiesenthal och en annan person.

Gärde Widemar menade, att de vykort som figurerat i sammanhanget icke varit förfalskade. Däremot kunde det ifrågasättas, om den person som åsyftades av kortens författare verkligen var Raoul Wallenberg.

Schori konstaterade vidare, att enligt Nyströms uppfattning förtjänade andrahandsuppgifterna om Kaplans iakttagelser fortsatt uppmärksamhet, eftersom Kaplans släktingar föreföll trovärdiga.

Nyströms utredning hade delgivits med vissa av utrikesförvaltningens medarbetare, som i tidigare skeden sysslat med frågan om Raoul Wallenbergs öde.

Lagergren påpekade, att Per Anger ej fått del av utredningen.

Schori informerade om att Sveriges sändebud i Tel Aviv, ambassadör Hirdman, efter ambassadör Nyströms utredning satt ett frågetecken även för Kaplanspåret. Brevet från fru Kaplan, som företetts av Kalinski, kunde vara en förfalskning. Kaplans släkting i Israel kunde vidare av Kalinski ha förmåtts att ge felaktiga uppgifter.

Gärde Widemar påpekade, att Wallenbergföreningen haft kontakt med Kaplans dotter, som bett föreningen att låta bli att forska vidare i de uppgifter som lämnats. Hon trodde uppenbarligen inte själv på dem.

Schori nämnde, att ambassadör Nyström fäst uppmärksamheten vid en före Stalins död i Ungern planerad

rättegång för att kompromettera judiska intressen. Vid denna planerade rättegång skulle Raoul Wallenbergs person användas på något sätt.

Lagergren och Gärde Widemar reste frågan om inte Raoul Wallenbergs öde kunde tas upp vid den ungerske partichefen Kadars planerade Sverigebesök.

Schori sade, att det var ett intressant uppslag, som fick övervägas.

Schori redovisade därefter ambassadör Nyströms slutsatser.

Våra egna möjligheter att med tillgängligt material eller genom egna undersökningar lösa frågan vad som hänt Raoul Wallenberg var enligt Nyström begränsade. Detta fick dock inte föranleda att ärendet avskrevs.

Det fanns vidare, sade Nyström, för närvarande inga ovedersägliga fakta, som skulle kunna meddelas sovjetmyndigheterna och bidra till att på ett mer avgörande sätt föra frågan framåt. Självfallet borde vi dock fortsätta att ta upp Raoul Wallenbergs sak, både bilateralt och multilateralt.

Om utvandringen från Sovjetunionen ökade, kunde vissa sovjetmedborgare, inte minst oliktankande, enligt Nyström utgöra intressanta intervjuobjekt. Även sovjetmedborgare, som utan tillstånd lämnat Sovjetunionen - alltså "avhoppare" - kunde här ha sitt intresse.

Det var möjligt att en utväxling i ett tidigt skede skulle ha varit möjlig. Detta var dock knappast fallet i dag.

Detta var ambassadör Nyströms slutsatser. Hans utredning innehöll så känsliga uppgifter, att den tyvärr inte kunde offentliggöras.

Det fanns sedan ett nytt vittnesmål, som det också fanns skäl att redovisa. Vi hade i Moskva haft två samtal med Emy Lorentsson, som under Madame Kollontays tid som ambassadör i Sverige och därefter varit hushållerska och sekreterare åt Kollontay. Lorentsson uppgav, att Kollontay troligen 1948, efter sin återkomst till Moskva, skulle ha fått uppgiften att Raoul Wallenberg avlidit 1947.

Ombedd att bekräfta att det verkligen var 1948 som Kollontay fått denna uppgift, hade Lorentsson dock sagt sig inte vara alldeles säker.

Sedan övergick Schori till att redovisa regeringens slutsatser.

Vi skulle för det första undersöka om det gick att skaffa kompletterande uppgifter om den före Stalins död planerade rättegången, vid vilken Raoul Wallenbergs person skulle användas. Det handlade då om att via Wien eller Bonn söka få kontakt med tidigare tjänstemän i den ungerska säkerhetspolisen.

För det andra sökte vi fånga in vittnesmål från sovjetmedborgare, som kunde ha upplysningar om Raoul Wallenberg. Det gällde både dem som lämnat Sovjetunionen med tillstånd och dem som gjort det utan tillstånd. Till den senare gruppen hörde inte minst några f d medarbetare i säkerhetstjänsten.

Vi hade förhört oss med ett par sådana "avhoppare". Ett samtal med Sjevtjenko hade inte givit något.

Gärde Widemar insköt, att oliktankande inne i Sovjetunionen inte tillförde saken någonting. De var ständigt bevakade.

Schori tillade, att vi hade ett par intressanta intervjuobjekt kvar. Det gällde att fullfölja dessa ansträngningar.

För det tredje skulle Kaplanspåret utsättas för förnyad analys.

Det gällde slutligen att undvika att ge Sovjetunionen intrycket att vi drev Raoul Wallenbergs sak på ett rutinmässigt sätt. Det var kontraproduktivt. Vi borde med omsorg välja rätt tillfälle. Hade vi något nytt att anföra, var det riktigt att ta upp frågan.

Schori nämnde det samtal han hade haft i Förenta staterna med den i State Department MR-ansvarige, ambassadör Schifter. Det hade klargjorts, att vi såg positivt på alla försök från amerikansk sida att bidra till arbetet att nå klarhet om Raoul Wallenberg, även om vi ofta valde att inte utåt sluta upp bakom de amerikanska initiativen. Tidigare hade från State till amerikanska Wallenbergföreningen sagts, att Sverige inte bett USA göra något. Med detta som argument hade State avvisat flera propåer från Wallenbergföreningen.

Detta gick nu inte längre att åberopa, sade Schori.

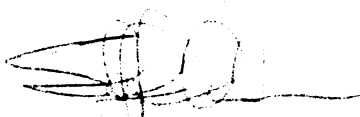
Gärde Widemar framhöll, att man från sovjetisk sida varje gång som 1957 års besked upprepades tycktes bli allt säkrare på att Raoul Wallenberg avlidit i juli 1947. Det ursprungliga beskedet var inte lika övertygande formulerat.

Schori informerade vidare om det Raoul Wallenberg-frimärke som skulle utges i serien I humanitetens tjänst, jämte frimärken med Dag Hammarskjöld, Folke Bernadotte och Olof Palme. Ett informationshäfte skulle gå ut till skolorna samtidigt. Ansvarig för häftet var Bengt Thelin på Skolöverstyrelsen. Generaldirektör Ringborg i Skolöverstyrelsen hade föreslagit, att häftet skulle översättas till engelska, så att det skulle kunna användas i Förenta staterna under den stora kampanjen New Sweden -88.

Lagergren reste frågan, om en skola skulle kunna ges Raoul Wallenbergs namn.

Schori upplyste, att utrikesdepartementet skulle ge ut en skrift om Raoul Wallenberg i serien "UD informerar".

Lagergren undrade, om inte kabinettssekreteraren skulle kunna ta upp Wallenbergfrågan med den amerikanske affärsmannen Armand Hammer. Föreningen hade gjort så men utan något egentligt resultat. Målet skulle vara att få Hammer att ta upp Raoul Wallenbergs sak med sina sovjetiska kontakter.

Staffan Carlsson

Politiska avdelningen
Första enheten (Pol I)

1987-03-25

Dnr	Avd Grupp Mål
87/325	P 2 201

POL

2 87 03 25
MM

Fru Nina Lagergren
Dahlbergsvägen 22
182 62 Djursholm

Wallenbergsamtal

(1 bil)

Kära Nina,

På uppdrag av kabinettssekreteraren, som befinner sig utomlands, ber jag att för Din och Ingrid Gärde Widemars personliga och förtroliga kännedom få översända en skriftlig sammanfattning av den information som Pierre Schori lämnade i samtalet med Er den 16 mars.

Staffan Carlsson

ex t:

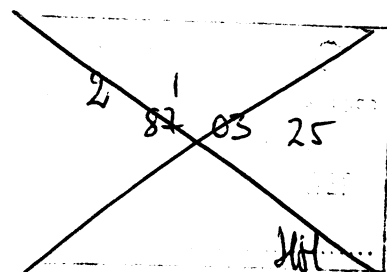
kabs
polch
ch pol I
Julin, pol
Carlsson, pol I

Exp 870325/MM

Ifylles av postexp

Dep U 328 10 000ex 8603

Afsänt med			Afsändn datum		Sign
☐ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☒ med Luft	25/3 - 87	JH
			vanlig post		

Samtal kabinettsssekreteraren - fru Nina Lagergren och
justitierådet Ingrid Gärde Widemar

Statsministern tog under sitt besök i Moskva i april 1986 direkt med den nya sovjetiska ledningen upp Raoul Wallenbergs öde. Han framhöll, att han för mycket länge sedan hade arbetat med frågan i regeringskansliet. Statsministern hade dock inte kunnat drömma om, att den fortfarande skulle vara aktuell, när han tre årtionden senare kom på officiellt besök till Sovjetunionen.

Ett svar hade den 31 juli 1986 lämnats från sovjetisk sida. Sovjetunionens ambassadör i Stockholm meddelade i ett samtal med statsministern, att en kompletterande kontroll visade, att Raoul Wallenberg avlidit i juli 1947 i Ljubljanka sannolikt till följd av en hjärtinfarkt. Det fanns alltså ingenting nytt i det sovjetiska beskedet.

Statsministern beklagade detta besked och klargjorde, att frågan för svensk del inte var utagerad.

För två år sedan, i samband med 1985 års sändebudsmöte, hade kabinettsssekreteraren samlat en rad höga tjänstemän inom utrikesförvaltningen, som i tidigare skeden arbetat med frågan om Raoul Wallenberg, till en diskussion om vad som i rådande läge kunde göras för att söka uppnå den klarhet i fallet som vi önskade. I detta sammanhang uppkom tanken att låta en särskild utredningsman gå igenom det digra Wallenbergmaterialet i UD:s dossiéer. Uppdraget hade givits åt ambassadör Rune Nyström.

Denne hade kommit till följande slutsatser. Den enda bindande bevisning som enligt Nyströms uppfattning förelåg, var vittnesmål om Raoul Wallenbergs vistelse i Ljubljanka- och Lefortovofängelserna 1945-47 - vittnesmål, som på olika sätt, direkt och indirekt, styrkts av den sovjetiska

ledningen själv. Uppgifterna om att Raoul Wallenberg senare än 1947 skulle ha befunnit sig i Vladimirfängelset bedömde Nyström som osäkrare.

Avraham Kalinskis vittnesmål hade tillsammans med andrahandsuppgifter om Jan Kaplans iakttagelser legat till grund för senare framställningar av den svenska regeringen. Kalinskis trovärdighet ifrågasattes av Nyström, som påpekade, att denne bevisligen företett förfalskade dokument. Kalinski tycktes också enligt Nyström ha brukat Raoul Wallenbergs öde som ett instrument i en personlig vendetta mot Simon Wiesenthal och en annan person.

Enligt Nyströms uppfattning förtjänade andrahandsuppgifterna om Kaplans iakttagelser fortsatt uppmärksamhet, eftersom Kaplans släktingar föreföll trovärdiga.

Nyströms utredning hade delgivits med vissa av utrikesförvaltningens medarbetare, som i tidigare skeden sysslat med frågan om Raoul Wallenbergs öde.

Sveriges sändebud i Tel Aviv, ambassadör Hirdman, hade efter ambassadör Nyströms utredning satt ett frågetecken även för Kaplanspåret. Brevet från fru Kaplan, som företetts av Kalinski, kunde vara en förfalskning. Kaplans släkting i Israel kunde vidare av Kalinski ha förmåtts att ge felaktiga uppgifter.

Ambassadör Nyström fäste vidare uppmärksamheten vid en före Stalins död i Ungern planerad rättegång för att kompromettera judiska intressen. Vid denna planerade rättegång skulle Raoul Wallenbergs person användas på något sätt.

Nyström framhöll avslutningsvis, att våra egna möjligheter att med tillgängligt material eller genom egna undersökningar lösa frågan vad som hänt Raoul Wallenberg var begränsade. Detta fick dock inte föranleda att ärendet avskrevs.

Det fanns vidare, sade Nyström, för närvarande inga ovedersägliga fakta, som skulle kunna meddelas sovjetmyndigheterna och bidra till att på ett mer avgörande sätt föra frågan framåt. Självfallet borde vi dock fortsätta att ta upp Raoul Wallenbergs sak, både bilateralt och multilateralt.

Om utvandringen från Sovjetunionen ökade, kunde vissa sovjetmedborgare, inte minst oliktankande, enligt Nyström utgöra intressanta intervjuobjekt. Även sovjetmedborgare, som utan tillstånd lämnat Sovjetunionen kunde här ha sitt intresse.

Det var möjligt att en utväxling i ett tidigt skede skulle ha varit möjlig. Detta var dock knappast fallet idag.

Det fanns sedan ett nytt vittnesmål, som det också fanns skäl att redovisa. Vi hade i Moskva haft två samtal med Emy Lorentsson, som under Madame Kollontays tid som ambassadör i Sverige och därefter varit hushållerska och sekreterare åt Kollontay. Lorentsson uppgav, att Kollontay troligen 1948, efter sin återkomst till Moskva, skulle ha fått uppgiften att Raoul Wallenberg avlidit 1947.

Ombedd att bekräfta att det verkligen var 1948 som Kollontay fått denna uppgift, hade Lorentsson dock sagt sig inte vara alldeles säker.

Regeringens slutsatser var följande.

Vi skulle för det första undersöka om det gick att skaffa kompletterande uppgifter om den före Stalins död planerade rättegången, vid vilken Raoul Wallenbergs person skulle användas.

För det andra sökte vi fånga in vittnesmål från sovjetmedborgare, som kunde ha upplysningar om Raoul Wallenberg. Det gällde både dem som lämnat Sovjetunionen med tillstånd och dem som gjort det utan tillstånd.

För det tredje skulle Kaplanspåret utsättas för förnyad analys.

Det gällde slutligen att undvika att ge Sovjetunionen intrycket att vi drev Raoul Wallenbergs sak på ett rutinmässigt sätt. Det var kontraproduktivt. Vi borde med omsorg välja rätt tillfälle. Hade vi något nytt att anföra, var det riktigt att ta upp frågan.

Kabinettssekreteraren hade vid besök i Förenta staterna samtalat med den i State Department MR-ansvarige, ambassadör Schifter. Det hade klargjorts, att vi såg positivt på alla försök från amerikansk sida att bidra till arbetet att nå klarhet om Raoul Wallenberg, även om vi ofta valde att inte utåt sluta upp bakom de amerikanska initiativen.

Tidigare hade från State till amerikanska Wallenbergföreningen sagts, att Sverige inte bett USA göra något. Med detta som argument hade State avvisat flera propåer från Wallenbergföreningen. Detta gick nu inte längre att åberopa.

Kr S Julin/Pol I
Utrikes min kansli/mk
Besvmed skr fr utr min
1987-04-29

Mrs. C. A. Bowers
52 Ribchester Drive
Bury
Lancs
BL9 9JT

25th March 1987

THE MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS
The Foreign Office
Stockholm
SWEDEN

84/003
P 2 EM

Dear Sir,

As a Jew I cannot thank the Swedish people enough for
the heroism of your fellow countryman Raoul Wallenberg during the second
world war.

For the purposes of a project I would be very grateful
if you would spare me a few moments of your time to help me in gathering
the following information.

Could you please send me any information you have on the
time and circumstances of Raoul Wallenbergs disappearance, the efforts
made to locate his whereabouts and finally any new facts that have come
to light up to the present time.

I do hope you can help me and I look forward very much
to hearing from you.

With many thanks,

Yours faithfully,

C. A. Bowers.

UTRIKESDEPARTEMENTET

Julin, MÅG

1987-03-31

Dnr	Avd	Grupp	Mål
90/100			P2 EU I

Ambassadrådet Nils Daag

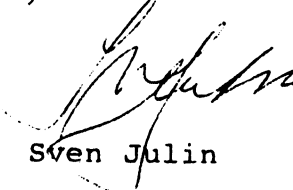
LONDON

Raoul Wallenberg

Broder,

Tack för meddelandet om att premiärminister Thatcher vid sitt besök i Moskva tar upp frågan om Raoul Wallenberg.

Vilket svar hon kommer att få är väl inte svårt att räkna ut. Jag skulle likafullt vara tacksam om Du, när tillfälle erbjuder sig, ville höra efter hur den delen av Thatchers samtal förlöpte.

Bästa halsningar

 Sven Julin

Ifylles av postexp

Postadress
 Box 16121
 103 23 STOCKHOLM
 Dep U 328

Gatadress
 Gustaf Adolfs torg 1
☒ av kurir

Telefon
 786 60 00
☐ utl kurir ☐ luftpost

Telegram
 Cabine
☐ vanlig post

Telex Avsändn datum Postsign
 105 90 1 56 0-9